

- **ทรงสนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารวณัฎฐองแหรคพุทธศาศตรปริทรรศน์**
บัณฑิตศีกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ถือเป็นความรับผิดชอบ
 ของผู้เขียนบทความเท่านั้น และไม่ถือเป็นทรงสนะของผู้รับผิดชอบของกองบรรณาธิการ
 วารสารวณัฎฐองแหรคพุทธศาศตรปริทรรศน์ บัณฑิตศีกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

คณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisors)

พระราชปรีดิทีวกวี, ศ.ดร.
พระธรรมโมลี, ดร.
พระสุวรรณเมธากรณ์, ผศ.ดร.

อธิการบดี
รองอธิการบดี วิทยาเขตสุรินทร์
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

บรรณาธิการ (Chief Editor)

รศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editor)

ผศ.บรรจง โสดาดี
ดร.ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระอธิการเวียง กิตติวัฒน์, ผศ.ดร.
ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยงานภายนอก

ผศ.ดร.อำนาจ ยอดทอง
ผศ.ดร.บัญญัติ สาลี
ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน
พระมหามหาวินทร์ ปรีสุตตโม, ผศ.ดร.
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม
ผศ.ดร.อัศวิน ธีระไธสง
ผศ.ดร.สุชาติ บุญขจรานนท์

มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.
พระครูศรีปัญญาวิกรม, ผศ.ดร.
ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์
รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน
ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ผศ.ดร.วัชร งามวิจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.สุนันท์ เสนารัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ.ดร.วีรชัย ยศโสธร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ.ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดร.มนูญ สอนโพนงาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.สงวน เหล่าโพนทัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผศ.ดร.สุชาติ บุษย์ชญาณนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผศ.ดร.อำนาจ ยอดทอง

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ดร.พีรวัส อินทวิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ดร.วิโรจน์ ทองปลิว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.บัญญัติ สาลี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ดร.พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสุรินทร์

ผศ.ดร.อภิญาวัฒน์ โพธิ์सान

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผศ.ดร.ธีรพงษ์ มีไธสง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บันทึกข้อมูลและพิสูจน์อักษร : จิรรัตน์ พิมพ์ประเสริฐ

ออกแบบปก : เอกภาพ แยกดี

พิมพ์ที่ : บริษัท ไอพริ้นท์แอนด์ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด

433/8-9 ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

สารจาการองอธิการบดี

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้ผลิตวารสารวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือ วารสารวันมัญญองแหรกพุทธศาสตรปริทรรศน์ ซึ่งเป็นวารสารที่มีคุณภาพด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนา โดยได้เปิดโอกาสให้นักวิชาการทั่วไปได้นำเสนอผลงานทางวิชาการ เพื่อเข้ารับการพิจารณากลับกรองจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้บทความวิจัย และบทความทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารนี้ เป็นข้อมูลทางวิชาการของมหาวิทยาลัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สิ่งหนึ่งที่นักวิชาการพึงตระหนักและพัฒนาควบคู่กับวิชาการ คือ ความมีศีลธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นนักวิชาการเชิงพุทธ กล่าวคือ ต้องมีการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดและลึกซึ้ง เข้าถึงแหล่งปฐมภูมิ คือพระไตรปิฎก และคัมภีร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพในกฎกติกาและเคารพสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลของการวิจัย และข้อที่ค้นพบตามความเป็นจริงในเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์วิจารณ์บนฐานข้อมูลและหลักแห่งเหตุผล และที่สำคัญนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา พึงปลูกศรัทธาให้มั่นคงในพระพุทธศาสนา สร้างสรรค์งานเพื่อให้สามารถนำไปใช้พัฒนาประเทศชาติและเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ขออนุโมทนาและชื่นชมต่อคณะทำงานวารสารวันมัญญองแหรกพุทธศาสตรปริทรรศน์ ที่ได้มีวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่ง พยายามทําล้างสตีปัญญาช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานนี้ขึ้นมา เพื่อบริการวิชาการแก่สังคม สร้างองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้ปรากฏในบรรณพิภพทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงวิชาการและประชาชนผู้สนใจทั่วไป

(พระธรรมโมลี, ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

บทบรรณาธิการ

ฉบับที่ 2 ของปีที่ 7 สำหรับวารสารวันมโง่งแหกรพุทธศาสนาปริทรรศน์ (Journal of Buddhist Studies Vanam Dongrak) วัตถุประสงค์ยังคงเป็นวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเน้นองค์ความรู้ที่หลากหลายในมิติศาสนาปรัชญาและบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่เป็นหลัก บทความทุกฉบับที่ได้รับการพิจารณานำมาตีพิมพ์ในวารสาร เกิดจากวิริยะอุตสาหะของผู้นิพนธ์ที่มีความตั้งใจในการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเข้มงวดพิถีพิถัน เพื่อให้ได้บทความถูกต้องครบถ้วนได้มาตรฐานวิชาการ เป็นบทความที่มีคุณภาพ ละเอียดลึกซึ้ง มีความน่าสนใจและมีคุณค่าต่อพัฒนาการแห่งภูมิปัญญา ซึ่งผลงานที่ถูกเลือกจัดพิมพ์เผยแพร่ภายในเล่ม 9 บทความ ดังนี้

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยม ผลงานและปรัชญาของนักคิดสำคัญในพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช การพัฒนากฎหมายขายฝากสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน สิทธิชุมชนในสังคมผู้สูงอายุกับรัฐสวัสดิการ การศึกษาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูงในจังหวัดเพชรบูรณ์ และคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

บทความที่นำมาตีพิมพ์ ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาคัดสรรกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ ให้ได้มาตรฐานและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสารวันมโง่งแหกรพุทธศาสนาปริทรรศน์ ซึ่งวารสารทุกฉบับนอกจากจะเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิตบัณฑิตศึกษาแล้ว ยังเป็นเวทีเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชนในวงกว้างอีกด้วย หากผู้อ่านท่านใดมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สามารถส่งมาได้ตามช่องทางที่ให้ไว้แล้ว ทางกองบรรณาธิการจะนำไปพิจารณาปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์สูงสุดและเกิดคุณค่าด้านวิชาการสืบไป

รศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

บรรณาธิการ

สารบัญ

สารจารองอธิการบดี	[ก]
บทบรรณาธิการ	[ข]
สารบัญ	[ค]

บทความวิจัย : Research Article

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่ และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม	1
ปรารธนา อินทวงศ์ และคณะ	
การศึกษาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก	15
นพณัฐ แดงแสงทอง และคณะ	
การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์	27
พระปลัดวัชร วชิรญาณ และคณะ	
กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูงในจังหวัดเพชรบูรณ์	37
พระมหาธนากร กิตติปัญโญ และคณะ	
คำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต	53
ภักษ์วัชร สุขแสน และคณะ	

บทความวิชาการ : Academic Article

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยม	63
สุชาติ บุษย์ชยานนท์	
ศึกษาผลงานและปรัชญาของนักคิดสำคัญในพระพุทธศาสนานิกายมหายาน	81
พระมหาหมวิมล ปุริสุตโต และคณะ	
การพัฒนากฎหมายขายฝากสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน	93
ปองปรัชญ์ เกศาสุวรรณ และคณะ	

สิทธิชุมชนในสังคมผู้สูงอายุกับรัฐสวัสดิการ

101

ชัชววรรณ ลิโรจนวุฒิกุล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม
อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

FACTORS AFFECTES TO SELF SUFFICIENCY ECONOMY VILLAGE : CASE
STUDY AT YAN YAI VILLAGE AND YOM RAJA VILLAGE,
THA NGANG NGAM, BANG RAKAM DISTRICT,
PHITSANULOK PROVINCE

ปรารถนา อินทวงศ์¹, โชติ บดีรัฐ²
Pratthana Intawong¹, Chot Bodeerat²
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม¹⁻²
Pibulsongkram Rajabhat University¹⁻²
E-mail: prattana.i@psru.ac.th

ได้รับบทความ: 5 กรกฎาคม 2563; แก้ไขบทความ: 25 กรกฎาคม 2563; ตอบรับตีพิมพ์: 10 สิงหาคม 2563
Received: July 5, 2020; Revised: July 25, 2020; Accepted: August 10, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนานำมาแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เชิงอนุมาน ทดสอบค่าสถิติ t-test และ F-test การวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่แบบ LSD และบรรยายแบบพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลดรายจ่าย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประหยัด ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ด้านการเอื้ออาทร ด้านการเพิ่มรายได้ และด้านการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. แนว

ทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช พบว่า ประชาชนใช้พื้นที่ว่างในการปลูกผักไว้กินเอง มีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม รณรงค์ให้รู้จักเก็บออมผ่านกลุ่มออมทรัพย์ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาความรู้และเผยแพร่ให้สมาชิกในหมู่บ้านนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองแบบค่อยไปค่อยไป

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง, แนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purpose of this research is to examine the operating conditions of the sufficiency economy village development by studying factors affecting the operation of the sufficiency economy village and guidelines for the operation of the sufficiency economy village in Yan Yai Village and Yom Raja Village, Tha Ngang Ngam Sub-district, Bang Rakam District, Phitsanulok Province. This research is a quantitative research. The research sample consists of 280 people. The tools used for data collection are questionnaires. Data are analyzed by using descriptive statistics, frequency distribution, mean value, inferential standard deviation, t-test and F-test, LSD pairwise comparison and descriptive analysis. The results of the research are as follows: 1. The operating conditions of the development of the sufficiency economy village in Yan Yai Village and Yom Raja Village are in high level. In consideration of each aspect, the research found that the expenditure reduction has the highest average, followed by the saving, environmental conservation and sustainable use of natural resources, generosity, revenue growth and learning, respectively.; 2. Gender, age, status, education level, occupation, income and duration of living in the community are factors affecting the operation of the sufficiency economy village with statistical significance level at 0.05.; 3. The guidelines for the operation of the sufficiency economy village in Yan Yai Village and Yom Raja Village are basically found in several social activities, for instances, villagers use free space to grow vegetables for their own consumption, villagers form an occupational group for additional incomes, villagers encourage saving through a savings group, villagers conserve and inherit their local wisdom to their fellow villagers in order to support all villagers to gradually adapt those practical knowledge to live their sustainable livelihoods.

Keywords: Sufficiency Economy, Sufficiency Economy Village, The Sufficiency Economy Village Guidelines

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ รวมถึงนโยบายการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม กระแสการพัฒนาแผ่ขยายจากเมืองสู่ชุมชน สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวก ได้แก่ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย ผลเหล่านี้ได้กระจายไปสู่สังคมชนบท ซึ่งเกิดผลตามมา คือความอ่อนแอของชนบทที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ส่งผลให้วิถีชีวิตในชนบทเปลี่ยนไป จากการพึ่งตนเองแบบพอกินมาสู่การแสวงหารายได้เพื่อใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ความสามารถในการพึ่งตนเองและความสามารถในการตอบสนองความต้องการต่างๆ ความสามารถในการจัดการปัญหา

ประเทศไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีการมุ่งเน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เห็นได้ชัดจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 - 7 (พ.ศ. 2504 - 2539) ที่เน้นพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ส่วนด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างเกิดปัญหาทำให้เกิดความไม่ยั่งยืนต่อสังคมและประเทศ ต่อมารัฐบาลจึงเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการวางแผนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) จากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักเพียงอย่างเดียว เป็นการพัฒนาคน โดยให้คนเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาให้คนมีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังได้นำเอาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนา ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 - 11 รวมถึงปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมานำทางประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม โดยเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจ ให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ประเทศพัฒนาสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนเป็นรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็มแต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม 2542) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ให้การดำเนินการเป็นไปในทางสายกลาง ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมไปถึงต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวัง ในขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต และมีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีสติปัญญา และรอบคอบ เพื่อสร้างความสมดุลและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

กรมการพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน เนื่องจากกระบวนการพัฒนาชุมชนมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปฏิบัติงานตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ โดยดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ส่งเสริมให้ประชาชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำรงชีวิต และเป็นเป้าหมายในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่นได้ อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขของประชาชน ด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน คือ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ประหยัด การเรียนรู้ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเอื้ออารีต่อกัน และได้ขยายผลการดำเนินงานสู่ความยั่งยืนโดยการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นต้นแบบ การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นกระบวนการพัฒนาประชาชน พัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน ให้มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นสังคม “อยู่เย็นเป็นสุข” โดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง รู้รักสามัคคี ยึดหลักประชาธิปไตย เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า (แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2560)

ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจในการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางนำไปปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้มแข็งยั่งยืน และขยายผลสู่หมู่บ้านอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

2. เพอศศกษปจยทสงผลต่อกรดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระก่า จ้งหวดพิษณุโลก

3. เพอศศกษแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระก่า จ้งหวดพิษณุโลก

วธิดำเนนการวธย

1. ประชากร

ประชากรทใช้ในการศศกษวธยคร้งนั คอ ประชากรทพกอศยอยู่ในบ้านย่านใหญ่ หมู่ 8 และบ้านยมราช หมู่ 9 ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระก่า จ้งหวดพิษณุโลก จำนวน 934 คน (ข้อมูลความจำเป็นขันพื้นฐาน 2562) เหตุผลทผู้วธยเลอศศกษหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยงบ้านย่านใหญ่และบ้านยมราช เนอจกเป็นหมู่บ้านทเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยงของกรมการพัฒนาชุมชน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างทใช้ในการวธย 280 คน

2. เครื่องมือทใช้ในการวธย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คอ แบบสอบถามเกยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป้น 3 ตอน ด้งนั

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชน โดยเป้นแบบปลายปด (Close – ended Questions) ให้เลอศตอบในช่องทกำหนด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกยวกับปจยทสงผลต่อกรดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยงท้ง 4 ด้าน คอ ด้านเศรษฐกิจ ด้านผู้นำชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานทเกยวข้อง เป้นคำถามแบบให้เลอศตอบและมีข้อคำตอบให้เลอศแบบประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ด้งนั 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับมาก 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย 1 หมายถึง ระดับน้อยทสุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกยวกับสภาพการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยงตำบลท่านางงาม อำเภอบางระก่า จ้งหวดพิษณุโลก ท้ง 6 ด้าน คอ ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยด ด้านการเรยนรู้ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรพยากรอย่างย้งย่น และด้านการเอื้ออารี เป้นคำถามแบบให้เลอศตอบและมีข้อคำตอบให้เลอศแบบประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ด้งนั 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับมาก 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย 1 หมายถึง ระดับน้อยทสุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนเกยวกับแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพยง ซ้งมิลักษณะแบบปลายเปด (opened-ended question)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 280 ชุด
- 2) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของ

การตอบคำถาม

- 3). นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดมาลงรหัสข้อมูลในแบบบันทึกและโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) รวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า โดยผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ต่อความสำเร็จการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติทดสอบค่า t-test แบบ Two - Independent Sample Test และสถิติทดสอบค่า F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD

ตอนที่ 5 ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 : ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการดำเนินงาน	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านเศรษฐกิจ	3.64	.729	มาก
ด้านผู้นำชุมชน	4.11	.628	มาก
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	4.09	.624	มาก
ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.95	.518	มาก
รวม	3.95	.625	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = .625) สำหรับผลพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = .628) รองลงมาตามลำดับคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = .624) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = .518) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = .729)

2. ความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ตามแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน สรุปได้ดังนี้

ตารางที 2 : ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน

ผลการดำเนินงาน	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการลดรายจ่าย	3.91	.716	มาก
ด้านการเพิ่มรายได้	3.82	.813	มาก
ด้านการประหยัด	3.90	.702	มาก
ด้านการเรียนรู้	3.76	.72	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	3.88	.608	มาก
ด้านการเอื้ออารี	3.86	.631	มาก
รวม	3.86	.698	มาก

จากตารางที 2 พบว่า การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.698) สำหรับผลการพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการลดรายจ่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = .716) รองลงมาตามลำดับคือ ด้านการประหยัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = .702) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = .608) ด้านการเอื้ออารี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = .631) ด้านการเพิ่มรายได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.82, S.D. = .813) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = .720)

3. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีสภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการลดรายจ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านหรือกระถาง ในการปลูกผักไว้กินเองในครัวเรือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการลดรายจ่ายเป็นแนวทางที่สามารถทำได้ง่ายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง มีการใช้พื้นที่ว่างให้เป็นประโยชน์ในการปลูกผักไว้กินเองและยังสามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับครัวเรือนใกล้เคียง ลดรายจ่ายด้วยการจัดบันทึกการใช้จ่ายทำให้ทราบรายการที่ไม่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการอำนวยการเศรษฐกิจพอเพียง (2549) ได้กล่าวว่า ความพอเพียงที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และกลุ่มกิจกรรม โดยระดับครอบครัวส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมลดรายจ่าย เช่น ลด ละ เลิก อบายมุข ไม่เป็นหนี้ ผลิตปุ๋ยชีวภาพ ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร ปลูกพืชผักสวนครัวโดยยึดหลัก “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก และ ใช้ทุกอย่างที่ทำ ทำทุกอย่างที่ใช้

ด้านการเพิ่มรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการประกอบอาชีพเสริมโดยการรวมกลุ่มด้านอาชีพภายในชุมชนสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง และครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพร ภูไพบูลย์ (2558) ได้กล่าวว่า วิธีการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ สมาชิกมีความรัก ความสามัคคี เสียสละซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เน้นการพึ่งตนเอง เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้

ด้านการประหยัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการออมเงินกับสถาบันกองทุนชุมชน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนอื่นๆในหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน มีการวางแผนการใช้จ่าย และปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญชนก ปะวะละ (2561) ได้กล่าวว่า ผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับมั่งมี ศรีสุข ในด้านการออมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีช่องทางในการออม เช่น เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ กลุ่มสัจจะกองทุนหมู่บ้านหรือธนาคาร

ด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าลำดับสูงสุด ได้แก่ ได้เข้าร่วมศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายนอกเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การหาประสบการณ์จากการเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชนเป็นเรื่องที่ดีมีประโยชน์โดยสามารถนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองอีกและยังส่งผลให้ครัวเรือนสามารถลดรายจ่ายและมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ศรีนวยโย (2551) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหรือชุมชนพึ่งตนเองนั้น ควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เริ่มจาก “การพึ่งตนเอง” ในระดับครัวเรือนในเรื่องปัจจัย 4 แล้วจึงพัฒนาตนเองให้สามารถ

อยู่ได้อย่างพอเพียง เมื่อมีความเข้มแข็งแล้วจึงพัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน นำไปสู่การรวมกลุ่มในระดับชุมชน และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยมีการจัดการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการรณรงค์ให้สมาชิกในหมู่บ้านคัดแยกขยะให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหมู่บ้านมีการรณรงค์คัดแยกขยะตามนโยบายของภาครัฐ รณรงค์หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี การจัดระเบียบสภาพแวดล้อมภายในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับ วิชุดตา ชูศรีवास (2559) ได้กล่าวว่า สภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม มีจำนวน 5 ด้าน ในส่วนของด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากชุมชนมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านการเอื้ออาทร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องของหมู่บ้าน อาทิ งานมงคล งานอวมงคล ตลอดจนงานที่ภาครัฐจัดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านเป็นประจำเกิดความรักความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการอำนวยการเศรษฐกิจพอเพียง (2549) ได้กล่าวว่า ความพอเพียงที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และกลุ่มกิจกรรมโดยสามารถนำไปปฏิบัติในเรื่องการรวมกลุ่มในสังคมแบบ “อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร” ด้วยการแบ่งปันให้กับผู้อื่น ลดความเห็นแก่ตัว เห็นได้จากชุมชนที่เข้มแข็งจะมีการรวมกลุ่มที่หลากหลายซึ่งถือเป็นทุนทางสังคมที่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนในลักษณะของความเอื้ออาทร เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันทั้งด้านวัตถุและจิตใจอื่นๆ เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนสงเคราะห์ ผู้ยากไร้ เป็นต้น และ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านผู้นำชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2554) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

3. แนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปราย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างมีการใช้พื้นที่บริเวณบ้านให้เกิดประโยชน์โดยการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ตามแนวคิดที่ว่า “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก” รวมถึงการผลิตเครื่องอุปโภคไม่ว่าจะเป็น น้ำยาล้างจาน แชมพูไว้ใช้เอง สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ใช้ทุกอย่างที่ทำ ทำทุกอย่างที่ใช้” และให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชุมชนในด้านกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นและยังใช้เวลาว่างจากอาชีพหลักให้เกิดประโยชน์ ชุมชนมีการจัดทำและเผยแพร่องค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน อนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่คนรุ่นหลัง เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านสามารถนำความรู้นั้นไปปรับใช้ในครัวเรือน อยู่อย่างประมาณตนเป็นไปตามอัตภาพ นอกจากนั้นสมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสดูแลเรียนรู้จากหมู่บ้านอื่นและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือน ลดการใช้สารเคมีต่างๆ มีกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปรับภูมิทัศน์ทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน รวมถึงปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่สมาชิกในหมู่บ้านมีความรัก สามัคคี ห่วงใยและเอื้ออาทรกัน คอยช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา ผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน รวมถึงอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของหมู่บ้านเป็นเสมอ

ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ควรเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจกับสมาชิกในหมู่บ้าน การดำเนินกิจกรรม/โครงการควรเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก และภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

2. การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ควรส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มด้านอาชีพ ที่ตรงตามความต้องการของสมาชิกในหมู่บ้าน รวมถึงคำนึงถึงช่องทางการตลาดที่จะสมาชิกทำให้สมาชิกมีอาชีพเสริม ลดคนว่างงาน มีรายได้เพิ่มขึ้น ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความรักความสามัคคีในหมู่บ้าน อีกทั้งยังสามารถดึงสมาชิกในหมู่บ้านที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่กลับเข้ามาอยู่ในพื้นที่ส่งผลให้เกิดครอบครัวเข้มแข็งอีกด้วย

3. การกำหนดรูปแบบการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงควรเริ่มจากการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตได้ เน้นให้สมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการแรกเพื่อให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา และดำเนินการแบบค่อยๆเป็นค่อยๆไป

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีสภาพการดำเนินงานในระดับมาก อาจเป็นเพราะ

ประชาชนเข้าใจและเชื่อมั่นในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในการให้ความรู้ สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดแทรกในโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น สิ่งสำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคือประชาชนนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไปและเหมาะสมกับตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจ สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูล จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาองค์กรสงฆ์ไทย กำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ มาตรการ ในการบริหารจัดการ พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาส่งเสริมกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก ให้เกิดความมั่นคงเข้มแข็งในระยะยาว เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ในส่วนขององค์กรสงฆ์สามารถนำองค์ความรู้ของงานวิจัยไปเป็นข้อมูลและเป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนยุทธศาสตร์ วางมาตรการ แนวทางดำเนินงาน ตลอดถึงกำกับ ควบคุม ติดตาม ประเมินผล ในการอบรมพัฒนาชุมชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน บนอุดมคติเศรษฐกิจแบบพุทธ ไม่ลุ่มหลงไปตามกระแสแห่งทุนนิยม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในระดับวิชาการ มหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันสร้างองค์ความรู้และผลิตบุคลากรทางด้านพระพุทธศาสนาสามารถนำเอาองค์ความรู้จากงานวิจัย ไปขยายขอบเขตความรู้ให้มีรัศมีกว้างขวางขึ้น โดยนักวิชาการ อาจารย์ ครูผู้สอน สามารถใช้หรือนำข้อมูลเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยต่อยอด ผนวกองค์ความรู้งานวิจัย เข้าสู่บทเรียนกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆ สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและเน้นความสำคัญต่อการบริหารจัดการความเป็นอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพุทธ ที่ไม่มุ่งเน้นไปในระบบเงินตราจนเกินไป การสร้างความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและวิธีสอนธรรมที่ควบคู่กันระหว่างบทบาทวัดกับชุมชน ให้มีความสมดุลกัน ประชาชน ได้แนวปฏิบัติชัดเจนหรือระเบียบแบบแผนที่เหมาะสมสำหรับตนเองในการจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจ ตลอดถึงได้องค์ความรู้หรือหลักธรรมทางศาสนาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิต

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาหมู่บ้านย่านใหญ่และหมู่บ้านยมราช ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทำให้ค้นพบ

วารสารวณิฆงแหรภททศาสตรปรีทรรศน์
ปีที 7 ฉบับที 2(2563): กรภฏาคม - ธันวาคม | 13

การศฐษาคุณภาพการใหับริการในการจ้ดเก็บภาษฐำรฐองที่ของเทศบาล นครพฐญลล อำเภอเมือง จ้งหวดพฐญลล

A STUDY OF SERVICE QUALITY IN LOCAL MAINTENANCE STORAGE OF
PHITSANULOK MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT,
PHITSANULOK PROVINCE

นพณฐฐ แดงแสงทอง¹, พฒณพณฐ ฌตตกัณ²

Nopphanath Daengsaangthong¹, Pattanaphan Khetkan²

มหาวิทยาลัยราชภฏพฐลสงคราม¹⁻²

Pibulsongkram Rajabhat University¹⁻²

E-mail: gamepp350@gmail.com

ได้รับทความ: 12 สิงหาคม 2563; แกัฌบทความ: 28 สิงหาคม 2563; ตอรรบฐฐพฐ: 9 กันยายน 2563

Received: August 12, 2020; Revised: August 28, 2020; Accepted: September 9, 2020

บทค้ดยอ

การศฐษาวฐญจฐร้งนฐมีวตฎปรสงค้ เพอศฐษาระดฐคุณภาพการใหับริการ และ
เปรฐยบเปรฐยบป้จจฐส่วนบคคกัฐคุณภาพการใหับริการในการจ้ดเก็บภาษฐำรฐองที่ของเทศบาลนคร
อำเภอเมือง จ้งหวดพฐญลล เป็นการวฐญจฐปรฐมาณและฌงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใชัในฌงปรฐมาณ
จ้ำนวน 398 คน และและฌงคุณภาพ จ้ำนวน 10 คน เครอฐมอฐที่ใชัส้สำหรับการเก้บรวบรวมนอฐมูล
ได้แก่ แบบสออบถามและแบบส้ฆษาณฐ วฐเราะห้ขอฐมูลโดยใชัสฐฐฐฌงพรรณนาและสฐฐฐอนมาน
นำมาแจกแจกความถ้ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลฐย ค่าเปรฐยงเบนมาตรฐาน การทอสอบค่าสฐฐฐ t-test และ
การวฐเราะห้ความแปรปรวนทางเดฐยว ผลการวฐญจฐพวว่า 1. คุณภาพการใหับริการในการจ้ดเก็บภาษฐำ
รฐองที่ของเทศบาลนครพฐญลลอำเภอเมือง จ้งหวดพฐญลลท้ฆมด 5 ด้าน โดยภาพรวมนอฐยู่ใน
ระดฐบมาก เมอฐฐจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลฐยสูงส้สุด คอ พนักงงานส่วนทอฐถฐนและรองลงมา
ตามล้าดบคอ ด้านความรว่มมอฐของผ้มีหน้าทฐเสฐยภาษฐ ด้านการใหับริการ ด้านการปรสชาส้ฆพณฐ ด้าน
ความร้ฐฐความฌ้าใจกฎหมายของผ้เสฐยภาษฐ 2. เปรฐยบเปรฐยบป้จจฐที่มีผลการศฐษากุณภาพการ
ใหับริการในการจ้ดเก็บภาษฐำรฐองที่ของเทศบาลนครพฐญลลอำเภอเมือง จ้งหวดพฐญลล
จ้ำนกตามป้จจฐส่วนบคคค พบว่า ป้จจฐส่วนบคคคคด้าน เพศ อายุ ระดฐบการศฐษา รายได้เฉลฐยต่อ
เดอฐน และอาชฐพ มีผลต่อป้จจฐด้านพนักงงานส่วนทอฐถฐน ด้านการปรสชาส้ฆพณฐ ด้านความรว่มมอฐ
ของผ้มีหน้าทฐเสฐยภาษฐ ด้านความร้ฐฐความฌ้าใจกฎหมายของผ้เสฐยภาษฐ ด้านการใหับริการ ซึ่งส่ฆผลต่อ

การศึกษาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: คุณภาพ, การให้บริการ, ภาษีบำรุงท้องที่

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of service quality in local maintenance storage of Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province, 2) to compare the personal factors with the quality of service in collecting local maintenance taxes of the municipality. It is a mixed method: quantitative and qualitative research. The samples were 398 persons in quantitative research and 10 persons for a qualitative one. The data were collected by using questionnaires and interview forms and analyzed by using descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test and inferential statistics: One-Way Analysis of Variance. The results of the research showed as follows: 1. The service quality in local maintenance storage of Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province in all 5 areas, overall was at a high level. When considered by each item, the facet with the highest mean was the local employees and followed by cooperation of taxpayers, service, public relations, knowledge and understanding of taxpayer laws. 2. The comparative factors affecting the service quality in local maintenance storage of Phitsanulok Municipality, Muang District Phitsanulok Province classified by personal factors, it was found that personal factors: gender, age, education level, average monthly income and occupation affected the factors of local employees. Public relations, cooperation of taxpayers, knowledge and understanding of taxpayer laws, service affected the study of service quality in local maintenance storage of Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province with statistically significantly different at 0.05.

Keywords: Service Quality, Local Tax

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 283 วรรคหนึ่งระบุว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย” วรรคสี่ ระบุว่า “ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมตามลักษณะของภาษีแต่ละชนิดการจัดสรรทรัพยากรในภาครัฐ การมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงระดับขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น สถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความยั่งยืนทางการคลัง” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560)

เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรส่วนท้องถิ่นมุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการเงิน การคลัง การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการบริหารงบประมาณของตนเองได้อย่างอิสระยืนอยู่ได้ด้วยตนเองโดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันประเทศไทยประสบภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง การจัดเก็บภาษีไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดซึ่งมีผลกระทบต่องบประมาณแผ่นดินรัฐบาลต้องลดรายจ่ายและส่งผลต่อเงินอุดหนุนที่ให้แก่ท้องถิ่น เมื่อภาวะการณ์เป็นเช่นนี้ท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารและจัดเก็บภาษีท้องถิ่น โดยต้องเน้นระบบการจัดเก็บภาษีและเพิ่มรายได้เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนหรือเงินอื่นที่รัฐบาลกลางจัดสรรให้หรือพึ่งพาให้น้อยลง อันจะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารกิจการของตนเองมากขึ้นและลดการควบคุมจากรัฐบาลกลางลง (กองราชการส่วนตำบลและส่วนพัฒนา รายได้, 2545 : 3) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ฐานะทางการเงิน การคลังถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน การแก้ไขปัญหาและการบริการสาธารณะด้านต่างๆ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เอื้ออำนวยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จากสาเหตุหลายประการ เช่น ความด้วยประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ การจัดสรรรายได้จากส่วนกลางไม่เพียงพอ และข้อจำกัดของแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 23 เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้จาก

ภาษีอากรค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้ายมาตรา 30 แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการกำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2544 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ และในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2549 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบห้า ทั้งนี้โดยการเพิ่มสัดส่วนตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และโดยการจัดสรรสัดส่วนที่เป็นธรรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542)

เทศบาลนครถือเป็นองค์กรที่ได้ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ถ้าเทศบาลนครเป็นของประชาชนอย่างแท้จริงแล้วควรมีเจ้าหน้าที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในเทศบาลมีการดำเนินการโดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดทิศทาง และวางแผนพัฒนาเทศบาลกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลนครแล้ว การดำเนินงานของเทศบาลนครก็ย่อมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้ประชาชนในเขตเทศบาลนครนั้นมีความรู้สึกเชื่อมั่น และศรัทธาต่อเทศบาลนคร และรู้สึกว่าประชาชนนั้นมีความผูกพัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่ดี ความรับผิดชอบให้แก่ประเทศชาติโดยรวมในแต่ละปี เทศบาลนครมีการจัดเก็บภาษีอากรถือเป็นสิ่งที่หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ต้องหารายได้ให้แก่รัฐซึ่งอาจจะต้องจัดเก็บในรูปแบบเงินตรา การให้บริการสิ่งของ หรือประโยชน์อื่นโดยตรงจากประชาชนคนไทยหรือต่างชาติที่อาศัยในประเทศไทย และประกอบธุรกิจหรือซื้อขายสินค้าตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครนั้น เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในกิจการสาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมแก่ รัฐ และแก่ชุมชนท้องถิ่น และเพื่อเป็นการจัดหารายได้ของหน่วยงานจากผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินและบังคับให้เจ้าของที่ดินใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจ รวมทั้งนำมาเป็นค่าใช้จ่ายและพัฒนาท้องถิ่นแต่ปัจจุบันการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครยังมีปัญหาหลายด้าน ได้แก่การขาดข้อมูลในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีหรือข้อมูลภาษีไม่ครบถ้วน ไม่มีการวางแผนการจัดเก็บภาษี ไม่มีการจัดทำแผนที่ภาษีที่ครอบคลุม ที่ดินที่ครอบครองอยู่นั้นไม่เป็นการมสิทธิ์ของตนเอง และประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการจึงทำให้เกิดมีช่องว่างเป็นเหตุให้มีข้อมูลที่น่าสนใจในการจัดเก็บภาษีได้ไม่ครบถ้วน และทำให้มีการปฏิบัติต่อผู้มาเสียภาษีไม่เสมอภาคซึ่งส่งผลต่อระดับการจัดเก็บรายได้ของหน่วยงาน

จากสาเหตุดังกล่าวที่เกิดขึ้นผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยจะทำการศึกษาว่าประชาชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการคลังท้องถิ่นที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่เพื่อจะพัฒนาประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่จัดเก็บเอง ขององค์เทศบาลนครให้เกิดความครบถ้วน ถูกต้อง ไม่ให้เกิดการรั่วไหลและเป็นธรรมต่อผู้ชำระภาษี ลดการพึ่งพาจากรัฐบาลกลาง เทศบาลนครสามารถพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆได้ทันเหตุการณ์และสามารถสนองความต้องการของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนคร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเชิงผสม (Mix Method) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. วิธีการศึกษา

ศึกษาโดยค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ค้นคว้าอิสระและรายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอ้างอิงประกอบการศึกษา ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาเอกสารเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 68,086 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 68,086 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง (1) วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนแบบง่ายจากประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเฉพาะประชากรจากกลุ่มประชาชนทั่วไป (2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากรในการวิจัย ใช้วิธีการกำหนดขนาดที่พอดีของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรในการวิจัย โดยใช้สูตรสำเร็จของ Taro Yamane กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เกิดความสะดวกในการคำนวณผลผู้วิจัยจึงขอกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จากจำนวน 68,086 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 398 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับคะแนน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านพนักงานส่วนท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษี และด้านการให้บริการ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะและแนวทางเกี่ยวกับสภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยเป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-end)

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ศึกษาขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอเก็บข้อมูลสอบถามประชากรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขั้นที่ 2 จัดเก็บข้อมูลโดยออกทำการแจกแบบแบบสอบถามแก่ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วทำการเรียกเก็บทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการทำแบบสอบถาม

ันที่ 3 ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับมาให้ได้ตามตัวอย่างที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลออกมาเป็นประเด็นตามสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

5. การแปรผลข้อมูล

- 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์
- 2) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้ การแปรผลความหมายของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จากสภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยพิจารณาคะแนนตามเกณฑ์ 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 100) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) เชงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีการประมวลผลข้อมูลเป็นขั้นตอน โดยหลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงรหัสตัวเลข (Code) แล้วบันทึกรหัสลงในเครื่องคอมพิวเตอร์และเขียนโปรแกรมสั่งงานเพื่อวิเคราะห์และหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับคะแนน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้านคือ 1.ด้านพนักงานส่วนท้องถิ่น 2.ด้านการประชาสัมพันธ์ 3.ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี 4.ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษีและ 5.ด้านการให้บริการ จากข้อมูลในแบบสอบถามผู้วิจัยใช้การคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติต่างๆ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ (1) การแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับเปรียบเทียบและอธิบายข้อมูลทั่วไป หรือข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มประชากร เพื่อดูการกระจายของตัวแปรและนำเสนอข้อมูลในแต่ละหมวดหมู่ของตัวแปรนั้นๆ (2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายลักษณะของสภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง

จังหวัดพิษณุโลก (3) การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายลักษณะของสภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ (1) ค่าสถิติทดสอบ t - test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่จำแนกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ (2) ค่าสถิติทดสอบ F - test ชนิด One-Way ANOVA ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่จำแนกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สมาชิกในครอบครัว สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ t - test กับ F - test กำหนดไว้ที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถามโดยระบุเกี่ยวกับสภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-end) วิเคราะห์โดยการรวบรวมข้อมูลและการจัดระบบของข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะและแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาเขียนแบบพรรณนาความ

2) เชิงคุณภาพ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เพื่อที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดการระบบข้อมูลซึ่งอาศัยหลักเกณฑ์โดยการจำแนก หรือการจัดกลุ่มข้อมูลและเขียนบรรยายแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 : คุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ข้อมูล	N	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านพนักงานส่วนท้องถิ่น	398	4.30	.36	มาก
2. ด้านการประชาสัมพันธ์	398	4.17	.42	มาก
3. ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี	398	4.22	.45	มาก
4. ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษี	398	4.11	.50	มาก
5. ด้านการให้บริการ	398	4.19	.45	มาก
รวม	398	4.20	.34	มาก

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านพนักงานส่วนท้องถิ่น และรองลงมาตามลำดับคือ ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ด้านการให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษี ดังนั้น จากสมมติฐานว่า คุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่

ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมากนั้น จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติอย่างง่ายจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การศีกษาวิจัยเรื่อง การศีกษาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้ เพื่อศีกษาระดับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศีกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนคร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้บริการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี การก้าวเข้าสู่การบริการที่มีคุณภาพ บทบาทภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รวมถึงได้ศีกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และใช้ในการศีกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผลการวิจัย พบว่า

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านพนักงานส่วนท้องถิ่น และรองลงมาตามลำดับคือ ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ด้านการให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษี และในส่วนของการวิจัยในแต่ละด้าน พบว่า ด้านพนักงานส่วนท้องถิ่นสำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เจ้าหน้าที่ให้บริการมืออย่างเพียงพอ และรองลงมาตามลำดับคือ การประเมินภาษีของเจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นธรรมและถูกต้อง ความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำปรึกษาหารือของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ให้บริการมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีและพร้อมในการอำนวยความสะดวกอยู่เสมอ และเจ้าหน้าที่ให้บริการมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านพร้อมที่จะไปชำระภาษีตรงตามกำหนดเวลาของการชำระภาษี และรองลงมาตามลำดับคือ ท่านมีความเต็มใจที่จะชำระภาษีให้กับเทศบาลเป็นประจำทุกปี ท่านพร้อมที่จะชำระภาษีให้กับเทศบาลเสมอ การเสียภาษีเป็นหน้าที่ของประชาชน และการชำระภาษีถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของท่าน ด้านการให้บริการ สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการพัฒนาระบบการให้บริการอยู่อย่างสม่ำเสมอ และรองลงมาตามลำดับคือ มีการปรับลดขั้นตอนการให้บริการเพื่อความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น มีการติดตามเรื่องให้แก่ผู้รับบริการอย่างรวดเร็วและเต็มใจ มีการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้รับบริการอย่างถูกต้องชัดเจน และมีการปฏิบัติงานช่วงเวลาพักเที่ยงและเสาร์-อาทิตย์ ด้านการประชาสัมพันธ์ สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้

เกี่ยวกับการชำระภาษี เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ ปดประกาศ และรองลงมาตามลำดับคือ เทศบาลมีการออกหนังสือแจ้งเตือนแก่ประชาชนให้ทราบก่อนถึงกำหนดในการชำระภาษีบำรุงท้องที่อย่างชัดเจน มีป้ายประชาสัมพันธ์ขึ้นตอนระยะเวลาในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ เทศบาลมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ในการชำระภาษีบำรุงท้องที่ และท่านได้รับเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ เชิญชวนให้ไปชำระภาษีบำรุงท้องที่ ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษี สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การยื่นแบบและระยะเวลาการชำระภาษี เจ้าของที่ดิน จะต้องยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน ตั้งแต่เดือน มกราคม-เมษายนของทุกปี และรองลงมาตามลำดับคือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่ เจ้าของที่ดิน ซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ถ้าบุคคลหลายบุคคลเป็นเจ้าของร่วมกันให้บุคคลเหล่านั้นมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการเสียภาษี ที่ดินที่ไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ม.8) ได้แก่ ที่ดินเป็นที่ตั้งพระราชวัง ที่ดินสาธารณะ ที่ดินส่วนราชการ ที่ดินเพื่อการพยาบาล การศึกษา อัตราค่าปรับในการดำเนินการเสียภาษีล่าช้ามีความเหมาะสม และอัตราภาษี มีการกำหนดไว้ในบัญชีอัตราภาษีท้าย พ.ร.บ. ภาษีบำรุงท้องที่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 51-60ปีมีจำนวนมากที่สุด ระดับการศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด คือปริญญาตรี รายได้ที่มีจำนวนมากที่สุด คือมากกว่า25000บาทขึ้นไป อาชีพที่มีจำนวนมากที่สุดคือประกอบธุรกิจส่วนตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรส่งเสริมระดับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีด้านพนักงานส่วนท้องถิ่น ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ด้านการให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษี โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายและงบประมาณในการส่งเสริมระดับคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษี

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา สามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อทำไปสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษีในงานวิจัยต่อไปได้ และยังสามารถนำไปเป็นต้นแบบหรือแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านพนักงานส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องชัดเจนและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นบุคลากรควรมีความรู้ความสามารถใน

การปฏิบัติงานเป็นอย่างดีและมีความเป็นธรรมและจำนวนเจ้าหน้าที่กับประชาชนที่มาใช้บริการควรมีอย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

2) ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ขั้นตอนและวิธีการ หรือการบวนการในการจัดเก็บภาษี หรือ การออกหนังสือแจ้งเตือนแก่ประชาชนให้ทราบก่อนถึง กำหนดเวลาในการชำระภาษีหรือมีป้ายประชาสัมพันธ์ที่แสดงถึงขั้นตอนการจัดเก็บภาษีให้ประชาชน ได้ทราบ

3) ด้านความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ควรมีการให้ความร่วมมือกันระหว่าง เจ้าหน้าที่บุคลากรกับประชาชนที่มาชำระภาษี หรือความพร้อมของประชาชนที่จะมาชำระภาษี ความ พร้อมของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการประชาชนด้วยความเป็นธรรม

4) ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมายของผู้เสียภาษี ควรมีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรมาให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการชำระภาษี ขั้นตอน หรือวิธีการ หรือกระบวนการทางกฎหมาย ในการดำเนินการหรือคอยให้คำปรึกษาแก่ประชาชน

5) ด้านการให้บริการ ควรมีการพัฒนากระบวนการให้บริการอย่างสม่ำเสมอมีการ ติดตามเรื่องให้แก่ผู้รับบริการอย่างรวดเร็วและเต็มใจ มีการปรับลดขั้นตอนการให้บริการเพื่อความ สะดวกรวดเร็วมากขึ้น มีการปฏิบัติงานช่วงเวลาพักเที่ยงและเสาร์-อาทิตย์

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและประเมินผลเป็นรายปีในด้านปัญหาและความต้องการของประชาชนกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปวางแผน ปรับปรุง กลยุทธ์ในการให้ความ ช่วยเหลือ หรือสร้างนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการจัดเก็บภาษี

เอกสารอ้างอิง

- จิตสุภา ชนะสงคราม. (2555). คุณภาพการให้บริการการจัดเก็บภาษี: กรณีศึกษาของค์การ บริหารส่วน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐดา จันทะเนตร. (2561). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาเกศ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก. **วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ.
- ชาติชาย ศรีคงรักษ์. (2559). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วน ตำบลคลองขุดอำเภอนาใหม่ จังหวัดจันทบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธนพร ศรีจรงค์. (2560). คุณภาพการให้บริการการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ยุพดี โสโตโยม. (2559). ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- รุ่งสุรีย์ ทบวงศรี. (2558). คุณภาพการให้บริการตามความคิดเห็นของประชาชนในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วชิราพงศ์ โสภา. (2557). การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารระบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น องค์การบริหารส่วน ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาพร มาหะมะ. (2561). การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สร้อยญา กาญจนะ. (2558). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการบริการรับชำระภาษีบำรุงท้องที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เอมอมร แสงเพชร. (2554). แนวทางการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหม ในจังหวัดสุรินทร์

ANALYZE STRENGTHENING THE OCCUPATIONS OF ENTERPRISES TRADING IN SILK SURIN

พระปลัดวัชร วชิรญาณ¹, ธีรทิพย์ พวงจันทร์²

Phraplad Watchara Wajirayano¹, Theerathip Phuengjantra²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์¹⁻²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus¹⁻²

E-mail: Dr.phone0685@gmail.com

ได้รับบทความ: 20 กันยายน 2563; แก้ไขบทความ: 8 ตุลาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 30 ตุลาคม 2563

Received: September 20, 2020; Revised: October 8, 2020; Accepted: October 30, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ 3) วิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1.หลักสัมมาชีพคือการประกอบอาชีพอย่างสุจริตหรือที่เรียกว่าสัมมาชีวะในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นองค์ธรรมหนึ่งในมรรค 8 เป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์ การประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คิดเบียดเบียนหรือคดโกงคนอื่นเป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์ของสังคม ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อนร่วมงานและลูกค้าจึงจะทำให้ทำอาชีพนี้ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน 2. รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมได้รับการถ่ายทอดความซื่อสัตย์สุจริตมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษที่สอนให้มีความซื่อสัตย์นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลมาจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สอนเกี่ยวกับความไม่โลภ การไม่คดโกง 3. การวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมนั้น กลุ่มที่ค้าขายผ้าไหมด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อเพื่อนร่วมงานและต่อลูกค้าที่มาซื้อขายกันนั้นทำให้การทำการค้าขายผ้าไหมมีความมั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: กระบวนการเสริมสร้างสัมมาชีพ, สัมมาชีพ, ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหม ในจังหวัดสุรินทร์

Abstract

Research subject " Strengthening the occupations of enterprises trading in silk Surin Province. " has the following objectives: 1) to study the concept of livelihood in Buddhism, 2) to study the pattern and process of enhancing the livelihood of the fabric trader Silk in Surin Province. 3) Analyze the patterns and processes for strengthening the livelihood principles of the group of silk traders in Surin province The research found that 1. The principle of livelihood is a career in good faith, also known as the Samma life in Buddhism. Which is one of the eight paths which is a way of freeing from suffering Careers with honesty Do not think to encroach or cheat others is a way of suffering from society. The silk trader must be honest with colleagues and customers. Therefore will make this profession stable and sustainable 2. The pattern and process of enhancing the integrity and responsibility of the silk trader are transmitted through honesty from the parents or ancestors taught to be honest. From the Buddhist teachings that teach about not greed, not corruption 3. From the analysis of the forms and processes to strengthen the honesty and responsibility of the silk merchant group The group that sells silk with honesty, both to colleagues and customers who buy it, makes the trading of silk more stable and sustainable.

Keywords: Process, Strengthening the occupations, enterprises trading in silk Surin

บทนำ

สัมมาชีพเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจ โดยการสร้างอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ให้มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน โดยนัยนี้ภาครัฐกำหนดกลไกในการสร้างสัมมาชีพชุมชนผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามลำดับ คือ (1) การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพเป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชน (2) การประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพระดับจังหวัด (3) การเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน (4) การส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน และ (5) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ โดยกระบวนการทั้ง 5 นี้อาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่สำนักงาน

พัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ปราชญ์ชุมชน ครูเรือนเปาหมายและผู้แทนครูเรือน ซึ่งความร่วมมือในการดำเนินงานตามกระบวนการดังกล่าวนี้เป็นการสนองตอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการฝึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนรวมกันของทุกภาคส่วน

ผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์มีการผลิตมานานแล้วและยังคงรักษารูปแบบ สี สัน ลวดลาย ความประณีตบรรจงรวมถึงเทคนิคการทอแบบโบราณอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ได้ดีจนถึงปัจจุบัน คนชาติพันธุ์เขมร ลาว และกวย ในจังหวัดสุรินทร์ล้วนสืบสานงานทอผ้ามาจากบรรพบุรุษซึ่งมีทั้งความแตกต่างกันด้านเทคนิคการทอ ลวดลาย การให้สี การย้อมสีและวัตถุดิบที่ใช้ ในขณะเดียวกันก็มีการถ่ายทอดลวดลาย กรรมวิธีการผลิตซึ่งกันและกันเสมอ แต่ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรมีเอกลักษณ์เด่นชัดที่สุดมีความกลมกลืนกันของลวดลายและสี สัน สีย้อมนั้นนิยมใช้สีธรรมชาติที่ได้จากพืชหลายชนิด รวมถึงผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ทำให้ผ้าไหมที่ผลิตออกมามีสีเย็นตาไม่ฉูดฉาดกระบวนการผลิตผ้าไหมนั้นเริ่มต้นจากการปลูกต้นหม่อน การเลี้ยงตัวไหม สาวไหม ออกแบบลวดลาย การย้อมสี แล้วจึงนำมาทอเป็นผืนผ้า ในแต่ละขั้นตอนล้วนต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ความชำนาญและมีใจรักของช่างทอทำให้ผ้าไหมสุรินทร์เป็นที่นิยมของคนทั่วไป คณะผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการผลิตผ้าไหมของชุมชนค้าขายผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์การใช้หลักสัมมาชีพในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายผ้าไหม เป็นสิ่งที่ควรมีการศึกษาและเผยแพร่ให้ออกไปสู่ในวงกว้างเพื่อเป็นแนวทางแก่กลุ่มอาชีพอื่นๆ ในการใช้หลักสัมมาชีพในการผลิตและจำหน่ายสินค้าอันจะเป็นการยกระดับการประกอบอาชีพและการดำเนินการทางธุรกิจสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์
- 3) วิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อ

ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนวิธีการทำวิจัยดังนี้

1. พื้นที่การวิจัยและประชากร

1) ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในเขตจังหวัดสุรินทร์ 3 ชุมชน ดังนี้ เขตพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมบ้านท่าสว่าง บ้านจันรม เขตพื้นที่อำเภอสังขะ ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมบ้านเจริญ บ้านโนนสง่า และเขตพื้นที่อำเภอเขวาสินรินทร์ ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมบ้านเขวาสินรินทร์

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหม/ กลุ่มผู้นำชุมชน/กลุ่มข้าราชการ/กลุ่มผู้นำท้องถิ่น/กลุ่มชาวบ้านทั่วไปและกลุ่มเยาวชน

3) ขั้นตอนการประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร ดังนี้ กลุ่มผู้ประกอบการจำนวน 5 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตผ้าไหม (การทอผ้า/การทำเส้นไหม/การออกแบบลวดลายผ้า จำนวน 10 คน รวมประชากรทั้งหมดจำนวน 15 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้มีการแสดงทัศนะเกี่ยวกับหลักสัมมาชีพในรูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ ได้อย่างอิสระ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย บัตรบันทึกเอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกต

ขั้นสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จากนั้นสร้างเครื่องมือวิจัยโดยการทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการค้าผ้าไหมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าผ้าไหม โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและมีความน่าเชื่อถือที่สุด

2) ส่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประกอบด้วย (1) รศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ (2) ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ (3) พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ,รศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว มาแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ต่อไป

ขั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วจึงนำมาจัดเรียงลำดับก่อนและหลังเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ คือ

- 1) ข้อมูลที่เป็นเอกสาร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลดังนี้ คือ ย่อความให้ได้ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง คัดลอกข้อความที่เป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการอ้างอิงเพื่อสนับสนุนความคิดของผู้วิจัย
- 2) ข้อมูลภาคสนามหรือจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ด้วยตนเองตามกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงประเด็นที่ต้องการและดำเนินการในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับการศึกษาสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ตามประเด็นการสัมภาษณ์โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเสนอในรูปการบรรยายเป็นความเรียง
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์มาทำการลดทอนข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งกระบวนการทั้งสามนี้จะกระทำพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้งการตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม (Data Audition) เพื่อให้ผลการวิจัยนั้นมีความถูกต้อง (Valid) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับว่าเหมือนกันหรือต่างกันในการสัมภาษณ์หัวข้อเดียวกันส่วนในประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมทำจนกว่าได้ข้อมูลครบตามประเด็นที่ตั้งไว้แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ตั้งไว้สรุปผลตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดโดยผู้วิจัยแยกแยะข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้เป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนำผลการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นประสบการณ์และความรู้สึของผู้เข้าร่วมสนทนาในประเด็นต่างๆที่กำหนดไว้เพื่อหาแนวทางในการการพัฒนา ประเมินความพึงพอใจของโครงการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น แกนนำตัวแทนหน่วยงานในชุมชนผู้นำชุมชนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการสัมภาษณ์ในการดำเนินงานเป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์จากข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ปรากฏผลวิจัย ดังนี้

1. หลักสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า หลักสัมมาชีพคือการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายเลี้ยงชีพโดยชอบธรรม ทำด้วยความสุจริต ไม่เบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนคนอื่นถูกต้องตามหลักศีลธรรม หลักสัมมาชีพนั้นก็คือหลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมรรค ๘ คือหนทางแห่งการพ้นทุกข์ หลักสัมมาชีพ (สัมมาอาชีวะ) ในพุทธศาสนาก็คือการหาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต เว้นจากทุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ ดังนี้ 1) การเลี้ยงชีพชอบทางกาย จัดเป็นกายกรรมฝ่ายกุศลและเป็นการประกอบสัมมาอาชีวะ โดยยึดหลักการ ดังนี้ (1) เว้นจากการลักขโมย ทุจริตคดโกง (2) เว้นจากอบายมุข (3) เว้นจากมิฉฉวนฉิชา คือ การค้าขายไม่ชอบธรรม การค้าขายที่ผิดศีลธรรมหรืออภินิหารมิฉฉวนฉิชา หมายถึง การค้าขายที่ชาวพุทธไม่ควรทำ 2) การเลี้ยงชีพชอบทางวาจา จัดเป็นวจีกรรมและเป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นสัมมาอาชีวะ โดยยึดหลักการ ดังนี้ (1) การไม่โกหกหลอกลวงเลี้ยงชีพโดยดำเนินชีวิตอย่างมีสัจจะ รักษาความสัตย์ (2) การไม่พูดส่อเสียดเลี้ยงชีพ คือการเว้นจากการใช้คำพูด ยุยงให้คนอื่นแตกแยกกันหรือเข้าใจผิดกัน เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (3) การไม่พูดคำหยาบเลี้ยงชีพ (4) การไม่พูดเพ้อเจ้อเลี้ยงชีพ คือ ใ้เว้นจากการดำเนินชีวิตด้วยอาศัยวาจาที่ไร้สาระไร้แก่นสารไม่เป็น ธรรมและไม่ประกอบด้วยประโยชน์ เนื่องจากคำพูดที่เพ้อเจ้อนั้นทำให้ผู้ฟังหลงผิด เข้าใจผิดได้ (5) การไม่ประจบเลี้ยงชีพ คือเว้นจากการใช้วาจาประจบสอพลอผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (6) การไม่บังคับขู่เข็ญเลี้ยงชีพ วาจานั้นยอมไม่ไปเพื่อการข่มขู่หรือบังคับขู่เข็ญเพื่อแสวงหาผล ประโยชน์จากบุคคลอื่นด้วยความไม่ชอบธรรม 3) การเลี้ยงชีพชอบทางใจ จัดเป็นมโนกรรมฝ่ายกุศลซึ่งเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความสุขสงบภายใน เป็นการดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะ โดยยึดหลักการ ดังนี้ (1) การไม่โลภอยากได้ทรัพย์สินคนอื่นเลี้ยงชีพ มีสภาพจิตที่สามารถควบคุมความโลภได้คือ ไม่โลภอยากได้ของคนอื่นในทางที่ไม่ชอบไม่ควร คิดเลี้ยงชีพวางแผนดำเนินชีวิตในแนวทางที่ถูก ต้องชอบด้วยกฎหมาย ศีลธรรม (2) การไม่คิดเบียดเบียนคนอื่นเลี้ยงชีพ เป็นการควบคุมสภาพจิตใจ ต่อความพยายาม ป้องกันผู้อื่นเพื่อหวังเอาแต่ประโยชน์ส่วนตน ให้มีจิตเมตตา คิดเอื้อเฟื้อประโยชน์แก่ผู้อื่น อันจะนำไปสู่การแสวงหาประโยชน์ที่ถูกต้องเหมาะสม และไม่ส่งผลกระทบต่อนผู้อื่นให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย (3) การไม่คิดเอาเปรียบคนอื่นเลี้ยงชีพ คือเว้นจากการคิดหาโอกาสเพื่อตักตวงเอาผลประโยชน์จากบุคคลอื่นเพื่อเลี้ยงชีพตนเองการเลี้ยงชีพชอบทางใจจัดเป็นมโนกรรมฝ่ายกุศลที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นต้นตอให้การดำเนินชีวิตภายนอกเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องชอบธรรม เพราะการกระทำภายนอกต่างๆสืบเนื่องมาจากภายในจิตใจ การประกอบอาชีพในสังคมไม่ว่าจะเป็นอาชีพอะไรก็ตามถ้าต้องการประสบความสำเร็จในอาชีพที่ทำ ผู้ประกอบอาชีพนั้น

ต้องทำด้วยความซื่อสัตย์หรือซื่อตรงต่ออาชีพของตนเมื่อแต่ละคนมีความซื่อสัตย์หรือซื่อตรงต่ออาชีพตนเองไม่ ไม่ประกอบอาชีพที่เบียดเบียนตนเองและคนอื่นแล้ว เมื่อรวมกันมากขึ้นก็จะกลายเป็น “ชุมชนสัมมาชีพ” ซึ่งหมายถึง “ชุมชนที่มีการประกอบอาชีพโดยชอบ ซึ่งมีรายได้มากกว่ารายจ่ายโดยลดการเบียดเบียนตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ต้องมีความสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน”

2. รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของผู้ประกอบการผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ มีรูปแบบการประกอบการอยู่ 3 รูปแบบ ตามที่คณะผู้วิจัยได้จัดรูปแบบไว้คือ 1) รูปแบบผู้ประกอบการที่ทำการค้าขายผ้าไหมในระดับตลาดบน โดยการหาซื้อเส้นไหมจากชาวบ้านหรือจากชุมชนอื่นแล้วนำเส้นไหมมาดำเนินการฟอก ย้อมและทอด้วยกลุ่มของตนเอง และมีการออกแบบลายผ้าไหมเอง จากนั้นจึงนำไปสู่กระบวนการทอผ้าไหม ราคาผ้าไหมของกลุ่มนี้อาจแพงกว่ากลุ่มอื่น 2) รูปแบบกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมที่รวมกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน โดยมีการแบ่งหน้าที่การทำการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม ฟอกไหม ย้อมไหมและทอผ้าไหมด้วยคนในกลุ่มของตนเอง ในกลุ่มที่รวมกันเป็นวิสาหกิจนี้บางกลุ่มก็ไม่ได้ผลิตเส้นไหมด้วยคนในกลุ่มของตนเอง แต่มีการหาเส้นไหมจากแหล่งอื่นจากนั้นจึงนำมาทอตามรูปแบบหรือลายผ้าที่ได้ออกแบบไว้ จากนั้นจึงนำไปสู่กระบวนการจำหน่ายผ้าไหม ช่องทางในการจำหน่ายหรือขายผ้าไหมนั้นมีทั้งการตั้งร้านค้าขายในชุมชนหรือนำไปขายตามงานที่จัดขึ้นเช่นงานโอท็อปต่างๆ และมีการขายผ่านช่องทางออนไลน์ผ่านเฟสผ่านไลน์ 3) รูปแบบกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมที่เปิดร้านขายผ้าไหมโดยการหาซื้อผ้าไหมที่ดำเนินการทุกอย่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไม่ต้องปลูกหม่อนเลี้ยงไหมหรือทอผ้าไหมด้วยตนเอง จากรูปแบบกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมทั้ง 3 กลุ่มนี้ แต่ละกลุ่มต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าด้วยการขายในราคาที่เป็นธรรมและมีความสุจริตต่อเพื่อนร่วมงานของตนเอง

3. วิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของกลุ่มผู้ประกอบการผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์

จากการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมสุรินทร์มีรูปแบบและกระบวนการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และหลักของการนำระบบเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ได้ยึดหลักทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ทางสายกลางคือทางที่เน้นปัญญา รู้จักใช้จ่ายพอประมาณ มีน้อยใช้น้อยไม่เกินไปรู้จักประหยัด ลดการระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง ไม่เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ใช้อย่างเหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ รู้จักร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มเพื่อการออมทรัพย์ เมื่อมีการทำธุรกิจก็ลงทุนตามฐานะ

ไม่โลภจนทำอะไรเกินตัว มีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ไม่ชวนชวายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เสียสละเพื่อส่วนรวม อนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าไว้ดั้งเดิม รู้จักพึ่งพาตัวเอง พึ่งพาธรรมชาติ สามารถที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เมื่อเกิดปัญหา ก็ไม่เบือนหน้าที่จะค้นหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล มีการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากผู้สูงอายุสู่คนรุ่นใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่าหลักสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ สภาพของวิถีชีวิตของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชนชนบท คนในชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร การเกษตรเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับดิน น้ำและอากาศเป็นอย่างมาก ชีวิตคนในชนบทจึงมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ จากลักษณะทางสังคมดังกล่าวทำให้ประชาชนประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว การทอผ้าจึงเป็นอาชีพที่สำคัญที่คนในชุมชนให้ความสนใจเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับอภิชัย พันธเสน และคณะ การประกอบการวิสาหกิจชุมชนนั้น ทุกชุมชนหรือทุกกิจการสามารถประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างน่าพอใจมาก มีความเหมาะสมที่จะยึดหลักการและแนวปฏิบัติ โดยให้รู้จักดัดแปลงใช้แนวทางและหลักปฏิบัติได้เหมาะสมกับกิจการของตน แนวปฏิบัติในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนทั้งด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม

สรุปผลการวิจัย

หลักสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่าสัมมาชีวะในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นองค์ธรรมหนึ่งในมรรค 8 หลักสัมมาอาชีวะนี้เป็นมรรควิธีในขั้นศีล หมายถึงการประกอบอาชีพอย่างสุจริต การประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คิดเบียดเบียนหรือคดโกงคนอื่นเป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์ของสังคม ผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อนร่วมงานและลูกค้า จึงจะทำให้ทำอาชีพนี้ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ถือเป็นปัจจัยเบื้องต้นหรือเป็นหนทางแห่งความหลุดพ้น

รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ อาศัยสถาบันทางพระพุทธศาสนา กฎหมายบ้านเมือง ระเบียบแบบแผนดีงามของชุมชน ตลอดจนระบบครัวเรือนช่วยเสริมสร้าง อย่างเช่นสถาบันวัดมีพระสงฆ์ที่ดำรงตนเป็นแบบอย่างในความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา ไม่โลกไม่เบียดเบียน เป็นอยู่อย่างได้เรียบง่าย นอกจากนี้ยังได้รับการถ่ายทอดความซื่อสัตย์สุจริตมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษที่สอนให้มีความซื่อสัตย์นอกจากนี้ยัง

ผลการวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สอนเกี่ยวกับความไม่โลภ การไม่คดโกง โดยผ่านระบบการขัดเกลาทางศาสนาพุทธที่มีสถาบันวัดเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีระบบทางสังคม เช่นกฎหมายบ้านเมือง หรือระเบียบแบบแผนของชุมชนคอยกำกับควบคุม ดังนั้นกลุ่มที่ค้าขายผ้าไหมจึงดำเนินค้าขายหรือประกอบการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อเพื่อนร่วมงานและต่อลูกค้าที่มาซื้อขายกันนั้นทำให้การทำการค้าขายผ้าไหมมีความมั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ส่วนงานภาครัฐตั้งแต่ระดับหมู่บ้านองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นไป สามารถประยุกต์ผลการวิจัยไปกำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ โครงการเสริมสร้างพัฒนาด้านสัมมาชีพให้กับชุมชนระดับล่างขึ้นไป ในส่วนภาคคณะสงฆ์ตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาสระดับจังหวัดขึ้นไปสามารถนำเอาผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแผนงานด้านฝึกหัดขัดเกลาที่เป็นรูปธรรมชัดเจนได้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนาคือหลักความสุจริตและความรับผิดชอบต่อกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ 1) ควรวิจัยเกี่ยวกับหลักความเชื่อในเรื่องผ้าไหมที่เชื่อมโยงแนวความเชื่อด้านอื่นๆ โดยขยายวงการวิจัยออกไปถึงกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมกลุ่มอื่นหรือในประเทศเพื่อนบ้านว่ามีความเชื่อเกี่ยวกับการค้าขายผ้าไหม 2) ควรวิจัยเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าไหมแต่ละผืนว่ามีอุปกรณ์หรือกรรมวิธีในการผลิตผ้าไหมอย่างไรบ้าง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้หรือทำเป็นสินค้าได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย. (2559). **แนวทางสร้างสัมมาชีพชุมชน**. กรุงเทพฯ : มปพ.
- ประเวศ วะสี. (2544). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางการพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มูลนิธิหมอชาวบ้าน.

นายกรัฐมนตรื. สำนัก. (2550). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจเพียง. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
พอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

กระบวนกรการเผยแผ่พระพุทศาสนาภกับครฐศาสนาบนพฐนทฐสูง ในฦงหวดเพชรบูรณ

THE PROPAGATION PROCESS OF BUDDHISM AND CHRISTIANITY ON PLATEAU IN PHETCHABUN PROVINCE

พระมหาธนกร กิตติปญโย/สร้อยศรี

Phramaha Thanakhorn Kittipanyo/Soysri

วิทยาลัยสงฆพอชนผาเมือง เพชรบูรณ

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Phokhunphamueang Buddhist College

E-mail: thanagorn_s@hotmail.com

ฐรับบทความ: 16 กรภฦาคม 2563; แกไขบทความ: 28 กรภฦาคม 2563; ๓อรับตีพิมพ์: 15 สิงหาคม 2563

Received: July 16, 2020; Revised: July 28, 2020; Accepted: August 15, 2020

บทค้ดยอ

การศีกษาวิจัยครั้งนี้ มีวตุประสงค์ เพศศีกษากระบวนกรการเผยแผ่พระพุทศาสนา ครฐศาสนา และวเคราะห์กระบวนกรการเผยแผ่พระพุทศาสนาภกับครฐศาสนาบนพฐนทฐสูง ในฦงหวดเพชรบูรณ เป็นวิจัยเชิงคณภพาคศนาม โดยการสัฆาษณแบบเจาะลึภ จากพระนัภเผยแผ่และพระธรรมจาริก แล้ววเคราะห์ข้อมูลสรุปรวมลเขียนเชิงพรรณนาผลภการวิจัยพบว กระบวนกรการเผยแผ่ศาสนาพุทและศาสนาครฐ ผ่านทางพระนัภเผยแผ่ พระธรรมจาริก มีประวัติ การเผยแผ่ศาสนามานานจนป้จจุบน มีความสัฆพันธ์ทศดี๓อการเผยแผ่ศาสนาทั้งสง กลวธีในการเผยแผ่คำสอนของศาสนาทั้งสง สรุปได้เป็น 6 ประการ คศ กระบวนกรการเผยแผ่ศาสนา แนวคิ๓การเผยแผ่พระพุทศาสนาและครฐศาสนาเชิงรุกเชิงรับ บทบาทหนวที่และกลวธีเผยแผ่คำสอน แนวคิ๓การเผยแผ่ครฐศาสนาในประเทศไทย วเคราะห์ความสำเร้ญยุทธศาสตร์-กลยุทธ์ของพระนัภเผยแผ่ พระธรรมจาริกและองค์กรครฐศาสนา และจุดเด่น จุดด้อยของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทศาสนา และครฐศาสนาป้ญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่คำสอนของศาสนาทั้งสง สามารถสรุปได้เป็น 8 ประการ คศ ป้ญหาด้านงบประมาณ ด้านการสือสารคำสอน ด้านนัภเผยแผ่ ด้านขาดทักษะความรู้ และประสภการณ์ในการท้งาน ด้านการคมนาคม ด้านการขาดความเชือถือและการยอมรับของสังคฆวพฐนทฐสูง ด้านขวัญกำลังใจในการท้งาน และด้านการกำหนดแผนและนโยบายแผนการป้ฏิบ้ติงาน ประจำป้ผลภการวิจัยครั้งนี้ ท้ทำให้ทราบว กระบวนกรการเผยแผ่ศาสนาผ่านทางพระนัภเผยแผ่ พระธรรมจาริกและองค์กรครฐศาสนามีบทบาท๓อการเผยแผ่ศาสนา จนสามารถเป็นนัภเผยแผ่ทศได้ แต่

การศีกษาในเชิงลึก พบว่า พระนัคเผยแผ่ศาสนาทั้งสงมมีจำนวนน้อยมาก และมีจิตใจนัคเสียสละน้อย ดังนั้น คณะสงมและหน่วยงานทีเกยวข้อง ควรพัฒนาระบบการเผยแผ่ให้ทันสมัยกับความจริงูทางสังคม ทั้งนี้เพื่เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาสืบต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนการ, การเผยแผ่, พระพุทธศาสนา, คริสต์ศาสนา, บนพื้นที่สูง

Abstract

The research articles were three objectives, (1) to study the process of Buddhism propagation in the highland, (2) to study the process of Christianity propagation in the highland, and (3) to study the process of Buddhism and Christianity propagation on plateau in Phetchabun Province. This was a qualitative research; data collection was done by In-depth Interview, and Focus Group Discussion. The data was collected from the both religions, and academic documents, including to the related researches and by the interview as the In-depth Structure. This research was collected the data from 10 key informants of 2 sample groups e.g., 5 of propagated monks and Dhammacarika monks, and 5 of persons in organization of Christianity. The data analysis was used for summary on descriptive writing. The results were found that the propagation process by the missionary monks, Dharma Pilgrimage monk and the Christian organization which had a long history of evangelism up to the present time. It was very important to the propagation of both religions, being able to spread the teachings in various places to let the world society know the strategies for propagating the teachings of both religions. The techniques of propagation could be summarized in 6 items ; 1) Evangelism process, 2) The concept of propagation of Buddhism and Christianity Proactive and defensive, 3) Roles, duties, and strategies of teaching dissemination. 4) The concept of the propagation of Christianity in Thailand, 5) Analyze the success of the strategies of the missionaries, Dharma pilgrims, and Christian organizations, and 6) The strengths and weaknesses of propagation of teachings in Buddhism and Christianity. The problems and obstacles of the propagation of the teachings of both religions were concluded into 8 points; (1) the budget problem, (2) the teaching communication problem, (3) the propagator problem, (4) the problem lack of knowledge, experience in the working, and experience in work, (5) the transport

problem, (6) the problem of lack of credibility and the acceptance of the highland society, (7) The transportation problem, and (8) The problems in setting plans and policies of annual work plan. The result of research was known that the propagated monks and Dhammacarika monks, and the organization of Christianity had the roles to propagate religions until to be a good propagator. Then, the In-depth studies were found that there were a few of propagators of two religions and lack of sacrifice mind. So, the Sangha Community and the related office should develop a propagation system to modern with social progress in order to develop the personnel to be effective continuously.

Keywords: process propagation buddhism christianity plateau

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ปรากฏขึ้นภายหลังจากการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว เสด็จไปแสดงธรรมโปรดแก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และยสกุลบุตรพร้อมสหาย 54 คน ทรงให้การอุปสมบทแก่บุคคลเหล่านี้เป็นพระภิกษุชุดแรกในพระพุทธศาสนา รวมเป็น 60 รูป พระองค์เห็นสมควรที่จะส่งพระสาวกเหล่านั้นไปประกาศพระศาสนาให้แพร่หลายทั่วชมพูทวีป จึงรับสั่งกับภิกษุเหล่านั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่หยาตตและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายมีธุลีในตาน้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม” (วิ.มหา(ไทย), 4/32/40)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ปรากฏขึ้นภายหลังจากการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว เสด็จไปแสดงธรรมโปรดแก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และยสกุลบุตรพร้อมสหาย 54 คน ทรงให้การอุปสมบทแก่บุคคลเหล่านี้เป็นพระภิกษุชุดแรกในพระพุทธศาสนา รวมเป็น 60 รูป พระองค์เห็นสมควรที่จะส่งพระสาวกเหล่านั้นไปประกาศพระศาสนาให้แพร่หลายทั่วชมพูทวีป ดังข้อมูลเบื้องต้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจนเป็นที่แพร่หลายในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมา นั้น พระสงฆ์นั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพราะท่านเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย หนึ่งในพุทธบริษัทซึ่งถือว่าเป็นองค์หลัก เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาด้วย (เสฐียร พันธรั้ง, วิทยาการพิมพ์, 2516) เพราะพระสงฆ์สาวกส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง ปฏิบัติสมควร เป็นผู้

ควรแก่การค้ำบั ควรแก่การต้อนรับ ควรแก่ของทำบุญ ควรแก่การกราบไหว้ เป็นนื่อนาบุญอัน ยอดเยี่ยมของโลก (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 12 ข้อที่ 74 หน้าที่ 66) มีปณิธานในการเผยแผ่ และไม่เพียงแต่ท่านจะอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ท่านยังสามารถปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมด้วย

ในส่วนของคริสต์ศาสนานั้น เป้าหมายของการเผยแผ่คือการไปเผยแผ่เพื่อประกาศเกียรติคุณของพระเจ้า ดังข้อความครั้งเมื่อพระเยซูคริสต์ได้รวบรวมอัครสาวกได้ถึง 12 คน ทรงเสริมสร้าง อบรมสั่งสอนเตรียมการอัครสาวกเหล่านั้นเพื่อออกไปประกาศวรสารพระกิตติคุณแห่งความรอดแก่ ปวงชน ในการส่งอัครสาวกออกไปประกาศ คริสตธรรมนี้ พระเยซูคริสต์ตรัสว่า “ท่านทั้งหลาย จงไป สั่งสอนนานาชาติให้มาเป็นศิษย์ของเรา ทำพิธีล้างบาปให้เขา เดชพระนามพระบิดา พระบุตร และ พระจิต จงสอนเขาให้ปฏิบัติตามคำสั่งทุกข้อที่เราให้แก่ท่าน แล้วจงทราบเถิดว่า เราจะอยู่กับท่านทุก วันตลอดไปตราบจนสิ้นพิภพ” (มธ. 28.19-20) และพระองค์ยังทรงกำชับอัครสาวกถึงการออกเผยแผ่ โดยใช้ชั้นติธรรมและเมตตาธรรมว่า “ท่านทั้งหลายได้รับเปล่าๆ จงให้เปล่าๆ อย่าคิดหาทองคำ หรือ เงิน หรือทองเหลืองไว้ในไหของท่าน หรือยามใช้ตามทาง หรือเสื้อสองตัว หรือรองเท้า หรือไม้เท้า” (มธ. 10.8-10) วิธีสร้างแรงจูงใจในการเผยแผ่ศาสนา เริ่มจากประกาศพระวรสารของพระเยซูคริสต์ สิ่งแรกที่พระองค์ตรัสและสอนสาวกในการออกเผยแผ่ศาสนาคือถ้อยคำที่ว่า พระองค์ได้รับใช้พระเป็น เจ้าเพื่อประกาศข่าวดีแก่คนจน ประกาศอิสรภาพแก่เชลยประกาศปีแห่งความโปรดปรานของ พระ เป็นเจ้า (ลก. 4.18-19) ถ้อยคำนี้ถือได้ว่าเป็นแรงจูงใจอันสำคัญ ที่มุ่งหวังให้มนุษย์ได้รับความรอด และเข้าไปอยู่ในดินแดนของพระเป็นเจ้า (Kingdom of God) ตามความเชื่ออันเป็นเป้าหมายสูงสุด ของศาสนาคริสต์ พระเยซูคริสต์ ทรงพยายามที่จะปลุกเร้าความเชื่อเกี่ยวกับแผ่นดินสวรรค์ หรือ อาณาจักร พระเป็นเจ้าให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยตระเวนไปทั่วเพื่อประกาศข่าวดี และยังส่ง สาวกออกไปช่วยป่าวประกาศเพื่อให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นโดยมีความเชื่อว่า เมื่อประกาศ ข่าวดีไปได้ ทั่วโลกเมื่อใด อาณาจักรพระเป็นเจ้าก็จะมาถึงเมื่อนั้น (มก. 13.10) ดังนั้น ความเชื่อเรื่องอาณาจักร พระเป็นเจ้านี้ จึงเป็นแรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจ เพื่อการกลับใจที่พระเยซูคริสต์ทรงประกาศ และ เป็นการเปลี่ยนใจ เปลี่ยนความคิด เปลี่ยนความจงรักภักดีจากสิ่งอื่น ๆ จากอาณาจักรอื่นมาสู่ อาณาจักรพระเป็นเจ้า โดยทรงเน้นว่าจงแสวงหาอาณาจักรพระเป็นเจ้าก่อนสิ่งอื่นใด และปึกใจมันอยู่ กับพระอาณาจักรนี้(ลก. 12.30-31) ชาติพันธุ์ม้ง หมายถึง อิสระชน เดิมอาศัยอยู่ในประเทศจีน ต่อมา ชาวจีนเข้ามาปราบปราม เป็นเหตุให้อพยพลงมาถึงตอนใต้ของจีน และเขตอินโดจีน ในช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 และตอนเหนือของประเทศไทย ประมาณพ.ศ. 2400 โดยมีสองกลุ่มได้แก่ ม้งน้ำ เงินและม้งขาว ไม่ชอบให้เรียกว่าม้ง โดยถือว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยาม ประชากรของม้งในประเทศ ไทย มีมากเป็นอันดับ 2 รองจากกะเหรี่ยง ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามภูเขาสูง หรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่

จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง กำแพงเพชร เลย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และตาก

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ตั้งอยู่เขตรอยต่อระหว่างภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งวัฒนธรรมของ ไทยพุทธ ชาวไทยคริสต์ ชาวไทยภูเขา และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น กระเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลีซอ มูเซอ อาข่า อาข่า ลัวะ ถิ่น ขมุ และไทยใหญ่ ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ตามภูเขาบนพื้นที่สูง อยู่ตามธรรมชาติ ต้องตรากตรำทำงานหนักอยู่แต่ในไร่นานั้น ทำให้ไม่มีเวลาที่จะดูแลตัวเองและครอบครัว ดังนั้นชีวิตความเป็นอยู่จึงเป็นแบบเรียบง่าย เพราะคลุกคลีกับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น ชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ คือ จะทำไร่ ทำสวน และหารายได้เล็กน้อยเพื่อจุนเจือครอบครัว ส่วนเรื่องอาหารก็เป็นเรื่องเรียบง่าย กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ในลำนํ้า ประจำต้นไม้ ภูเขา ไร่นา ฯลฯ จะต้องเซ่นสังเวยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เหล่านี้ปีละครั้ง โดยเชื่อว่าพิธีไสยศาสตร์เหล่านี้ จะช่วยให้วินิจฉัยโรคได้ถูกต้องและทำการรักษาได้ผล เพราะความเจ็บป่วยทั้งหลาย ล้วนแต่เป็นผลมาจากการผิดผี ทำให้ผีเดือดดาลมาแก้แค้นลงโทษให้เจ็บป่วย จึงต้องใช้วิธีการจัดการกับผีให้คนไข้หายจากโรค หากว่าคนทรงเจ้ารายงานว่าคนไข้ที่ล้มป่วย เพราะขวัญหนี ก็จะต้องทำพิธีเรียกขวัญกลับเข้าสู่ร่างของบุคคลนั้น แต่การที่จะเรียกขวัญกลับมานั้น จะต้องมีการพิธีกรรมในการปฏิบัติมากมาย บางครั้งบางพิธีกรรมก็มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ แต่ก็ไม่วายติดต่ออุปสรรคเหล่านั้น เชื่อว่าการที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง โดยไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน นั่นคือความสุขอันยิ่งใหญ่ ฉะนั้น จึงต้องทำทุกอย่างเพื่อเป็นการรักษาให้หาย จากโรคเหล่านั้น ซึ่งพิธีกรรมในการรักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นั้นมีอยู่หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็รักษาโรคแต่ละโรคแตกต่างกันออกไป การที่จะทำพิธีกรรมการรักษาได้นั้นต้องดูอาการของผู้ป่วยว่าอาการเป็นเช่นไร แล้วจึงจะเลือกวิธีการรักษาโดยวิธีใดถึงจะถูกต้อง ความเชื่อเรื่องการทำผี หรือการลงผี (การอ้วน) เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของม้ง การอ้วน (การทำผีหรือลงผี) มีอยู่ 3 ประเภท คือ การอ้วนช่วยไข้ การอ้วนเกรงทั้ง และการอ้วนไชโย ซึ่งแต่ละอ้วนมีความแตกต่างกันออกไป การรักษาที่แตกต่างกันไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาว่า กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้การเผยแผ่ผ่านทางพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก กับการเผยแผ่คำสอนคริสต์ศาสนาผ่านหน่วยงานองค์กรของคริสต์ ศาสนา จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี และอัตลักษณ์ชนเผ่าเฉพาะตน และในพื้นที่ยังศาสนาอื่นเข้าไปเผยแผ่ก่อน มีโบสถ์คริสต์ถึง 4 โบสถ์ ถือว่าเป็นปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลวิธีในการเผยแผ่ศาสนาอย่างไร พร้อมทั้งเพื่อจะได้เข้าใจในหลักคำสอนของศาสนา พิธีกรรม และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

ตลอดถึงการร่วมกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งจะศึกษาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ในการเผยแผ่ศาสนาทั้งสอง อันเป็นข้อมูลมากำหนดทิศทางการเผยแผ่ศาสนา ในเขตพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบูรณ์ในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูง
2. เพื่อศึกษากระบวนการการเผยแผ่คริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง
3. วิเคราะห์กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยเรื่อง กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยภาคสนาม มีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีหน่วยวิเคราะห์ คือ พระนักเผยแผ่ พระธรรมจาริก และเจ้าหน้าที่องค์กรของศาสนาคริสต์ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วนำมาประมวลเขียนบรรยายเชิงลักษณะพรรณนา

2. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ภาระงานพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบบสัมภาษณ์ภาระงานของเจ้าหน้าที่องค์กรของคริสต์

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย คือ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 5 รูป เจ้าหน้าที่องค์กรของคริสต์ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ รวม 5 คน ได้ข้อมูลมาโดยการสุ่มสัมภาษณ์แบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 10 รูป/คน

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักหรือประชากร ได้แก่ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก 5 รูป เจ้าหน้าที่องค์กรศาสนาคริสต์ 5 คน รวม 10 รูป/คน ใช้วิธีการสุ่มสัมภาษณ์อย่างเจาะจง จำแนกได้ดังนี้ พระศรีพัชรตม พระอาจารย์นิคม ขมจิตโต พระครูชัยพัชรสถิต พระครูปริยัติพัชรโกวิท พระครูใบฎีกาภูวนาถ ธมมานนโท บาทหลวงทศพร นารินรักษ์ บาทหลวงเปาโล มิเชลี บาทหลวงอันตน แสนมนสวรรค์ บาทหลวงองอาจ แคเชอ บาทหลวงอุดมศักดิ์ ดึงแะ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีจำนวน 3 ตอน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารเชิงคุณภาพ จากการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก ลักษณะพรรณา กรณีศึกษา พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก และเจ้าหน้าที่องค์กรของคริสต์ จำนวน 10 รูป/คน สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ลักษณะพรรณา ศึกษาจุดประสงค์ของการวิจัย จำแนกประเด็นย่อยจากจุดประสงค์ เพื่อใช้ในการถามให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ เขียนแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยด้านสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไปเป็นแบบปลายเปิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ปัจจัยทางด้านทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เกี่ยวกับภาระงานของพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก วิเคราะห์เกี่ยวกับภาระงานของเจ้าหน้าที่องค์กรของศาสนาคริสต์ การวิเคราะห์เนื้อหา ยุทธศาสตร์ในการทำงาน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นแบบประมวลข้อมูล และด้านเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนพื้นที่ราบสูง

คณะสงฆ์จังหวัด ได้มีนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยยึดหลักและแนวทางสานต่อของพระเทพรัตนกวี อดีตเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน โครงการอุปสมถ์สังวร โครงการบวชศีลจาริณี โครงการอบรมข้าราชการ โครงการอบรมพระนวกะ โครงการอบรมนักเรียน จะต้องเข้าไปเป็นครูสอนในโรงเรียน เข้าหาผู้ใหญ่บ้าน เข้าหาคนเฒ่าคนแก่ เข้าไปหาหมอผีในหมู่บ้าน ชาวเขาส่วนใหญ่ ถ้ามีใครเอาของไปแจกเขาจะนับถือศาสนานั้นๆ มีพระนำสมุดปากกาขนมไปแจกชาวบ้านเขาดีใจเป็นที่สุด การนำหลักธรรมเข้าไปเผยแผ่จะต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนชาวเขา การไปเยี่ยมเขาถึงในบ้าน การจัดกิจกรรมมีการสอดแทรกวิถีกรรมทางศาสนาพุทธ เช่น การทำบุญตักบาตร การแห่เทียนพรรษา การทอดผ้าป่าช่วยชาวบ้านเพื่อหาทุนพัฒนาในหมู่บ้าน วันสำคัญทางศาสนา ทำวัตร สวดมนต์ ทำสมาธิ ไหว้พระ นำพัฒนาอาศรมและพัฒนาหมู่บ้าน โดยถือคติว่า ทุกสิ่งอย่าง ไม่ง่าย ไม่ยาก เพียงแต่ลงมือทำ งานจึงจะสำเร็จ (สัมภาษณ์ พระศรีพัชโรดม, ดร., ป.ธ.9, 2562) พระอาจารย์นิคม ขมจิตโต (พระนักเผยแผ่) ได้พบว่า ส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้หลักธรรมทางศาสนาพุทธ นำ พัฒนาในหมู่บ้าน สอนประกอบอาชีพ จัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม นำ ชาวเขาไปบวชเป็นพระภิกษุและ สามเณร ให้ศึกษาต่อในระดับมัธยม ระดับปริญญาตรี เมื่อศึกษาจบแล้วให้กลับมาช่วยกันพัฒนา หมู่บ้าน จัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่า ส่งเคราะห์เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค วันสำคัญทางศาสนาจัดกิจกรรม ทำบุญตักบาตร เวียนเทียน อบรมหลักธรรม ฝึกหัดการกราบไหว้ สวดมนต์ นั่งสมาธิภาวนา สอนให้ลดละเลิกจากยาเสพติด สอนให้รู้บุญคุณของบิดามารดา (สัมภาษณ์

พระอาจารย์นิคม ขมจิตโต, 2562) พระครูชัยพัชรสถิต,ดร. (พระนักเผยแผ่) กล่าวถึงการเผยแผ่เชิงรุก จากการทำหน้าที่พระธรรมจาริกบนที่สูง ในอำเภอเขาค้อมานาน ซึ่งประชากรชนเผ่าอยู่หลากหลาย ทั้งคนไทย เผ่าม้ง เย้า ลีซู ที่อยู่กัน มีทั้งนับถือพระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา จึงต้องมีการวางแผนในการเผยแผ่โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย จึงเน้นการเข้าสู่กลุ่มเด็กและ เยาวชนเน้นสอนศีลธรรมและจริยธรรม สอนผู้ใหญ่ในหมู่บ้านให้รู้จักหน้าที่ของตน นำพัฒนาหมู่บ้าน จัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม วันพระให้สมาทานศีลห้าและศีลแปด นำเด็กไปเข้าร่วมบวชภาคฤดูร้อน จัดบรรยายธรรมเสียงตามสาย จัดกิจกรรมอุบาสกสังฆจร โครงการ “จีวรหม่ดอย” และในปีต่อไปมี โครงการ “ ย่ำดอยหารายงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของพระธรรมจาริก” การสอน โรงเรียนวันอาทิตย์ อาศรมเปิดศูนย์อบรมศีลธรรม มีการสอนเด็กให้มีความรู้ทางพุทธศาสนา และจัดให้มีการปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์และอาทิตย์ มีเด็กมาเข้ารับการอบรมจำนวนมาก (สัมภาษณ์ พระครูชัยพัชรสถิต,ดร., 2562) พระครูปริยัติพัชรโกวิท (พระนักเผยแผ่,พระภิกษุชนชาติพันธุ์ม้ง) กล่าวถึงการเผยแผ่เชิงรุกพบว่าการออกสังฆจรเยี่ยมตามหมู่บ้าน จัดกิจกรรมลดเหล้าเข้าพรรษา มีการสวดมนต์ข้ามปีรับพรปีใหม่ จัดเข้าค่ายพุทธบุตร ที่โรงเรียน นำเด็ก และครู ทัศนศึกษาวัดและสถานที่สำคัญในจังหวัดเพชรบูรณ์ จัดบวชภาคฤดูร้อน การประชาสัมพันธ์หลักธรรมบรรยายทางเสียงตามสาย การสร้างแกนนำและ เครือข่ายชาวพุทธ การอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีชาวเขา การรักษากฎมณีนุญชาชนเผ่า การสอนให้นำหลักธรรม เช่น ศีลห้า อบายมุขหก เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน (สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรโกวิท, 2562) พระครูใบฎีกาภูวนาถ ธมมานนโท (พระธรรมจาริก) กล่าวถึงการเผยแผ่เชิงรุก ณ ศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผน ประชุมปรึกษา จัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้นำทางศาสนาที่สามารถปฏิบัติร่วมกันได้ และนำศาสนิกดำเนินการตามความเหมาะสม โดยใช้หลักธรรมนำสู่การปฏิบัติ วิสัยทัศน์ “สังคมคุณธรรมในวัฒนธรรมที่หลากหลาย” มุ่งสอนการใช้ชีวิตโดยส่งเสริมให้มีอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน และยังมีโครงการยุวพุทธธรรมพลังสามัคคีสร้างสรรค์ความดี วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความสามัคคี และมีความสำคัญในทางที่ีระหว่างชุมชนต่างๆ ส่งเสริมฟื้นฟู วัฒนธรรมของเผ่า และถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับกลุ่มชนรุ่นหลัง ปลุกฝังให้เด็กเยาวชน ยึดหลักธรรม ของศาสนาของตนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปราศจากอบายมุขทั้งปวง มีการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพของเด็กเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต จัดกิจกรรมประเพณีการทำบุญสังฆจร และทำวัตรสวดมนต์สังฆจร ประชาชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอันมาก (สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาภูวนาถ ธมมานนโท, 2562)

สรุปว่า พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก ปฏิบัติงานพัฒนาจิตใจ ชักชวนให้ชาวเขานำคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในชีวิตประจำวันสนับสนุนให้ชาวเขาแสดงตนเป็นพุทธมามกะเมื่อชาวเขาเกิดความศรัทธา เลื่อมใสในบวรพระพุทธศาสนา ส่งบุตรหลานเข้าบรรพชาอุปสมบท ให้

อำนวยความสะดวกให้สำเร็จ สมเจตนา โดยคัดเลือกกุลบุตรชาวเขาเหล่านั้น นำส่งรายชื่อที่สำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาคปฏิบัติศาสนากิจ ได้แก่ การทำวัตร เข้า-เย็น สวมมนต์เจริญสมณวิปัสสนากัมมัฏฐาน แม่เมตตาให้สรรพสัตว์ ออกบิณฑบาตตามแบบอย่างของพุทธบุตรเมื่อชาวเขานำอาหารมาถวายที่อาศรม แนะนำให้รู้จักศาสนาพิธี เช่น ไหว้พระ อาราธนาศีล รับศีล เป็นต้น ชักชวนชาวเขาให้ร่วมมือกันบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ในอาศรมฯ ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ที่อาศรมให้เป็นที่ร่มรื่นเพื่อสร้าง ศรัทธาแก่ผู้พบเห็นจัดให้มีการทำบุญตักบาตร ฟังธรรมเป็นประจำทุกวันธรรมสวณะ จัดให้มีการ บำเพ็ญกุศลตามเทศกาลในวาระต่างๆ ตามประเพณีทางพระพุทธศาสนา

ภารกิจด้านการเผยแผ่ศาสนาพุทธเชิงรับ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก อบรมศีลธรรมแก่ชาวบ้าน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีการทำบุญตักบาตร เวียนเทียน การให้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ จัดเข้าค่ายคุณธรรมภายในวัดและอาศรม แนะนำด้าน ศาสนพิธี มีอาราธนาศีล การกราบการไหว้ นั่งฝึกสมาธิ สอนหนังสือภาษาไทย แจกสิ่งของต่างๆ

2. กระบวนการการเผยแผ่คริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง

กลวิธีเผยแผ่คำสอนศาสนาคริสต์เชิงรุกและเชิงรับ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I., 2562) กล่าวถึงกลวิธีเผยแผ่คำสอนศาสนาคริสต์เชิงรุกและ เชิงรับ พบว่า การดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายมา และทำตามกฎหมาย ศาสนา การดำเนินการตามกฎหมายบ้านเมือง ให้เป็นไปตามจิตตารมณ์ ของการเป็นธรรมทูต (1) อยู่ติด ใกล้ชิดประชาชน (2) สงเคราะห์ เมตตาจิตต่อผู้ยากจน ยากไร้ (3) ประกาศข่าวดีเรื่อง พระเจ้ารักมนุษย์ การประยุกต์ใช้ลักษณะการเรียนรู้ตามสภาพของสังคม วัฒนธรรม ธรรมเนียม ทางภาษา บาทหลวงเป็นผู้แทนพระเจ้าอยู่ท่ามกลางประชาชน คอยช่วยเหลือ นำพาไปสู่พระเจ้า ดูแลรักษาสุขภาพ สงเคราะห์ด้วยการให้ทุนการศึกษา การอบรมคุณธรรม ให้แบบอย่างการสงเคราะห์ และการฟื้นฟูจิตใจ ร่างกาย (การเข้าเฝ้ายาบ) กลวิธีเผยแผ่ คือการออกไปจากบ้าน วัด ชุมชน เพื่อพบเห็นชีวิตผู้คน ออกแบบกิจกรรมตามความต้องการ ตามโปรแกรมที่วางไว้ เช่น (1) วันเด็ก สอนคุณธรรมการใช้ความรุนแรงกับเด็ก (2) วันผู้สูงอายุ เน้นคุณค่าของผู้สูงวัย ความกตัญญู (3) ทำปฏิทินสังคม งานเผยแผ่ธรรม (4) ทำอย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ ติดตาม ตรวจสอบดูแล ให้วัดเปิดเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม อบรมเด็กนักเรียน จัดเข้าค่ายคุณธรรม สร้างเครือข่ายสัมพันธ์ จุดประสงค์ของเขาหวังผลประโยชน์ทางด้านสุขภาพกายและจิตใจ โดยใช้วัดเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรม บาทหลวงเปาโล มิเชลี,O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงเปาโล มิเชลี,O.M.I. 2562) เจ้าอาวาสวัดนายชุมพาบาลที่ดี ได้กล่าวว่า ก่อนที่จะมานับถือคริสต์ศาสนานี้ เป็นครูสอนในโรงเรียน ได้ฟังคำชี้แจงจากนักสอนศาสนาคริสต์ เกิดศรัทธาในคำสอนของพระเยซู เข้าไปสมัครเป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์ ตามที่ ตนเองได้พบคำสอนข่าวประเสริฐใหม่ มีการออกไปบรรยายคำสอนศาสนาคริสต์ ตามศูนย์หมู่บ้าน โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เพื่ออุทิศตนให้ความรักตามคำสอนของพระเจ้า วันเสาร์วันอาทิตย์ จัดกิจกรรมให้

เด็กมาฟังคำสอน แจกสิ่งของหนังสือ เลี้ยงอาหาร ให้อาหารและสวดมนต์คำสรรเสริญ คุณของพระเจ้า บาทหลวงอันตน แสน มนสวรรค์,O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงอันตน แสน มนสวรรค์,O.M.I., 2562)เจ้าอาวาสวัดนักบุญเปาโล ได้วิเคราะห์ถึงการ เผยแพร่คริสต์ศาสนาในภาคเหนือ มีการเปิดโรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์ศึกษาเยาวชนชาวเขา วิทยาลัยคริสตจักรธรรมพะเยา เปิดรับสมัครนักเรียนมาเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี – โท และมีคณะ ครูชาวบ้านเข้ามาศึกษา เพื่อหาความรู้ทางด้านศาสนาคริสต์ พัฒนาคณะให้รู้ทันต่อเหตุการณ์ก้าวไกล ของโลกสมัยใหม่ ยุคนี้เป็นยุคที่คนจะต้องแสวงหาความจริงจากคำสอนของพระเจ้า เพื่อจะได้รู้ว่า จุดอ่อนจุดแข็งจากคำสอนมีกล่าวไว้ว่าอย่างไร จุดแข็งของวิทยาลัยคริสต์นี้เรามีคณาจารย์ ที่จะสอน ให้ท่านจบถึงปริญญาตรี –โท มีที่พักบ้านพักแก่คนที่สนใจในการศึกษา มีคณะสอนศาสนาคริสต์จากกรุงเทพมหานคร มาให้วิทยาทานตามคำสอนของพระเจ้า สิ่งที่ทำให้ในวันนั้นมี หนังสือพระคริสต์ธรรมใหม่ ตรวจโรค แจกแว่นตา และอธิบายคำสอนของ พระเจ้าให้ผู้มาในวันนั้นฟังตลอดทั้งตอบปัญหาต่างๆ บาทหลวงองอาจ แคะเซอ ,O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงองอาจ แคะเซอ,O.M.I. 2562) เจ้าอาวาสวัดแม่พระเมืองสุรค์ เริ่มจากการพิจารณากระแสเรียก (ใจไปทางไหน) เข้ารับการฝึกฝนอบรม ความรู้ต่าง (ปรัชญา, เทววิทยา) เมื่อผ่านกระบวนการนี้ รับการทดสอบ ผ่านสู่การปฏิบัติ และตรวจสอบ ความประพฤติคล้ายคำสอน จึงเป็นแนวทางชีวิตให้กับผู้อื่นค้นพบกระแสเรียกความศักดิ์สิทธิ์ หรือคำสอนตามหลักคริสต์ศาสนา

การประยุกต์ใช้หลักคำสอน เป็นไปตามสิ่งที่ป็นจริงในปัจจุบัน แต่แก่นคำสอนยังคงเป็นไปตามคำสอน เมื่อทำความเข้าใจไปปฏิบัติ จะเห็นถึงพัฒนาการของคำสอนที่เป็นจริง และชีวิตฉะนั้นคริสต์ศาสนาจึงเน้นเรื่องพระเจ้า เป็นแบบอย่างที่เราปฏิบัติในพระคัมภีร์ มีการออกไปบรรยายคำสอนศาสนาคริสต์ ตามศูนย์หมู่บ้าน โรงเรียน เพื่ออุทิศตนให้ความรักตามคำสอนของพระเจ้า วันเสาร์ วันอาทิตย์ จัดกิจกรรมให้เด็กมาฟังคำสอนในโบสถ์ บาทหลวงอดัมศักดิ์ ดีแฮ,O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงอดัมศักดิ์ ดีแฮ,O.M.I., 2562) เจ้าอาวาสวัดพระเมตตา การดำเนินชีวิต ในพระคัมภีร์ของคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกนั้น ต้องปฏิบัติตามบัญญัติข้อใหญ่ คือมนุษย์ต้องมีความรักต่อพระเจ้าเป็นเจ้า และความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังที่พระเยซูคริสต์ทรงตรัสไว้ว่า “...พระบัญญัติเอกก็คือ ท่านจงรักพระเจ้าเป็นเจ้าของท่านด้วยสิ้นสุดใจ สิ้นสุดความคิด และสิ้นสุดกำลังของท่าน และจงรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง...” (มก 12 : 23-24)

บัญญัติแห่งความรักจึงเป็นบัญญัติที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และรับได้ว่าเป็นบัญญัติเดียวที่พระเจ้าทรงประทานให้แก่มนุษย์ และเป็นบัญญัติที่มนุษย์ต้องนำไปสู่มนุษย์ทุกคนบนโลกนี้ มนุษย์ต้องใช้ความรักไม่เพียงแต่สิ่งที่เรากระทำ แต่ต้องรวมถึงสาเหตุที่นำไปสู่การกระทำนั้นๆ ด้วย เช่น อากัปกิริยาทั้งหมด ตลอดจนเจตนาและชีวิตของมนุษย์ จะต้องได้รับแรงจูงใจจากพลังความรักต่อพระเจ้าและต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะทำได้คือว่าเป็นบุตรของพระเจ้าอย่างแท้จริง

กลวิธีการเผยแผ่คริสต์ศาสนาเชิงรับ นักเผยแผ่คริสต์ศาสนา วันเสาร์ วันอาทิตย์ เด็กจะไปเข้าโบสถ์คริสต์ มีการแนะนำคำสอนทางศาสนาคริสต์ ฝึกกิจกรรมต่าง ๆ มีการสอนเสริมในบางวิชา แจกสิ่งของ อบรมให้รู้หน้าที่ของ ตน ส่งเสริมให้เป็นคนรักใคร่เพื่อน และสอนให้มีเมตตาต่อชาวโลก จัดกิจกรรมวันปีใหม่ กิจกรรมวัน เด็กแห่งชาติ จัดกีฬาสัมพันธ์

3. วิเคราะห์กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูงในจังหวัดเพชรบูรณ์

1) วิเคราะห์จุดเด่นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในพื้นที่เป้าหมายทำให้ทราบปัญหาต่างๆ ซึ่งมีจุดเด่นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ นำชาวบ้านทำวัตรสวดมนต์เย็น นำชาวบ้านทำบุญตัก บาตรในวันธรรมดาและวันธรรมสวนะเทศนา เรื่อง ทาน ศีล ภาวนานำชาวบ้านปฏิบัติธรรม ตรวจเยี่ยมชุมชน พบปะปฏิสังขารกับชาวบ้านจัดแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ให้คำปรึกษากับผู้นำชุมชนและ ชาวบ้าน ถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันสงกรานต์ และวันพระทุกวันพระในพรรษา พระธรรมจาริกต้องอยู่ประจำอาศรมฯ พาชาวบ้านทำกิจกรรม เช่น ตอนเช้าจัดให้มีการทำบุญตักบาตร แสดงธรรม กลางคืนพาชาวบ้านเวียนเทียน หากพระภิกษุ หรือฆราวาสไปเยี่ยมอาศรมฯ สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประสานงานกับองค์กรภาคีอื่นๆ ในการทำงานเพื่อชุมชน การทำงานเป็นทีมมีขอบเขตในการรับผิดชอบ พระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา เน้นการทำงานเชิงรุกและความมั่นคงในพื้นที่ มีการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา อาชีพให้กับชุมชน มีกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใส ของชาวบ้าน การทำงานเน้นการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ชาวบ้านชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนที่สูงและศูนย์พัฒนาศาสนาแคมป์สน อย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานกับคณะสงฆ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างใกล้ชิด พระสงฆ์เป็นที่ต้องการของชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น สร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยแนวทางพุทธธรรมและวัฒนธรรมชุมชน ส่งเสริมอาชีพ การศึกษา ให้รู้จักพึ่งตนเอง สอนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนให้สร้างศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาให้มีพระภิกษุสามเณรอาศัยในพื้นที่สูง เพื่อเป็นสื่อสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารกลุ่มชนเดียวกัน และสร้างความสามัคคีช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความ เจริญรุ่งเรือง

2) จุดด้อยของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกบางรูปไม่มีความอดทนในการปฏิบัติงานในหมู่บ้านชาวเขา ที่อยู่ห่างไกล ทุรกันดาร ยังขาดการเสียสละทุ่มเทให้กับการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่สูง มีจุดอ่อนที่ควรให้ความสนใจ เพื่อปรับปรุงแก้ไข เช่น งบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่างให้น้อยมาก งบประมาณในก่อสร้างถาวรวัตถุไม่มีให้ การคมนาคมมีความยากลำบากมาก ขาดสื่อในการเผย

แผ่พระพุทธานุภาพ ไม่มิงบในการผลิตสื่อ ชุมชนมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ชุมชนส่วนมากมีฐานะยากจน การเผยแผ่ศาสนาอื่นมีกำลังแรงมาก พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกยังขาด ทักษะในการทำงาน มีอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้าสู่ชุมชน การติดต่อสื่อสารมีความลำบาก ชุมชนมีจิตใจที่อ่อนแอ ไม่สามารถสอนให้ละเลิกจากยาเสพติดและอบายมุขได้เป็นจุดอ่อนส่วนหนึ่งของพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สูง(สัมภาษณ์ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I., 2562)

3) จุดเด่นของการเผยแผ่คริสต์ศาสนา (1) ตลอดประวัติศาสตร์การเผยแผ่ศาสนาในประเทศไทย บรรดามิชชันนารีได้ แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์และความเอาใจใส่ในการสร้างกลุ่มคริสตชน แม้บางช่วงอาจมีการเบียดเบียนศาสนาบ้าง แต่บรรดามิชชันนารีก็ไม่เคยย่อท้อต่อเหตุการณ์ที่เลวร้าย ตรงกันข้ามกลับทำห้ายบรรดามิชชันนารีในการที่จะสร้างความมั่นคง ของพระศาสนจักร และสุดท้ายดังที่เราเห็นในปัจจุบันถึงความมั่นคงของพระศาสนจักร (2)ในช่วงแรกๆ ของการเผยแผ่ศาสนา บรรดามิชชันนารีไม่ได้ให้ ความสำคัญกับภาษาท้องถิ่น ทำให้การเผยแผ่ศาสนาเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะกับชาวไทย แต่ช่วง หลัง ๆ พระสังฆราชและคุณพ่อหลายคนที่พยายามเผยแผ่ศาสนาโดยใช้ภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการแต่งบทสวด การเขียนข้อคำสอนเป็นภาษาท้องถิ่น ที่สามารถทำได้เพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่ศาสนา ซึ่งการกระทำเช่นนี้ก็ทำให้มีการเกิดผลอย่างมาก (3) การเผยแผ่ศาสนาพร้อมกับกิจกรรม และ กิจกรรมต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต่อคริสตชนเอง และต่อชาวไทยด้วย เช่น การจัดตั้ง โรงเรียน การจัดตั้งโรงพยาบาล การทำงานของบรรดามิชชันนารี มีผลทำให้ผู้คนรอบข้างได้รับผลดี ทั้งด้านความรู้สมัยใหม่ และวิทยาการสมัยใหม่ๆ ที่บรรดามิชชันนารีนำมาเผยแผ่ ดังนั้นอาจกล่าวได้ ว่าความเจริญที่เกิดขึ้นในสมัยปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวิสัยทัศน์ของบรรดามิชชันนารี (4) แบบอย่างชีวิตของบรรดามิชชันนารีจาก รุ่นสู่รุ่น เป็นแบบอย่างได้ดีที่สุดสำหรับคริสตชนชาวไทยที่จะได้เห็นถึงความรักอันยิ่งใหญ่ต่อพระเจ้าเป็นเจ้าทรงมีต่อเรา และต่อมนุษยชาติทุกคน ผ่านการทำงานของบรรดามิชชันนารี การอุทิศชีวิต การเป็นมรดกสัทธิของบรรดามิชชันนารี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่บรรดามิชชันนารีได้พยายามสร้างสรรค์ขึ้นนี้จะได้เป็นประโยชน์ต่อทุกๆ คน และเพื่อให้คริสตชนเองในฐานะผู้ได้รับความรักนี้จะได้มอบความรักนี้แก่ผู้อื่นที่ยังไม่ได้เป็นคริสตชนด้วย (5) จุดเด่นการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ได้ใช้วิธีต่างๆ ดังที่ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I., 2562) ได้กล่าวไว้ดังนี้ 1) วิธีคณะทูต 2) วิธีสัมพันธ์ไมตรี 3) วิธีคณะราชทูต 4) วิธีคณะมิชชันนารี 5) วิธีสังคมสงเคราะห์ 6) วิธีตั้งองค์กรและสมาคม 7) วิธีแบ่งเขตการเผยแผ่ (6) จุดเด่นการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ได้ใช้วิธีต่าง ๆ ดังที่ บาทหลวงเปาโล มิเชลลี,O.M.I ได้กล่าวไว้ดังนี้ แนะนำคำสอนจากคำคมภีร์ของศาสนาคริสต์ เพื่อการพิจารณาพฤติกรรมในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน การรู้จักการเจริญสติ วิเคราะห์เหตุการณ์โลก รู้ทันโลก รู้ธรรมะคำสอนนำไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เกิดทางที่ดีต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์

(สัฒภาษณ บาทหลวงเปาโล มทเชลล, 2562) (7) บาทหลวงอนตน แสน มนสวรศ, O.M.I. กลาววาท จดัหาทุนแกเด็กผูดอยโอกาสทางการศทษา อบรม และฝทกอาชทพแกสมาชททในบอสศครศศ จดัตั้งวง ดนตรท จดัการเรยทเสริม เช่น ภาษาอังกฤษ ศลปะ ดนตรท เรยทสมาชทเวลาปวยหรือสญเสยชวททใน ครอบครว มุลนทศทาครศศจกรจดัตั้งศุนยชดเกลาผูด ทดทยาเสพตด โดยยทหลักความรทกของพระเจ้า (สัฒภาษณ บาทหลวงอนตน แสน มนสวรศ, O.M.I., 2562)

4) จุดดอยของการเผยแผศศาสนาครศศ (1) การเผยแผศศาสนาของบรรดามทชชนนารทมี ความเครงครดมากเกทไป จนยากทท ชาวทองถทจะสามารถรทบด และกฎบางอยางทชดกบวททชวทและ วฒนธรรมของชาวทองถท จานวนครศศชนททยถทวาทมีจานวนนอยมาก (2) บาทหลวงเปาโล มทเชลล, O.M.I. ไดกลาวถทจุดดอยของเผยแผศศาสนาครศศ ใน การเผยแผศธรรมยุคสมยทม ฝายศาสนาจกรตอง สอนทคนหลุดพนจากทเลศ ทนารธรรมะไปช สรทงความยุตธรรมในสงคมททได้ คนยงชวาทวาท พระ เจาทม คอ เจทนรา (สัฒภาษณ บาทหลวงเปาโล มทเชลล, O.M.I., 2562)

อภทปลายผลการวทจย

ผลการคณควาทข้อมูลเกยวาท กระบวนกรการเผยแผศพระพทศศาสนาบทครศศศาสนาบน พททสูงททจทหวดเพชรบูรณ ผลการศทษานาทชวาทการอภทปรายผล ไดตั้งน

กลุมตัวอยางผูดทสัฒภาษณ พระนทเผยแผศและพระธรรมจารททมีความคดเห็นวาท ควร นาสอนอหลักธรรมทเหมาะสมต่อสภาพ เหตุผล ตน ปรมาณ กาลเวลา ชุมชน และบุคคล เปนสาคัญ การพฒนาอาศรมพระธรรมจารททและศุนยอบรมศลธรรมและสงเสริมพระพทศศาสนาบนพททสูงทท เปน “ศุนยกลางการเรยทรู้ชุมชน” แนวทางการพฒนาอาศรมพระธรรมจารททตแบบและศุนยอบรม ศลธรรมและสงเสริมพระพทศศาสนาบนพททสูงททเพนกองพระพทศศาสนา ทสอตคลองหลักการและ แนวคดการเผยแผศพระพทศศาสนาของคณะพระธรรมจารททบนพททสูง “ศุนยกลางของชุมชน” แนว ททางการจดัอาศรมพระธรรมจารททตแบบททเพน “พทศอุทยานการศทษาและการเรยทรู้”

สรทงกลวทธีการนาหลักธรรมทเพื่อพฒนาคุณภาพชวททของบุคคล ครอบครว และชุมชนทท ชัมแขง สงเสริมการนาหลักธรรมไปภพบด สงเสริมการมทส่วนรวมททการพัฒนาชุมชน สงเสริม สุขอนามยและสาธารณสุขชนพทฐาน การบทรทการจดัการองครและทรพยากรมนุษย การสรทาพระ ธรรมจารทท พฒนาศกยภาพบุคคลากรทองคร สรทงชวาทกาลังจ การพฒนาการบริหารงานโครงการ พระธรรมจารทท การจดัระบบบทรทการเทคโนโลยีสารสนเทศททเกิดประยทชนสูงสุด การอนรรักษ พททพ และพฒนา วฒนธรรมประเพณีทรพยากร และสงแวดลอมของทองถท สงเสริมการสรทงจตสานทททท ชุมชนพททพฒนธรรมประเพณี ทรพยากรสงแวดลอม สรทงภาศทเครอชวยททการอนรรักษศลปะ วฒนธรรม ทรพยากรและสงแวดลอม การชยายพททททภพบดงานททครอบคลุมบนพททสูง เสริมสรทง ศกยภาพพระนทเผยแผศ

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์นักเผยแผ่คริสต์ศาสนา มีความคิดเห็นว่า ควรแนะนำสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน การเผยแพร่ธรรมในสังคมยุคใหม่ โบสถ์โรงเรียน ชุมชน ประกาศข่าวดีของพระเจ้า แบบบูรณาการ ปฏิรูปเอกสารคำสอนให้ทันสมัย เสวนาแนวทางปฏิบัติงาน 3 ด้าน เสวนากับคนทั่วไป เสวนาทางวัฒนธรรมกับชุมชน เสวนากับผู้นำศาสนาต่างๆ ประกาศคำสอนตามอุดมคติแห่งความรัก การสงเคราะห์ชุมชน ฝึกอบรมให้มีการอยู่ดีกินดี สร้างผู้นำทางศาสนาและสร้างเครือข่ายภาคีแนวร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรสงฆ์และองค์กรคริสต์ศาสนา ควรวางแผนทาง นโยบาย เป้าหมาย ทิศทางการเผยแผ่ทางศาสนาร่วมกัน โดยมุ่งหมายไปที่ประชาชนที่จะได้รับประโยชน์หรือคุณค่าทางศาสนาอย่างแท้จริง และเพื่อให้เกิดพลังสามัคคีขององค์กรทางศาสนาและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการน าผลการวิจัยไปใช้

กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านทางพระธรรมจาริกและนักเผยแผ่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เป็นโครงการที่หนุนเสริมพื้นที่ทำงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้มีการขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมหมู่บ้านชนเผ่ามากขึ้น จากการทำงานที่ผ่านมามีหลายประเด็น จึงขอเสนอประเด็นการทำงาน การกำหนดแผนและนโยบาย แผนการปฏิบัติงานประจำปี ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างพระธรรมจาริกและพระนักเผยแผ่กับหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เพื่อให้มีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่วนหน่วยงานศาสนาคริสต์มีแผนการเผยแผ่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เพื่อช่วยเผยแผ่กิจกรรมการปฏิบัติงานและหน่วยงานคริสต์ศาสนา การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการทบทวนค่าตอบแทนใหม่ เพราะค่าครองชีพปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษากระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถนำไปศึกษาต่อยอดในประเด็นอื่นๆ เช่น การศึกษาชุมชนที่นับถือ 2 ศาสนาว่ามีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างไร การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเผยแผ่ขององค์กรทางศาสนา 2 ศาสนาว่ามีแนวทางดำเนินงานร่วมกันอย่างไร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2014). พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์ (Thai Catholic Bible Complete Version) ภาคพันธสัญญาเดิม และ ภาคพันธสัญญาใหม่. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์.
- เสฐียร พันธรัณ. (2516). ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ฃดุงวิทยาการพิมพ์.

คำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่่ม ฐิตโต AN ANALYSIS OF TEACHING AND PRACTICE OF INSIGHT MEDITATION OF PHRAAJARNMUNBHURIDATTO

ภูวษัธ สุกเสน¹, บรพท แคไธสง²,

Patchavat suksen¹, Banpoth Khathaisong²

วิเชียร ษาบุตรนุทริก³, สมคิต สุขจิต⁴, อสรพงษ์ ไกรสินธุ์⁵,

Vician Chabutbuntarik³, Somkit Sukchit⁴, Isarapong Kraisin⁵

พระครูปัญญาสารบัณฑิต⁶, พระปลัดกิตติ ยุติธโร⁷

Phrakhrupanyasarapandit⁶, Phrapalad Kitti Yuttitharo⁷

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์¹⁻⁷

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buriram Buddhist College¹⁻⁷

E-mail: Phatcha@gmail.com

ได้รับบทความ: 8 กันยายน 2563; แก้ไขบทความ: 30 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 12 ตุลาคม 2563

Received: September 8, 2020; Revised: September 30, 2020; Accepted: October 12, 2020

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเรื่องวิเคราะห์หลักคำสอนและแนวการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงปู่่ม ฐิตโต มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่่ม ฐิตโต 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่่ม ฐิตโตที่มีต่อสังคมไทย 3) เพื่อศึกษาคุณค่าจากหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่่ม ฐิตโต เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า หลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของท่านมี 2 ลักษณะ คือ 1) คำสอนที่ท่านประพันธ์ คือ ขันธะวิมุติสะมังคีธรรมและบทธรรมบรรยาย 2) คำสอนที่ศิษยานุศิษย์จดบันทึกไว้ เช่นมุตโตทัย ส่วนแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานของท่านจัดอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมแบบพุทธตามแนววิธการปฏิบัติมหาสติปัฏฐาน อิทธิพลหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของท่านที่มีต่อสังคมไทย แบ่งเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ 1) อิทธิพลต่อคณะสงฆ์ทั้งฝ่ายธรรมยุติกและมหานิกาย 2) อิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนทั้งในและต่างประเทศ คุณค่าจากหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐาน เกิดจากข้อวัตรปฏิบัติของท่านกล่าวคือความเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัย ปฏิบัติในการปฏิบัติกรรมฐาน ทำให้มีสำนักวิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่่มทั้งฝ่ายธรรมยุติกนิกายและฝ่ายมหานิกายเกิดขึ้นมากมาย

คำสำคัญ: หลักคำสอน, แนวการปฏิบัติ, วิปัสสนากรรมฐาน, หลวงปู่่ม ฐิตโต

Abstract

Research report on title “An Analysis of Teaching and Practice of Insight Meditation of Phra-ajarnMunBhuridatto” aims; 1) to study of teaching and practice of PhraAjarnMunBhuridatto, 2) to study of influence of teaching and practice of PhraAjarnMunBhuridatto to Thai society, 3) to study of value of teaching and practice of PhraAjarnMunBhuridatto. The research is qualitative research by interview to collect field datum. The result found that: His teaching and practice of meditation are of two types; 1) the teaching which composed by him as Khandhavimuttisamungi and Dharma narrative, 2) the teaching which recorded by pupil as Muttothai. The technique in his practice of meditation is grouped in the school of “Buddho” meditating according to practical method of four foundations of mindfulness (*satipatthana*). The influence of his teaching and meditation to Thai society is divided two major areas as; 1) influence to the Order in both Dhammayuttika and Mahanikaya sects, 2) influence on both local and foreign Buddhist. The value of teaching and meditation caused by his practice such as strictest to Dhamma and Discipline and practice of meditation resulting the Dharma center of PhraAjarnMun lineage was organized in both Dhammayuttika and Mahanikaya sects of Buddhism.

Keywords: Teaching, Practice, Meditation, PhraAjarnMunBhuridatto

บทนำ

เป็นความจริงที่ว่า ปุณชนทุกคนรักสุขเกลียดทุกข์ และในโลกของเรานี้มนุษย์ชาติพยายามที่จะบรรเทาหรือกำจัดให้สิ้นไปซึ่งความทุกข์ และแสวงหาความสุขอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ความพยายามของมนุษย์นี้ส่วนใหญ่มุ่งไปที่การแสวงหาความสุขทางกาย โดยอาศัยวัตถุสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามความสุขขึ้นอยู่กับทัศนคติและจิตใจ ซึ่งมีบุคคลจำนวนน้อยมากให้ความสำคัญกับการใส่ใจเพื่อพัฒนาจิต และยังมีบุคคลจำนวนน้อยลงไปอีกที่จะลงมือปฏิบัติธรรมเพื่อฝึกจิตอย่างจริงจัง

เพื่อแสดงให้เห็นตัวอย่างในประเด็นนี้ เราอาจมองไปที่พฤติกรรมการรักษาความสะอาด และดูแลร่างกายที่เห็นกันอยู่โดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อให้ได้มาซึ่งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพทางวัตถุ พัฒนาการทางโทรคมนาคม ขนส่ง ตลอดจนการป้องกันและรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ความ

พยายามเหล่านี้ส่วนใหญ่ล้วนเป็นการมุ่งรักษาและเสริมสร้างร่างกายและคงต้องยอมรับว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญจริง ๆ อย่างไรก็ตามความพยายามของมนุษย์และความสำเร็จเหล่านี้ คงไม่อาจบรรเทาหรือกำจัดความทุกข์ให้สิ้นไป ซึ่งเป็นความทุกข์อันเกิดจากความชราและมรณะ ความขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกหรือปัญหาทางเศรษฐกิจได้ โดยรวมถึงการไม่อาจสนองความต้องการ หรือความปรารถนาได้ทั้งหมด ความทุกข์เหล่านี้ไม่อาจจะเอาชนะได้ด้วยวัตถุ แต่จะเอาชนะได้ต้องอาศัยการฝึกฝนและการพัฒนาจิตเท่านั้น

ดังนั้น จึงสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนและในทันทีว่าวิธีการที่ถูกเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการที่จะฝึกฝนสร้างความสงบและบริสุทธิ์ให้แก่จิตใจอย่างได้ผล วิธีดังกล่าวจะพบได้ในมหาสติปัฏฐาน

สูตร ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธองค์ ที่ทรงเทศนาไว้ 2,500 กว่าปีมาแล้ว พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางสายเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโสกะและปริเวทะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุนิพพานเพื่อให้แจ้งนิพพาน ทางนี้ คือ สติปัฏฐาน 4 ประการ(วิมทา.(ไทย) 2/373/359) ฐานที่ตั้งทั้งในการเจริญสติ ได้แก่ (1) การเจริญสติที่อาศัยร่างกายเป็นอารมณ์ (2) การเจริญสติที่อาศัยความรู้สึกเป็นอารมณ์ (3) การเจริญสติที่อาศัยจิตเป็นอารมณ์ (4) การเจริญสติที่อาศัยสภาพธรรมต่าง ๆ ที่เป็นอยู่โดยอาการที่ปราศจากสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เป็นอารมณ์

ในมหาสติปัฏฐานสูตรนั้น พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “จงหมั่นระลึกรู้ กาย เวทนา จิต และธรรม เป็นอารมณ์” แต่หากปราศจากคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ที่มีประสบการณ์ คงจะไม่ง่ายนักสำหรับปุถุชนคนธรรมดาที่จะปฏิบัติตามแนวทางเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องเป็นระบบ จนก่อให้เกิดความก้าวหน้าของสมาธิและปัญญาญาณได้ การเจริญสติปัฏฐานสี่จึงเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับทุกคน กระบวนการในการเจริญสติปัฏฐานสี่ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าการเจริญกรรมฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประการคือ สมถกรรมฐาน กรรมฐานที่เป็นอุบายทำให้สงบใจและวิปัสสนากรรมฐาน กรรมฐานที่เป็นอุบายทำให้เกิดปัญญา และกรรมฐานทั้งสองประการนี้ได้มีนักปราชญ์จนาไว้อย่างเป็นระบบในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่สำคัญสำหรับศึกษาหลักการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา

ปัจจุบันหลักการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในประเทศไทย แบ่งเป็น 5 สาย ตามสำนักใหญ่ๆ คือ สายพุทโธ สายอานาปานสติ สายยุบพอง สายรูปนาม และสายสัมมามอหัง (ศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย(ศปท.) สนย.วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม, 2555) หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระสายพุทโธ ท่านเป็นพระนัก

ปฏิบัติที่ได้รับการถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานมาจากหลวงปู่เสาร์ กันตสีโล(พระครูวิเวกพุทธกิจ) ท่านได้รับการเทิดทูนบูชา จากบรรดาศิษยานุศิษย์ และพุทธศาสนิกชนที่สนใจในการปฏิบัติธรรมว่าเป็นพระอาจารย์วิปัสสนาชั้นเยี่ยมในยุคสมัยกึ่งพุทธกาล คือ ยุคสมัยปัจจุบันจากจริยาวัตรข้อปฏิบัติของท่าน รวมทั้งของลูกศิษย์ เช่น หลวงปู่สุวรรณ หลวงปู่สิงห์ หลวงปู่มหาปิ่น หลวงปู่แหวน หลวงปู่ชา หลวงปู่ดูล เป็นต้น ที่ได้รับการสั่งสอนอบรมตามแนวทางของท่าน ล้วนแต่มีความมั่งคั่งและเคร่งครัดในพระธรรมวินัยอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และจากเนื้อธรรมที่หลวงปู่ได้แสดงในโอกาสต่างๆ เป็นธรรมชั้นสูง ถึงแก่นธรรม ถึงใจของผู้ได้ฟังได้รู้ตลอดมา คณะผู้วิจัยเห็นว่าถ้าได้ศึกษาหลักคำสอนและข้อวัตรปฏิบัติของท่านอย่างใคร่ครวญ จะไม่มีความเคลือบแคลงสงสัยใดๆ ในองค์ท่านว่าสมควรจะตั้งอยู่ในภูมิธรรมขั้นใด รวมทั้งไม่สงสัยกับคำกล่าวที่ว่า “หลวงปู่มั่น ฐิตัตโต เป็นพระอรหันต์ในยุคกึ่งพุทธกาล” เพราะหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติข้อวัตรปฏิบัติของท่านเป็นหลักฐานยืนยันให้ผู้ปฏิบัติธรรมมั่นใจได้ว่า มรรค ผล และพระนิพพาน จะไม่หมดสิ้นไปตราบนานเท่านาน มีผู้ปฏิบัติตรงตามแนวคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต เพื่อจะได้ทราบถึงหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของท่าน อิทธิพลและคุณค่าคุณค่าที่ได้จากหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของท่าน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโตที่มีต่อสังคมไทย
3. เพื่อศึกษาคุณค่าจากหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นสำรวจเอกสารเป็นขั้นการสำรวจเอกสารต่างๆ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา รายงานการวิจัย ตำรา วารสารและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อวางกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และตำราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. ฐนสร้งรื่องมื่อการวญย โดยการศกษาเอกสารทเกยวข้องก้งานวญย จากนฐน
สร้งรื่องมื่อวญยโดยการท้แบบสัมาษณฐนงลลท โดยสัมาษณศษยานุศษยสยหลวงปุมัน ฐรทต
โต

3. ฐนเกบรวรรมอ้อมล วญยได้เกบรวรรมอ้อมลโดยใช่วธการบ้นทกอ้อมลต้งนฐ
คยอ้อมลให้ได้จกความตรงตามความหมายของอ้อมลเดม บ้นทกโดยออดอ้อมลเป็นอ้อมล
ของวญยเอง คัดลอกอ้อมลเป็นอ้อมลทวญยต้องการอ้งเพ่อสนบสนนความคิดของวญย
อ้อมลทเป็นพทพจนทปรากอ้อมลในพระตรปฏก

4. ฐนตรวสอบความอ้อมลของอ้อมล เม่อได้อ้อมลมาแล้วก่อนการวเคราะห้วญย
ได้ตรวสอบความอ้อมลของอ้อมล โดยตรวสอบแหล่งทมาของอ้อมล เม่อได้ตรวสอบเรยบร้อย
แล้วจ้งนำมาจ้ดเรยงล้าบก่อนและหลังเรยงตามวตุประสงค์ของการวญยเพ่อนำปสู่ฐนตอนการ
วเคราะห้อ้อมลต่อป

5. ฐนวเคราะห้อ้อมล วเคราะห้อ้อมลโดยการพรรณนวเคราะห้

6. ฐนสรูปผล เม่อวเคราะห้อ้อมลสำเร็จเรยบร้อยแล้ว วญยนำผลทได้จากการ
วเคราะห้ในแต่ละประเด้นมาสรูปเพ่อนำปสู่ฐนตอนการเชยनรายงานการวญยต่อป

7. ฐนเชยนรายงานการวญย วญยได้เชยนรายงานการวญยตามกรอบทกำหนดไว้ ใน
คู่มือการวญยของสถาบันวญยพทศตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวญย

หลักคำสอนของหลวงปุมัน ฐรทตโต มี 2 ลักษณะ คย 1) คำสอนทท่านประพนธ์หรือ
เรยบเรยงเอง มี 2 เรยง คย ฐนระวมตสเม้งศธรรมและบทธรมบรราย 2) คำสอนทศษยานุศษย
จذب้นทกไว้ แบ่งเป็น 2 แบบ คย ก) เป็นบ้นทกเรยงราวสั้นๆ ทานองบ้นทกจกความของพระธรรม
เทศนาหรือโอวาทในโอกาสต้งๆ มี 2 ชุด คย (1) มุดโตทย (2) ธรรมเทศนาของพระอาจารย์ม้น ฐ
รทตโต ข) เป็นการบ้นทกโอวาทหรือคำสอนสั้นๆ ทศษยแต่ละท่านผู้ได้ฟังแล้วจذب้นทกไว้ บ้นทกนฐมี
3 ชุด คย (1) ปกณณกรรมของท่านพระอาจารย์ม้น เป็นการรวรรมบ้นทกของศษยหลายท่าน
(2) ธรรมโอวาท เป็นการรวรรมบ้นทกเบ้ดเตล็ดของศษยานุศษยหลายรูปทได้รับฟังโอวาทธรรมจก
ท่าน (3) ฐรทตตมโอวาท เป็นการรวรรมบ้นทกจากลูกศษยหลายรูปเช่นกัน ส่วนแนวทางการ
ปฏบัตกรรมฐานของหลวงปุมัน ฐรทตโต นฐ จ้ดอ้อมลในส้านกปฏบัตกรรมแบบพทธ ตามแนววธการ
ปฏบัตสตปฏฐาน ซึ่งได้รับการสบทอดจากศษยานุศษยเรยมาจนจ้งปจจุบันวธการสอนธรรมท่านมี
แนวการสอนตามการปฏบัตกรรมท้งในส่วนของพระภคษสงษสามณและฆราวาส ซึ่งคำสอนหรือ
โอวาทเรยงมุดตธรรม ของหลวงปุมันเป็นคำสอนทมุงให้ศษยานุศษยเข้าจธรรมภาคปฏบัตและ
ฐนตอนของการปฏบัต รวมท้งให้กำลังใจหรือเข้าใจผู้ปฏบัตให้เกิดความอุดสาหะในการปฏบัต โดยย้ด
หลักศล สมาริ และปัญญา เป็นแนวทางการปฏบัตทส้าคณ ซึ่งคำสอนปฏปทาของหลวงปุมัน เน้นการ

ปฏิบัติให้ชื่อตรงต่อพระธรรมวินัย ด้วยการปฏิบัติตนให้เคร่งครัดต่อศีลหรือพระวินัยที่ตนสมารถ การเจริญสมาธิและวิปัสสนาต้องทำอย่างต่อเนื่องไม่ย่อท้อ ในด้านการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ดำเนินการตามแนวทางของกรรมฐาน

หลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตมีอิทธิพลต่อสังคมไทย 2 ด้านใหญ่ๆ คือ 1) ในด้านคณะสงฆ์ ในระยะเริ่มแรกที่หลวงปู่มั่นเริ่มการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และจาริกแสวงวิเวกไปในที่ต่างๆ นั้น ท่านได้รับการต่อต้านและถูกมองไปในทางที่ผิดการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางของหลวงปู่มั่นนั้นเป็นสิ่งแปลกใหม่และไม่เป็นที่คุ้นเคยของพระภิกษุสามเณรทั่วไปในยุคนั้น แต่ด้วยความมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยโดยไม่ใส่ใจต่อสายตาและคำกล่าวหาที่ผิดๆ ของผู้ที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ จึงทำให้หลวงปู่มั่นผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ มาได้ด้วยดี กระทั่งแนวทางปฏิบัติของท่านได้เป็นที่ยอมรับและนิยมแพร่หลายไปในหมู่พระภิกษุสามเณรอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันได้แพร่หลายไปยังนานาประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของท่านมีอิทธิพลส่งผลต่อคณะสงฆ์ทั้งฝ่ายธรรมยุติกนิกายและมหานิกายเป็นอย่างมาก และ 2) ในด้านพุทธศาสนิกชนทั่วไป พบว่า ในระยะแรกๆ ของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงปู่มั่น ภาพของพระกรรมฐานเป็นของแปลกและเป็นที่หวาดกลัวระแวงสงสัยของชาวบ้านทั่วไป ทั้งนี้เพราะกิริยาท่าทางของพระกรรมฐานนั้นแตกต่างไปจากพระภิกษุสามเณรทั่วไป คือห่มจีวรสีกรัก หรือสีน้ำตาลหม่น ซึ่งพระเณรทั่วไปไม่ใช้กัน กิริยาสำรวมเคร่งขรึม ไม่ค่อยคลุกคลีกับชาวบ้าน ฉ้นในบาตร ฉ้นหนเดียว ชอบอยู่ในที่สงัดเช่น ในป่า ในป่าช้า ซึ่งคนทั่วไปเขาไม่อยู่กัน เวลาเดินทางบ่าข้างหนึ่งก็แบกกลดซึ่งเป็นเหมือนร่มขนาดใหญ่กว่าร่มชาวบ้านทั่วไป ในระยะแรกๆ ชาวบ้านทั่วไปจึงยังไม่เข้าใจเรื่องพระกรรมฐานและมองพระกรรมฐานด้วยความรู้สึกที่ไม่ดี แต่เมื่อได้มีโอกาสสังเกตวัตรปฏิบัติของพระกรรมฐานและมีโอกาสทำความรู้จักคุ้นเคยจึงเริ่มมีความเข้าใจและสนใจจะธรรมปฏิบัติมากขึ้นเป็นลำดับและกลายเป็นความนิยมในเวลาต่อมาภายหลังจากที่หลวงปู่มั่นได้มรณภาพ ชื่อเสียงเกียรติคุณของท่านก็ได้ปรากฏและหลักคำสอนและแนวทางการปฏิบัติกรรมของท่านได้มีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศอย่างมากมาย จนกระทั่งท่านได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกว่าเป็นบุคคลสำคัญของโลก สาขาสันติภาพประจำปี 2563-2564

คุณค่าที่ได้เกิดจากข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่มั่น ในแง่ของความเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัย ปฏิบัติในการปฏิบัติกรรมฐาน การสั่งสอนศิษยานุศิษย์ ที่สั่งสอนได้ตรงจิตอภัยสย มีความแตกฉานชำองในธรรมทั้งปริยัติและปฏิบัติ สามารถตอบปัญหาธรรมแก่ผู้ปฏิบัติได้อย่างลึกซึ้งเข้าใจง่าย และมีความสำรวมระวังกอบด้วยเมตตาธรรม คุณค่าที่เกิดขึ้นจากสาเหตุเหล่านี้ทำให้มีสำนักวิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่มั่นทั้งฝ่ายธรรมยุติกนิกายและฝ่ายมหานิกายเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งทั้ง 2 นิกายนี้ได้ยึดถือปฏิบัติตามหลักที่ท่านได้สั่งสอนเอาไว้ ในส่วนคุณค่าที่เกิดขึ้นต่อพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติตาม

หลักคำสอนของท่านนั้น ท่านจะแสดงทาน ศีล ภาวนาเป็นพื้นฐาน ด้วยเหตุว่าเป็นธรรมอันเป็นรากแก้วของความเป็นมนุษย์ และเป็นรากเหง้าของพระพุทธศาสนา การสอนฆราวาสท่านไม่ได้อธิบายลึกซึ้งไปกว่าฐานะของฆราวาส แต่หากฆราวาสนำหลักคำสอนของท่านไปปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดย่อมเกิดมรรคผลในชีวิต สร้างความสุขให้เกิดขึ้นได้ตามฐานานุรูปของแต่ละบุคคล หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นอาจารย์สอนธรรมทางวิปัสสนากัมมัฏฐานที่มีชื่อเสียงมีผู้เคารพนับถือมากมาย ท่านเป็นฐานที่พึ่งอันมั่นคงตลอดจนเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของเหล่าศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย ตลอดเวลาในเพศบรรพชิต ท่านปฏิบัติตนจนกระทั่งเป็นแบบอย่างที่ดีอันจะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ยากยิ่งนัก หลังจากอุปสมบทแล้ว ท่านได้ปฏิบัติตนตามแนวทางคำสอนของพระศาสดาอย่างเคร่งครัดและได้ยึดถือธุดงค์วัตร อันเป็นปฏิบัติทอद्यาก มกน้อย สันโดษ ด้วยจริยวัตรอย่างงดงาม จนได้รับการยกย่องจากผู้มีศรัทธาทั้งหลายว่าเป็นพระผู้เลิศทางธุดงค์วัตร ท่านได้วางแนวทางในการปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐานตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แก่สมณะ และประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยแนวทางการปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้นจากความทุกข์นั้นควรพิจารณากายเป็นของสำคัญ หลังจากที่ท่านมรณภาพลงในปี พ.ศ. 292 ยังคงมีพระสงฆ์ที่เป็นลูกศิษย์ของท่านสืบต่อแนวทางการปฏิบัติของท่านสืบต่อมาโดยลูกศิษย์เรียกว่าพระกัมมัฏฐานสายวัดป่าหรือพระกัมมัฏฐานสายหลวงปู่มั่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หลักคำสอนและแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานของท่านมีคุณค่าควรแก่การได้รับการยกย่องจากผู้มีศรัทธาให้เป็นพระอาจารย์ใหญ่สายวัดป่าสืบมาจนถึงทุกวันนี้

อภิปรายผลการวิจัย

หลักคำสอนของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต มี 2 ลักษณะ คือ 1) คำสอนที่ท่านประพันธ์หรือเรียบเรียงเอง มี 2 เรื่อง คือ ชันธะวิมุติสะมังคีธรรมและบทธรรมบรรยาย 2) คำสอนที่ศิษยานุศิษย์จดบันทึกไว้ แนวทางการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต นั้น จัดอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมแบบพุทโธ ตามแนววิธีการปฏิบัติสติปัฏฐาน ซึ่งแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่นนี้ได้รับการสืบทอดจากศิษยานุศิษย์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันวิธีการสอนธรรมท่านมีแนวการสอนตามการปฏิบัติธรรมทั้งในส่วนพระภิกษุสงฆ์สามเณรและฆราวาส คือ ชันธ 5 ซึ่งคำสอนหรือโอวาทเรื่องมุตติธรรม ของหลวงปู่มั่นเป็นคำสอนที่มุ่งให้ศิษยานุศิษย์เข้าใจธรรมภาคปฏิบัติและขั้นตอนของการปฏิบัติรวมทั้งให้กำลังใจหรือเข้าใจผู้ปฏิบัติให้เกิดความอดสาเหในการปฏิบัติ โดยยึดหลักศีล สมาธิ และปัญญา เป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ซึ่งคำสอนปฏิบัติของหลวงปู่มั่น เน้นการปฏิบัติให้ชื่อตรงต่อพระธรรมวินัย ด้วยการปฏิบัติตนให้เคร่งครัดต่อศีลหรือพระวินัยที่ตนสมทาน การเจริญสมาธิและวิปัสสนาต้องทำอย่างต่อเนื่องไม่ย่อท้อ ในด้านการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ดำเนินการตามแนวทางของกรรมฐาน 40 ประการ

หลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐริทัตโตมโหฬารต่อสังคมไทย 2 ด้านใหญ่ๆ คือ 1) ในด้านคณะสงฆ์ ในระยะเริ่มแรกที่หลวงปู่มั่นเริ่มการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และจาริกแสวงวิเวกไปในที่ต่าง ๆ นั้น ท่านได้รับการต่อต้านและถูกมองไปในทางที่ผิดการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางของหลวงปู่มั่นนั้นเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และไม่เป็นที่คุ้นเคยของพระภิกษุสามเณรทั่วไปในยุคนั้น แต่ด้วยความมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยโดยไม่ใส่ใจต่อสายตาและคำกล่าวหาที่ผิดๆของผู้ที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ จึงทำให้หลวงปู่มั่นผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ มาได้ด้วยดี กระทั่งแนวทางปฏิบัติของท่านได้เป็นที่ยอมรับและนิยมแพร่หลายไปในหมู่พระภิกษุสามเณรอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันได้แพร่หลายไปยังนานาประเทศ และ 2) ในด้านพุทธศาสนิกชนทั่วไป พบว่า ในระยะแรกๆของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงปู่มั่น ภาพของพระกรรมฐานเป็นของแปลกและเป็นที่น่าหวาดกลัวระแวงสงสัยของชาวบ้านทั่วไป ทั้งนี้เพราะกิริยาท่าทางของพระกรรมฐานนั้นแตกต่างไปจากพระภิกษุสามเณรทั่วไป คือหมั่นจีวรสีกรัก หรือสีน้ำตาลหม่น ซึ่งพระเณรทั่วไปไม่ใช้กัน กิริยาสำรวมเคร่งขรึม ไม่ค่อยคลุกคลีกับชาวบ้าน ฉ้นในบาตร ฉ้นหนเดียว ขอบออยู่ในที่สงัดเช่น ในป่า ในป่าช้า ซึ่งคนทั่วไปเขาไม่อยู่กัน เวลาเดินทางบ่าข้างหนึ่งก็แบกกลดซึ่งเป็นเหมือนร่มขนาดใหญ่กว่าร่มชาวบ้านทั่วไป ในระยะแรกๆชาวบ้านทั่วไปจึงยังไม่เข้าใจเรื่องพระกรรมฐานและมองพระกรรมฐานด้วยความรู้สึกที่ไม่ดี แต่เมื่อได้มีโอกาสสังเกตวัตรปฏิบัติของพระกรรมฐานและมีโอกาสทำความรู้จักคุ้นเคยจึงเริ่มมีความเข้าใจและสนใจจะธรรมปฏิบัติมากขึ้นเป็นลำดับและกลายเป็นความนิยมในเวลาต่อมาภายหลังจากที่หลวงปู่มั่นได้มรณภาพ ชื่อเสียงเกียรติคุณของท่านก็ได้ปรากฏและหลักคำสอนและแนวทางการปฏิบัติกรรมของท่านได้มโหฬารต่อพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศอย่างมากมาย จนกระทั่งท่านได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกว่าเป็นบุคคลสำคัญของโลก สาขาสันติภาพเมื่อไม่นานนี้เอง ซึ่งสอดคล้องกับสุเชาว์ พลอยชุม (2549) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องสำนักวิปัสสนาสายพระอาจารย์มั่น ฐริทัตโต” ผลจากการวิจัยพบว่า พระอาจารย์มั่นเป็นศิษย์รุ่นที่ 3 ที่สืบเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังผนวชเป็นพระภิกษุ เป็นผู้มีความรอบรู้ในวิปัสสนากรรมฐานทั้งเชิงปริยัติและปฏิบัติ ได้รับความเคารพยกย่องจากพระภิกษุสามเณรผู้เป็นศิษย์ว่า “พระอาจารย์ใหญ่” มีศิษยานุศิษย์ทั้งในคณะธรรมยุติและในคณะมหานิกาย ซึ่งศิษย์ทั้ง 2 คณะต่างปฏิบัติยึดมั่นตามแนวคำสอนและปฏิบัติของพระอาจารย์มั่น คือเคร่งครัดในพระธรรมวินัยสมาทานธุดงค์วัตรและปฏิบัติสมถกรรมฐานอย่างจริงจังและปฏิบัติสมณวัตรต่างๆ อย่างสม่ำเสมอโดยไม่แตกต่างกัน ศิษยานุศิษย์ของพระอาจารย์มั่น ทั้ง 2 นิกาย ต่างได้รับความนิยมนับถือจากพุทธบริษัททั่วไปเหมือนกัน เป็นเหตุให้เกิดวัดหรือสำนักวิปัสสนาสายพระอาจารย์มั่นทั้งฝ่ายธรรมยุติและฝ่ายมหานิกายกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสาขาของสำนักสำคัญ 2 สำนักคือ วัดประชาคมวนารามและวัดหนองป่าพง และส่วนใหญ่ร้อยละ 90 อยู่ในภาคอีสาน

คุณค่าที่ได้เกิดจากข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่มั่น ในแง่ของความเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัย ปฏิบัติในการปฏิบัติกรรมฐาน การสั่งสอนศิษยานุศิษย์ ที่สั่งสอนได้ตรงจิตอริยาบัย มีความแตกฉาน ชำชองในธรรมทั้งปริยัติและปฏิบัติ สามารถตอบปัญหาธรรมแก่ผู้ปฏิบัติได้อย่างลึกซึ้งเข้าใจง่าย และมีความสำรวมระวังก่อปรด้วยเมตตาธรรม คุณค่าที่เกิดขึ้นจากสาเหตุเหล่านี้ทำให้มีสำนักวิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่มั่นทั้งฝ่ายธรรมยุตและฝ่ายมหานิกายเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งทั้ง 2 นิิกายนี้ ได้ยึดถือปฏิบัติตามหลักที่ท่านได้สั่งสอนเอาไว้ ในส่วนคุณค่าที่เกิดขึ้นต่อพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของท่านนั้น ท่านจะแสดงทาน ศีล ภาวนาเป็นพื้นฐาน ด้วยเหตุว่าเป็นธรรมอันเป็นรากแก้วของความเป็นมนุษย์ และเป็นรากเหง้าของพระพุทธศาสนา การสอนฆราวาสท่านไม่ได้อธิบายลึกซึ้งไปมากกว่าฐานะของฆราวาส แต่หากฆราวาสนำหลักคำสอนของท่านไปปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดย่อมเกิดมรรคผลในชีวิต สร้างความสุขให้เกิดขึ้นได้ตามฐานานุรูปของแต่ละบุคคล หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นอาจารย์สอนธรรมทางวิปัสสนากัมมัฏฐานที่มีชื่อเสียงมีผู้เคารพนับถือมากมาย ท่านเป็นฐานที่พึ่งอันมั่นคงตลอดจนเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของเหล่าศิษยานุศิษย์ทั้งหลายตลอดเวลาในเพศบรรพชิต หลวงปู่ปฏิบัติตนจนกระทั่งเป็นแบบอย่างที่ดีอันจะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ยากยิ่งนัก หลังจากอุปสมบทแล้ว ท่านได้ปฏิบัติตนตามแนวทางคำสอนของพระศาสดาอย่างเคร่งครัดและได้ยึดถือธุดงค์วัตร อันเป็นปฏิบัติอดอยาก มกน้อย สันโดษ ด้วยจริยวัตรอย่างงดงาม จนได้รับการยกย่องจากผู้มีศรัทธาทั้งหลายว่าเป็นพระผู้เลิศทางธุดงค์วัตร ท่านได้วางแนวทางในการปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐานตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แก่สมณะ และประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยแนวทางการปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้นจากความทุกข์นั้นควรพิจารณาเป็นของสำคัญ หลังจากที่ท่านมรณภาพลงในปี พ.ศ. 292 ยังคงมีพระสงฆ์ที่เป็นลูกศิษย์ของท่านสืบต่อแนวทางการปฏิบัติของท่านสืบต่อมาโดยลูกศิษย์เรียกว่า พระกัมมัฏฐานสายวัดป่าหรือพระกัมมัฏฐานสายหลวงปู่มั่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หลักคำสอนและแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานของท่านมีคุณค่าควรแก่การได้รับการยกย่องจากผู้มีศรัทธาให้เป็นพระอาจารย์ใหญ่สายวัดป่าสืบมาจนถึงทุกวันนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจนำมาสรุปได้ดังนี้ 1) หลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต ด้านหลักคำสอนแบ่งตามลักษณะที่มาของหลักคำสอนนำมาจัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คำสอนที่ท่านประพันธ์กับคำสอนที่ศิษย์จดบันทึกไว้ ส่วนแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานจัดเป็นสำนักปฏิบัติธรรมแบบภาวนาพุทธโธ ตามแนวมหาสติปัฏฐาน 2) อิทธิพลหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของท่านที่มีต่อสังคมไทย จัดแบ่งได้เป็น 2 ด้านหลัก คือ อิทธิพลต่อคณะสงฆ์ไทยทั้งฝ่ายธรรมยุตและมหานิกายกับอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนอื่นทั้งในและต่างประเทศ 3) คุณค่าจากหลักคำสอนและแนวการปฏิบัติกรรมฐานของหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต จากการปฏิบัติเคร่งครัดในหลัก

พระธรรมและวินัยของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต ทำให้เกิดคุณค่าต่อพระพุทธศาสนาและสังคม คือ พระสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกา เกิดความเลื่อมใสศรัทธาปฏิบัติตามสิ่งที่ท่านสอนส่งผลให้เกิดสำนักวิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่มั่นขึ้นหลายแห่งทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดเป็นนโยบายและแผนพัฒนาด้านวิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต แก่ประชาชนผู้สนใจทั่วไป 2) รัฐบาลควรมีนโยบายให้ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ จัดกิจกรรมร่วมกันทุกเดือนในการ การรักษาศีล การอบรมจิตภาวนา การอบรมปัญญา และให้หน่วยงานของรัฐมีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยยึดหลักการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ภาครัฐสามารถประยุกต์ผลวิจัยเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบในการฝึกอบรมส่วนงานต่างๆ 2) ภาครัฐควรสนับสนุนด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อเป็นผู้นำทางด้านนี้ เพื่อเป็นทางเลือกของประชาชนที่ถูกต้อง แทนที่สำนักสงฆ์และฆราวาสที่ดำเนินการนอกกรอบธรรมวินัย โดยนำแนวทางของหลวงปู่มั่นมาเป็นแบบอย่าง

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป เช่น 1) ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น ฐิตัตโตกับแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานสายพม่า 2) ศึกษาแนวทางการเผยแพร่การปฏิบัติกรรมฐานของลูกศิษย์สายหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุเชาว์ พลอยชุม. (2549). สำนักวิปัสสนาสายพระอาจารย์มั่น ฐิตัตโต. รายงานการวิจัย. ศูนย์

พุทธศาสตร์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปฐม และ ภัทรา นิคมานนท์. ประวัติ ข้อวัตรและปฏิบัติ หลวงปู่มั่น ฐิตัตโต โครงการหนังสือ

บูรพาจารย์ เล่ม 1. (10 กันยายน 2559)

การประกยุดหลักพุทธธรรมในการแกัปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยม APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN SOLVING ECONOMIC PROBLEMS IN THE CONSUMERISM ERA

สุชาติ บุษยฦานนท

Suchat Butjayanon

มหาวิทยาลัยราชฎอบลราชธานี

Ubonratchathani Rajabhat University

E-mail: suchartboot_01@hotmail.com

ได้รับบทความ: 12 พฤศจิกายน 2563; แกับทความ: 28 พฤศจิกายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 11 ฦนวาคม 2563

Received: November 12, 2020; Revised: November 28, 2020; Accepted: December 11, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการบริโภคนิยมในพระพุทธศาสนาและการประกยุดหลักพุทธธรรมในการแกัปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยมข้อมูลได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา จากผลการศึกษาพบว่า แนวคิดการบริโภคนิยมในพระพุทธศาสนาเป็นการบริโภคปัจจัย 4 คือ เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ต้องรู้จักใช้อยอย่างพอดีพอประมาณ และพอเพียง การประกยุดหลักพุทธธรรมในการแกัปัญหาเศรษฐกิจในยุคบริโภคนิยมด้วยการนำหลักโฆนเมตตัญญตา รู้จักประมาณในการบริโภค หลักทฎฐธัมมิกถัตประโยชน์ ใ้ในการแกัปัญหาความฟุมเพอยในปัจจุบัน หลักโภควิภาค และหลักโภคทรัพย์ ช่วยในการแกัปัญหาการใช้จ่าย

คำสำคัญ: พุทธธรรม, เศรษฐกิจ, บริโภคนิยม

Abstract

The purpose of this article is to study the concepts of consumerism in Buddhism and the application of Buddhist principles in solving economic problems in the consumerism era. Data has been researched from documents (Documentary Research), data analysis from content analysis (Content Analysis) in accordance with Buddhist principles in Buddhism. From the results of the study, it was found that the concept of consumerism in Buddhism is a factor of 4, namely clothing, food, housing

and medicine. People who use it must know how to use it appropriately and adequately. Application of Buddhist principles must be applied to solve economic problems in consumerism by using the principle of consumption estimates and current benefits. These are used to solve the current extravagance of commodities to help spending problems.

Keywords: Buddhadhamma, economy, consumerism

บทนำ

แนวคิดเรื่องการอยากแก้ไขปัญหาคูณภาพชีวิตของมนุษย์จากปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจทั่วโลก นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงทุกประเทศเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจมากมายและมีการแข่งขันทางเศรษฐกิจกระทั่งเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยเชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการใช้จ่ายหรือใช้สอยที่ไร้ขีดจำกัดดังนั้นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาเป็นสมมุติฐานเบื้องต้น (Basic Assumption) ในการพัฒนาสังคมมีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างจริงจัง (อภิรักษ์ จันตะนี และคณะ, 2537) องค์การสหประชาชาติ (United Nation-UN) ประเทศต่างๆ รู้จักการเปลี่ยนแปลงประเทศภายใต้ชื่อ การพัฒนา (Development) พร้อมกับการค้าและการพาณิชย์ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยม (Capitalism and Consumerism)

องค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศนโยบายส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าและบริการ โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ได้เร่งการพัฒนาประเทศในปี ค.ศ.1960-1970 เป็นทศวรรษแห่งการพัฒนา (Development Decade) เพื่อบ่มเน้นความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ (Economics Growth) เป็นผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ” (Gross National Product -GNP) เป็นเครื่องชี้วัดการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาความยากจน” (Poverty) ประชาชนไม่รู้หนังสือ (Ignorance) ความเจ็บป่วย (Disease) โดยมีการสมมติฐานว่าถ้าประชากรมีการศึกษาสูงขึ้นจะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตของประเทศสูงขึ้นและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงพบว่าการพัฒนาดังกล่าวเป็นเพียงการส่งเสริมกิจกรรมของการกินดีและอยู่ดีของประชาชนเป็นเพียงการส่งเสริมให้มนุษย์แสวงหาความสุขในนามความมั่งคั่ง” (Wealth) ทางวัตถุนิยมเท่านั้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะในปัจจุบันการบริโภคเป็นเพียงแค่ทางผ่านไปสู่อื่น “ความหมายอื่น” (Mean for other-being) หรือการบริโภคว่าไร้ความหมายและคุณค่าในตัว หมกมุ่นแต่เรื่องการผลิตและการบริโภค ทำให้มองข้ามประโยชน์หรือ “คุณค่าการใช้สอย” (Use Value) ซึ่งเป็นประโยชน์แท้จริงและยั่งยืน อีกทั้งมาตรฐานการบริโภคปัจจุบันถูกวัดด้วยปริมาณและมูลค่าเป็นหลัก โดยผู้บริโภคเน้นการบริโภคเพียงเพื่อ “โอ้อวดตัวตน” (Self- Conspicuous Consumption) เป็นเป้าหมายสำคัญ กลายเป็น “สังคมอวดมั่งคั่ง”

(The Society of Consumption) แต่ความสุขในปัจจุบันเหลือเพียงแค่ความสุขที่ได้จากการเสพ (Pleasure of Consumption)

การแข่งขันตามกระแสบริโภคนิยมทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งมอมเมาตัวตนโดยมุ่งตอบสนองความต้องการของตนด้วย (พุทธทาส, 2548) “กิน” “กาม” และ “เกียรติ” สำหรับผู้ที่ตกเป็นทาสวัตถุนิยมทำให้เกิดการบริโภคในรูปแบบกินทิ้งกินขว้าง ใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ผู้คนไร้น้ำใจมีการเบียดเบียนกัน (สมภาร พรหมทา, 2538) มีการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อผลิตและบริโภคปราศจากหลักจริยธรรมในยุคบริโภคนิยม

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กระแสทุนนิยมเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแข่งขันตามกระแสบริโภคนิยมของคนยุคปัจจุบัน แต่พระพุทธรศาสนายังมีหลักพุทธธรรมที่ว่าด้วยเรื่องการบริโภคดังพุทธประสงค์ให้รู้จักบริโภคอย่างพอประมาณอย่างพอดี อย่างพอเพียง ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติก่อนการบริโภค ในขณะที่บริโภค และหลังการบริโภคเอาไว้อย่างชัดเจน การบริโภคพระพุทธรองค์ได้ทรงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นไปตามความหมายและเป็นไปตามประโยชน์ของสิ่งนั้น โดยให้พิจารณาเห็นคุณค่าอย่างแท้จริงของสิ่งของที่เป็นประโยชน์และความจำเป็นของสิ่งนั้นว่ามีคุณค่าต่อการใช้สอย (Use Value) ส่วนคุณค่าเทียมคือสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์และไม่มีความจำเป็นกล่าวคือเป็นสิ่งที่เรียกกันว่าเกินความจำเป็น การบริโภคตามหลักของทางสายกลางทำให้ไม่ติดอยู่กับรูปเสียง กลิ่น รส ค่านิยมหรือกระแสนิยมของสังคม ไม่ตระหนี่จนเกินไป และไม่สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยจนเกินขอบเขต โดยให้ยึดหลักความพอดีสอดคล้องกับฐานะทางเศรษฐกิจและความสามารถของตนการบริโภคตามหลักพุทธศาสนาทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า หลักการบริโภคตามหลักพุทธธรรมในพุทธศาสนาเป็นอีกมรรควิธีหรือทางเลือกอีกทางหนึ่งในการแก้ปัญหาบริโภคนิยมในสังคมเพราะหลักคำสอนในพุทธศาสนาทำให้รู้หลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม รู้จักแยกแยะสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็นต่อชีวิตหลีกเลี่ยงทางหายณะเป็นอยู่อย่างเหมาะสมโดยมีปัญญาเป็นเครื่องนำทาง การบริโภคที่ผิด เช่น การใช้จ่ายจนเกินฐานะความเป็นอยู่ของตน การหลงติดอยู่กับสิ่งยั่วยู่ทางกามารมณ์ การพนัน ยาเสพติดล้วนก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ ฉะนั้น ผู้บริโภคจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ของสิ่งนั้นเสียก่อนจึงบริโภคด้วยสติปัญญา มิใช่บริโภคเพื่อตอบสนองกิเลสตัณหาที่ปราศจากปัญญา การบริโภคหรือการใช้จ่ายทรัพยากรที่หามาได้ทางเศรษฐกิจตามหลักพุทธศาสนาควรใช้จ่ายให้เป็นไปตามความจำเป็น ถูกต้อง และมีเหตุผล

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นทำให้มองเห็นว่า สภาพปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาคือการรู้จักการครองตน ครองคน ครองงาน และครองสุขดังนั้น จึงทำให้เกิดสิ่งที่น่าสนใจศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการบริโภคในพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการบริโภคสามารถประยุกต์หรือแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยมได้อย่างไร

แนวคิดทฤษฎีบริโภคนิยม(The concept& Theory Consumerism)

แนวคิดบริโภคนิยมตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546) ได้ให้คำนิยามการบริโภคไว้ว่า การบริโภค หมายถึง ก.กิน (ใช้เฉพาะอาการที่ทำให้ล่วงล้ำเข้าไปสู่กระเพาะ) เช่น บริโภคอาหาร, เสพ เช่น บริโภคกาม ; ใช้สิ้นเปลือง, ใช้สอย เช่น บริโภคสมบัติ ในดิถีชั้นนารี Oxford Advanced Learner's Dictionary (1995) ได้ให้คำนิยามการบริโภคไว้ว่า การบริโภค หมายถึง การกินอาหารใช้พลังงานทรัพยากร (สุริชัย หวันแก้ว. 2540) การบริโภคนิยมเป็นรสนิยมของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลมีรสนิยม ค่านิยม ในการดำเนินชีวิต (กัลยา กนกกุลศลพงค์, (2547) การบริโภคนิยมครอบคลุมถึงผู้เสพ ผู้บริโภค ผู้ใช้สอยและสิ่งที่เสพใช้สอย การใช้สอยพิจารณาในแง่การใช้ประโยชน์และแง่ความต้องการคุณค่า (จำนง ทองประเสริฐ, 2533) บริโภคนิยมตั้งบนเงื่อนไข 2 ประการคือ ความจำเป็นและความต้องการ (นันทวรรณ แดงน้อย, 2552) การบริโภคเป็นกิจกรรมจำเป็นสำหรับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์มีความจำเป็นและมีความต้องการแสวงหาปัจจัย 4 คือ อาหาร ผ้า บ้าน ยารักษาโรค เพื่อดำเนินชีวิต แนวคิดการบริโภคเป็นกิจกรรมการผลิตและการบริโภคปัจจัย 4 ของบุคคลในสังคมเกิดขึ้นทุกระดับทั้งครอบครัว ชุมชน ภูมิภาค กิจกรรมการผลิตและการบริโภคถือว่าเป็นตัวกำหนดควบคุมกระบวนการผลิตบริโภคของคนในสังคม ผู้บริโภคมีความต้องการซื้อสินค้าตามความต้องการได้ทีตนมีอำนาจในการซื้อ ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับราคาสินค้าไปตามแรงจูงใจทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย การบริโภคมีความสลับซับซ้อนต่อชีวิตมนุษย์ในสังคมที่มีความต้องการ แนวคิดการบริโภคมีผู้ให้คำนิยามเอาไว้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้ พัทน์ สุจันง (2533) ได้ให้คำนิยามการบริโภคไว้ว่า การกิน เสพใช้ และรวมไปถึงสิ่งแวดล้อม สุวรรณสาธานันท์ (2541) ได้ให้คำนิยามการบริโภคไว้ว่า การบริโภคเป็นความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงให้มนุษย์เป็นผู้บริโภค สิ่งของที่เป็นต่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2539) ได้ให้คำนิยามการบริโภคไว้ว่า การบริโภคคือผู้ตัดสินใจและมีพฤติกรรมจัดหา การใช้ และการใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าและบริการ

ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้ให้นิยามการบริโภคของมนุษย์ไม่ได้มีเพียงแค่การตระหนักว่า จะได้บริโภคอะไรเท่านั้น แต่มนุษย์มุ่งที่จะมีความสุขจากการเสพบริโภค แนวคิดของมาสโลว์ (Abraham Maslow) มองธรรมชาติของมนุษย์โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจต่อสิ่งที่ตนพึงพอใจ การบริโภคเป็นแรงจูงใจและการเลือกรวมถึงความรับผิดชอบสิ่งที่ตนเลือก แต่การเลือกก็เกิดจากแรงจูงใจ(Motivation) 7 ขั้นตอน คือ ความต้องการทางสรีรวิทยา ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการเป็นเจ้าของ/ต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น ความต้องการศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ การแสดงออกถึงความมีน้ำใจแบ่งปันต่อคนอื่น การเข้าถึงสุนทรียภาพในชีวิตด้วยพลังแห่งปัญญา อัดัมสมิธ(Adam Smith) ได้ให้นิยามการบริโภคว่า การบริโภคเป็นพฤติกรรมมนุษย์ที่ถูกแรงกระตุ้น 6 ประการ คือ ความรักตนเอง(เห็นแก่ตัว) ความเห็นอก

เห็นใจ ความต้องการอิสระ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความขยันขันแข็งในการทำงาน ความโน้มเอียงที่จะติดต่อกับชาวระหว่างกัน การบริโภคถูกกำกับด้วยมูลค่าอีก 2 ชนิด คือ มูลค่าการใช้สอย (Value in Use) ซึ่งต่อมาเรียกว่าอรรถประโยชน์ (Utility) และมูลค่าการแลกเปลี่ยน (Value in Exchange) หรือมูลค่าตามท้องตลาดการค้า แนวคิดของสำนักแฟรงเฟิร์ต (The Frankfurt School) หรือกลุ่มทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) (เกษม เพ็ญภินันท์, 2545) ได้กล่าวถึงการบริโภคของคนปัจจุบันว่าใคร่เสพบริโภคใช้สอยอย่างไม่สิ้นสุดถูกครอบงำ (domination) วัฒนธรรมบริโภคปัจจุบันกลายเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม (Culture Industry) และวัฒนธรรมมวลชน (mass culture) เน้นการผลิตกระตุ้นให้คนอยากได้

การเสพบริโภคใช้สอยและสิ่งเสพบริโภคใช้สอยจะต้องพิจารณาในแง่การใช้ประโยชน์และแง่การสื่อความหมายหรือคุณค่าทางสัญลักษณ์แห่งเครื่องหมาย (Value of Sign) ความสำคัญของการบริโภคตั้งอยู่บนเงื่อนไขหลัก 2 ประการ คือ ความจำเป็น และความต้องการ การบริโภคเกิดจากความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1) มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้เพราะการเสพบริโภคใช้สอย 2) มนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาปัจจัยเพื่อเสพบริโภคใช้สอยในการดำรงชีวิต จากประเด็น 2 ประการข้างต้น ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่ามนุษย์อยู่ได้เพราะการเสพบริโภคใช้สอยแต่สิ่งที่มีมนุษย์อยู่ได้จำเป็นต้องเสพบริโภคใช้สอยสิ่งที่มีราคาแพงหรูหราฟุ่มเฟือยหรือไม่ ? กระทั่งมนุษย์ต้องแย่งชิงแข่งขันเช่นฆ่าเบียดเบียนกันในการแสวงหา ครอบครองสะสมสิ่งที่เสพบริโภคใช้สอยเพื่อดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตหรือไม่ ? จากคำถามดังกล่าวทำให้เข้าใจเป้าหมายและคุณค่าของการบริโภค ซึ่งสัมพันธ์ระหว่างความจำเป็นกับความต้องการโดยมองถึงคุณค่า (Value) และประโยชน์ (Utility) ในแง่คุณค่า (Value) ในทางศาสนาและปรัชญา หมายถึง สภาวะที่ช่วยพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น หรือลักษณะที่พัฒนาส่งเสริมโน้มน้าวมรรยาได้ชื่อ คุณธรรม จริยธรรม ในแง่ทางรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ คุณค่าหมายถึง มูลค่า ค่านิยม รสนิยมตามกระแสสังคมส่วนในแง่ประโยชน์ (Utility) ในทางศาสนาปรัชญาหมายถึง คุณสมบัติทั้งหมดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์ ผลประโยชน์ ความเพลิดเพลิน ความดีงาม หรือความสุข ผลที่มุ่งหวัง ในแง่ทางรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประโยชน์ หมายถึง ข้อตกลงที่สังคมจะพึงได้จากการดำเนินกิจกรรมร่วมของคนในสังคม

การบริโภคตามแนวคิดของมาร์ก (Karl Marx) (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2544) ได้นิยามการบริโภคระหว่าง มนุษย์และสัตว์ต่างมีความต้องการ (Need) พื้นฐานเพื่อสนองความต้องการด้วยการเสพบริโภค เพื่อดำรงชีวิตอย่างเดียวกัน แต่ที่มนุษย์และสัตว์ต่างกันตรงที่แรงจูงใจและการคิดคำนึง มนุษย์ต่างจากสัตว์เดรัจฉานตรงที่มนุษย์ให้คุณค่าการใช้สอย (Use Value) และมูลค่าการแลกเปลี่ยน (Exchange Value) สัตว์เดรัจฉานมองแค่ คุณค่าการใช้สอย ดังนั้น มาร์คจึงมองการบริโภคเป็นความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต ทฤษฎีบริโภคนิยมของคาร์ล มาร์ก (Karl Marx) ได้แบ่งแนวคิดไว้ 2 ระดับ (Andrew Arato and Eike Gebhardt, Eds, 1978) คือ การใช้สอย (Use Value, Value in Use)

และการแลกเปลี่ยน(Exchange Value, Value in Exchange) กล่าว คือ 1) การใช้สอยเป็นการใช้ประโยชน์ตามรูปแบบเฉพาะ ถ้าใช้ตามลักษณะก็จะได้ประโยชน์โดยตรงของสิ่งเสพบริโภคใช้สอย และเป็นตัวชี้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการใช้ประโยชน์ การใช้สอยคือคุณค่าในตัว(Intrinsic Values) 2) การแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่เกิดจากการประยุกต์ให้คุณค่าใหม่ การแลกเปลี่ยนถือเป็นคุณค่านอกตัว เป็นคุณค่าประยุกต์ มักมีการต่อรองตามเงื่อนไขสังคม โดยเฉพาะการตลาดการค้า ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้แลกเปลี่ยนที่จะร่วมกันให้ความหมายทางสังคม(Social Values) การบริโภคจะสัมพันธ์มากน้อยหรือไม่ขึ้นอยู่กับความต้องการและความจำเป็นการใช้สอยถือเป็นความต้องการพื้นฐานชีวิตการแลกเปลี่ยนถือเป็นความต้องการของจิตใจที่ไม่รู้จักอิ่มทางสังคม แนวคิดการบริโภคคาร์ล มาร์กมอสสังคมปัจจุบันว่าถูกทุนนิยมขับเคลื่อนไปสู่บริโคนิยมอย่างเต็มตัวจนเกิดการแตกแยก(Fragmented) ขึ้นในสังคม ที่เต็มไปด้วยอุดมการณ์บริโคนิยมใหม่ แบ่งแยกระหว่างผู้ได้มากกับผู้ได้น้อย คนรวยที่ทันสมัยกับคนจนที่ล้าสมัย ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุสิ่งของบริโภคเพื่อโอ้อวด(Conspicuous consumption) ต้องการความแตกต่างและสูงกว่าคนอื่น

แนวคิดการบริโคนิยมของ อี.เอฟ.ชูมาร์เคอร์ (Dr.E.F.Schumacher, 1977) ได้วิพากษ์โจมตีสังคมอุตสาหกรรมว่าทำให้ผู้คนบริโภคไร้ขอบเขต ฟุ่มเฟือย มองคุณค่าของมนุษย์ไม่ต่างอะไรจากสัตว์ พืช สสารวัตถุทั้งหลาย ลดคุณค่าทางจริยธรรมในตัวมนุษย์ ชูมาร์เคอร์มองว่าอุตสาหกรรมทำให้มนุษย์มองคุณค่าชีวิตและผลประโยชน์ตามกระแสบริโคนิยม ปังเจกชนไม่ได้สนใจคุณค่าศักดิ์ศรีหรือศักยภาพในตัวเอง กลับมองตัวเองด้อยค่า ทุนนิยมทำให้คนสับสนวุ่นวายเป็นอะไรคือความจริง ความดี ความงาม สาเหตุหลักเกิดจากความไม่รู้หรือขาดความเข้าใจโลกและชีวิต ชูมาร์เคอร์มองว่าปัจจุบันคนพยายามแปรความหมายดีค่าของคุณค่าไปเป็นมูลค่าเพื่อผลทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม การบริโภคถูกกำหนดดีค่าจากนายทุนผู้ผลิต แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้บริโภคในปัจจุบันไม่มีสิทธิ์เลือกคุณค่า สมัยก่อนมนุษย์อยู่กิน กำหนดคุณค่าเอง แต่ปัจจุบันผู้ผลิตไม่ได้บริโภค ผู้บริโภคไม่ได้ผลิต การผลิตกับการบริโภคจึงเป็นเส้นขนานในสังคม ผู้บริโภคปัจจุบันจึงมุ่งบริโภคเพื่อสนองความพอใจ(pleasure) เพราะคุณค่าแท้ที่ชีวิตต้องการ และจำเป็น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบริโภคของคนในสังคมปัจจุบันมนุษย์บริโภคอย่างไร เป้าหมาย การบริโภคในยุคทุนนิยมสมัยใหม่ ให้ความสำคัญการผลิตมากกว่าการบริโภคแต่สิ่งที่ได้รับกลับเป็นเพียงมูลค่าและมายาคติอันจอมปลอมของชีวิตด้วยการใช้จ่ายอย่างฟุ้งเฟ้อเพื่อสนองความต้องการที่ตนสนใจ ไม่ได้มองถึงคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งของที่บริโภค ผู้บริโภคจะปฏิบัติตามกระแสสังคมแบบทุนนิยม

ลักษณะของบริโคนิยม

ในปัจจุบันสังคมเกิดลักษณะการบริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ แต่ก่อนการบริโภคของคนในสังคมเป็นการบริโภคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ต่อมาถูกพัฒนาการ

บริโภคในลักษณะเพื่อให้ค่านิยมอะไรบางอย่างในทางสังคมจนเกิดเป็นกระแสบริโภคนิยมขึ้น กระแสบริโภคนิยมของคนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยอำนาจการเลียนแบบ กล่าวคือการเอาอย่างคนดังในระดับแนวหน้าของสังคมโดยมี ดารา นักร้อง และนักแสดง เป็นต้นจนกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมอย่างเต็มรูปแบบ มนุษย์มีพฤติกรรมบริโภคในลักษณะแข่งขันผลิตเพื่อความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและแย่งกันบริโภคเพื่อความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินในชีวิต กระแสบริโภคนิยมของคนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตอย่างไม่คาดคิดมีการโอ้อวด ใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย สิ้นเปลือง สรุ่ยสร้อย ไร้คุณค่า บริโภคแบบทิ้งขว้าง แย่งชิงครอบครอง ล้างผลาญทรัพยากรธรรมชาติเพื่อผลิตและบริโภคมากขึ้น กระทั่งเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจผู้คนเกิดความขัดแย้งรุนแรง มลภาวะเป็นพิษ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม มีการโฆษณาชวนเชื่อเร่งเร้าบริโภคสิ่งใหม่ๆ กระตุ้นสร้างให้เกิดกระแสบริโภคนิยมสร้างค่านิยมในสังคม คนในปัจจุบันมีแนวโน้มไม่คำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้สอยโดยตรง แต่กลับใช้สอยเพียงเพื่อบ่งบอกฐานะชนชั้นทางสังคม อำนาจเงินตรา เกียรติยศ ชื่อเสียง ชนชั้น ที่มาพร้อมกับการบริโภคสินค้าตามกระแสวัตถุนิยม

ลัทธิบริโภคนิยมมีลักษณะเฉพาะตัวอยู่ 4 อย่าง คือ (1) ลัทธิบริโภคนิยมมีลักษณะเสนอวัตถุนิยมที่แปลกใหม่หลากหลาย ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าตนเองมีอิสระในการเลือกใช้วัตถุ แต่ในความเป็นจริงวัตถุนิยมดังกล่าวเป็นเพียงกับดักความรู้สึกที่ผู้ผลิตป้อนให้ผู้บริโภคเท่านั้น เพื่อบังคับให้ผู้บริโภคใช้สินค้า เช่น แจกชิมการ์ดโทรศัพท์ฟรี แต่ต้องเสียค่าเปิดใช้บริการ (2) ลัทธิบริโภคนิยมมีลักษณะสร้างค่านิยมใหม่ให้ผู้บริโภคสินค้าที่หลากหลายที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดค่านิยมชมชอบแบบใหม่ ความสุขของชีวิตอยู่ที่การได้รับความสุขจากการบริโภควัตถุ หรือเป็นกระบวนการสร้างค่านิยมผ่านวัตถุนิยมที่ผู้บริโภคแปลกใหม่ไปกว่าเดิม (3) ลัทธิบริโภคนิยมมีลักษณะทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมจากที่ผู้บริโภคสร้างค่านิยมขึ้นมาในระดับหนึ่งจะก่อให้เกิดการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคล กลุ่มคนในสังคมขยายกว้างออกไปจนนำไปสู่การแบ่งแยกชั้น กล่าวคือวัตถุนิยมที่ผู้บริโภคช่วยให้สร้างค่านิยม จะกลายเป็นเครื่องหมายแบ่งแยกผู้บริโภคที่ต่างชนชั้นออกจากกัน (4) ลัทธิบริโภคนิยมมีลักษณะอาศัยอยู่บนความขัดแย้งของคนในสังคมผู้บริโภคตั้งอยู่บนฐานของความขัดแย้งอยู่พยายามหนีความเท่าเทียมภายในกลุ่มคนรวย และกลุ่มคนจน การไล่ล่าวัตถุใหม่หรือค่านิยมที่สูงกว่าเดิม ความอยากและความกลัวเป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงทางสังคม บริโภคนิยมจึงอยู่เบื้องหลังของการสร้างภาพและกระตุ้นความอยากและความกลัว การยอมเป็นหนี้เพราะความอยากและความกลัว

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า กระแสลัทธิบริโภคนิยมในสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงตามกิเลสหรือความต้องการของบุคคลในสังคมที่มีการเลียนแบบบุคคลสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะการเลียนแบบนักแสดงหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ในฐานะที่สังคมไทยเป็นสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงลักษณะบริโภคนิยมไว้มี 4 ประเภท คือ(วิสุทธิ. 1/2)

(1) เถยยบริโภค คือบริโภคอย่างขโมย เป็นลักษณะเหมือนผู้ทุศีล ไม่มีคุณความดีสมควรแก่ภาวะของตน คงแต่การนุ่งห่มเป็นต้น อาการภายนอกที่เป็นเครื่องหมายเพศ บุคคลเช่นนี้เป็นผู้ไม่มีสิทธิในสิ่งของของชาวบ้าน การรับสิ่งของของชาวบ้านมาฉันและใช้สอยผู้เช่นนี้เรียกว่า เถยยบริโภค คือบริโภคอย่างขโมยหรือแอบลักเขากิน (2) อธิณบริโภค คือบริโภคอย่างเป็นหนี้ เป็นลักษณะเหมือนผู้ที่มีศีลแต่เมื่อบริโภคปัจจัย 4 ไม่ได้พิจารณา เช่นฉันอาหารไม่ได้พิจารณาว่า เราฉันเพียงเพื่อให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ยังชีวิตให้เป็นไป ให้มีสุขภาพเกื้อหนุนแก่การปฏิบัติธรรม มิใช่ฉันเพื่อโก้เก๋สนุกมัวเมาติดในรสเป็นต้น การบริโภคอย่างนี้เรียกว่า อธิณบริโภค คือบริโภคอย่างเป็นหนี้ แต่ถ้าบริโภคโดยพิจารณาไม่เชื่อว่าเป็นหนี้ (เบากว่าในบาลีที่ว่าตราบใดที่ยังเป็นปุถุชน ย่อมเชื่อว่าบริโภคอย่างเป็นหนี้) (3) ทายัชชบริโภค คือบริโภคอย่างเป็นผู้รับมรดก เป็นลักษณะเหมือนพระเสขะหรือทักขิไณยบุคคล 7 พวกแรกเมื่อรับทักษิณามาบริโภค การบริโภคของท่านเรียกว่า ทายัชชบริโภค แปลว่าบริโภคฐานทายาทหรือมีสิทธิโดยชอบธรรมในฐานะที่เป็นทายาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นทักขิไณยบุคคลสูงสุด (4) สามัมบริโภค คือบริโภคอย่างเป็นเจ้าของ เป็นลักษณะเหมือนพระอรหันต์ทั้งหลายซึ่งเป็นผู้พ้นจากความเป็นทางแห่งตัณหาแล้ว เป็นผู้มีความดีสมควรแก่ของถวายอย่างแท้จริงมีสิทธิสมบูรณ์ในการรับและบริโภคทักษิณา การบริโภคของพระอรหันต์ท่านเรียกว่า สามัมบริโภค คือบริโภคฐานเป็นเจ้าของ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ากระแสการบริโภคนิยมในทัศนะพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงลักษณะของการบริโภคของบุคคลเอาไว้ว่าบางกลุ่มบริโภคอย่างหลงม่ง่ายเพลิดเพลिनกับวัตถุสิ่งของโดยถือว่าวัตถุนั้นเป็นการบริโภคแบบขโมย แบบเป็นหนี้ แบบผู้รับมรดก แบบการเป็นเจ้าของ

พฤติกรรมของบริโภคนิยม

พฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันเป็นไปตามกระแสวัตถุนิยมหรือกระแสทุนนิยมชอบใช้วัตถุที่มีราคาแพงอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิต อีกประการหนึ่ง พฤติกรรมชอบเลียนแบบยอมรับการปฏิบัติของผู้อื่น รวมทั้งทัศนคติความพึงพอใจที่เกิดจากการเลียนแบบเกี่ยวกับการเลือกใช้เลือกซื้อ พฤติกรรมการบริโภค ของบุคคลในสังคมปัจจุบัน (1) พฤติกรรมเกิดจากชอบตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ค่านิยมความต้องการ มีความเชื่อว่าความสุขอยู่ที่การบริโภค กลุ่มพฤติกรรมแบบนี้จะนิยมชมชอบสิ่งของใหม่ๆ ชอบใช้สินค้าที่มีราคาแพง ซื้อเสียงของสินค้าในทัศนคติของการบริโภคนิยมคือเส้นตรงที่พุ่งสูงขึ้นเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุด (2) พฤติกรรมอวดความร่ำรวย เพื่อแสดงถึงฐานะทางสังคมให้เป็นที่ยอมรับจากสังคม ในหน้าที่การงานหน้าตา โก่ง ภูมิฐาน อวดมั่งอวดมี เนื่องจากต้องการให้ใคร ๆ ยอมรับในตัวตนหรือเห็นว่าตัวตนสูงเด่นในสายตาของคนทั่วไป (3) พฤติกรรมเลียนแบบอย่างโฆษณา ทำให้เกิดแรงจูงใจการกระตุ้นความต้องการในการบริโภคที่เผยแพร่ตามสื่อตามยี่ห้อหรือตราสินค้า สร้างภาพลักษณ์ให้คนเชื่อว่าถ้าบริโภคนิยมสิ่งนั้น ๆ แล้วจะทำให้เป็นคนทันสมัยนิยม

จะเห็นว่า พฤติกรรมการบริโภคนิยมเป็นพฤติกรรมการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ต้องการบริโภคเพื่อสนองความต้องการของตน จุดมุ่งหมายที่สำคัญของ ผู้บริโภค คือ ความพอใจสูงสุดจากการบริโภคสินค้าและบริการ พฤติกรรมการบริโภคนิยมนั้นนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลเลือกตามความพึงพอใจ แล้วแสดงพฤติกรรมหรือแสดงความคิดเห็นออกมานั้นล้วนเกิดจากปัจจัยต่างๆผ่านพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่สามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัส (Molar Behavior) และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น แรงจูงใจ ทศนคติ ค่านิยม เป็นต้น

ประเด็นบริโภคนิยมในมุมมองพระพุทธศาสนา

แนวคิดบริโภคนิยมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมาย คำว่า “บริโภค” ตรงกับภาษาบาลีว่า ปริภุชชติ บ้าง ภุชชติ บ้าง หมายถึง บริโภค กิน เสพ เคี้ยว ต้ม ใช้ สอย โดยนัยหมายถึงปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เกสัช หรือผ้า อาหารบ้าน ยา เป็นต้น (นันทวรรณ แต่งน้อย, 2552) นอกจากนั้นแล้วในทางพระพุทธศาสนายังมีความหมายกว้างไปถึงการบริโภคทรัพย์ ใช้สอยทรัพย์การใช้จ่ายทรัพย์สิน ซื้อหาสิ่งบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 ที่ได้มาโดยสุจริตก็ถือว่าเป็นทรัพย์ เพราะสามารถใช้สอยและแลกเปลี่ยนไปตามยุคสมัยนิยมยังรวมถึงคำว่า บริโภคคาม เป็นการใช้จ่ายทรัพย์สิน ซื้อหาสิ่งใช้สอยถือว่าเป็นทรัพย์ เพราะสามารถใช้สอยและแลกเปลี่ยนไปตามยุคสมัยนิยมแต่ในบางครั้งก็ใช้คำว่า เสพ แทนการบริโภค แต่คำนี้บางครั้งก็มุ่งถึงการเสพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นดังพบว่าคำภาษาบาลีในมงคลสูตรว่า (ขุ.ธ. (ไทย) 25/6/3) “อเสวนา จ พาลานปณชิตานญจ เสวนา แปลว่า การไม่คบคนพาลและการคบบัณฑิต” การบริโภครวมถึงการคบหรือเสพอีกด้วย ประเด็นเกี่ยวกับการบริโภคในมุมมองพระพุทธศาสนาได้มีผู้รู้ทางพระพุทธศาสนาได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการบริโภคเอาไว้ดังนี้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช, 2551) ได้ให้คำนิยามบริโภคไว้ว่า ของกิน อาหาร โภชนะ และยังหมายถึง กิน ต้ม ใช้สอย บริโภค ในคำทางศาสนาหมายถึง การขบฉันและการใช้สอยปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเกสัช เช่นใช้ว่า บริโภค จีวร คือใช้สอยนุ่งห่มจีวร บริโภคบิณฑบาต คือการขบฉันอาหาร บริโภคน้ำ คือตม่น้ำ เป็นต้น พุทธทาสภิกขุ (2542) ได้ให้คำนิยามบริโภคนิยมไว้ว่า การทำให้อยากบริโภคทางอารมณ์ผ่าน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2538) ได้ให้คำนิยามการบริโภคไว้ว่า การใช้สินค้าและบริการบำบัดความต้องการ เพื่อให้ได้รับความพอใจโดยเกิดคุณภาพชีวิตขึ้น ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค (2538) ได้กล่าวถึงการบริโภคในทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นมรรควิธี หรือจุดเริ่มต้นที่จะนำพาชีวิตไปสู่ความผาสุกและความดีงามในอนาคต การบริโภคมิได้เป็นจุดหมายสุดท้ายหรือเป็นผล เช่น การบริโภคอาหาร ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์คือ ปารรถนาที่บรรลุนิยามรรค โดยอาศัยประโยชน์จากการลดปริมาณอาหารสิ่งเสพบริโภคใช้สอยให้น้อยลงด้วยการบริโภคแบบประโยชน์สูง ประหยัดสุดไม่ติดรสนิม ในอัครคัมภีร์สูตร (ที.ปา.(ไทย) 11/111-140/83-102) ได้กล่าวถึงผลของการ

เสฟใช้สอยปัจจย 4 ของมนุษย์เมื่อครั้งเวลาเหล่าสัตว์จุติจากอาภัสสรพรหมมาเกิดเป็นมนุษย์ นึกคิดอะไรก็สำเร็จตามใจปรารณา มีปิตีเป็นภักษา(อิมทิพย์) ร่างกายมีรัศมี สัญจร (เหาะ) ไปมาในอากาศ อยู่ในวิมานอันงดงามอายุยืนนาน(อง.สตตก. (ไทย) 23/63/103) เหล่าอาภัสสรพรหมจะลงมายังโลกมนุษย์ โลกในตอนนั้นเต็มไปด้วยน้ำ มีแต่ความมืด ไร้พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว ไม่มีกลางวัน กลางคืน ไร้เดือน ฤดู ปี เพศหญิงชายยังไม่ปรากฏ มีชื่อเรียกรวมว่า “สัตว์” ครันสัตว์บริโภคอาหาร หยาบจึงมีทวารเพื่อการขับถ่าย (อุจจาระปัสสาวะ) เกิดเพศชาย หญิง ไม่มีเครื่องนุ่งห่มปกปิดจ้องมองกันจึงเกิดความใคร่แล้วเสฟเมถุนกันในที่แจ้ง ถูกขับไล่ประณามหยามเหยียด จึงสร้างบ้านเรือนเพื่อปิดบังความละอายในการเสฟเมถุน เพราะมัวเมาเพลิดเพลินในการมรสจึงไม่มีเวลาไปเก็บข้าวสาลี คนที่เกียจคร้านเดินทางไปเก็บบ่อยๆ ต่างคิดว่าการเดินทางบ่อยทำให้ลำบาก จึงเก็บเข้าเพื่อกินเย็น เก็บเย็นเพื่อกินเช้า เก็บสะสมเพื่อหนึ่งวันบ้าง สองวันบ้าง สัันบ้าง แปดวันบ้าง เกิดเลียนแบบเอาอย่างกันในสังคม ข้าวสาลีไม่เพียงพอแก่ความต้องการของประชากรจำนวนมาก จะเห็นได้ว่ามนุษย์ยุคแรกมีการเลียนแบบการบริโภค การสะสมอาหาร การหมกมุ่นในการมรณ์ การก่ออาชญากรรมละเมิดชีวิตและทรัพย์สินต่าง ๆ ล้วนเกิดจากการเสฟกามารมณ์และการบริโภค จากข้อความในอัคคัณฐสูตร แสดงให้เห็นว่าการบริโภคใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ ที่มาจากอาภัสสรพรหม จนก่อให้เกิดปัญหาวิกฤติความขัดแย้งและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา วิกฤติปัญหาที่ปรากฏในพระสูตรเริ่มต้นจาก “ความรู้(อวิชชา)” ทำให้เกิดความอยากลองจนติดรสถึงขั้นเอาอย่าง หวงแหน ปักแดนแบ่งเขต แบ่งแยกถือสิทธิ์ สะสมสิ่งเสฟบริโภคใช้สอยเกินจำเป็น โอ้อวด เหยียดสีผิว (วรรณะ) ทะเลาะวิวาท ล่วงละเมิดสิทธิ์ในชีวิต ทรัพย์สิน คู่ครอง และโกหก จนจำเป็นต้องเลือกผู้นำขึ้นทำหน้าที่ไกลเกลี่ยให้ ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ออกกฎหมายคุมครองสิทธิ์

ประเด็นการอุปโภคและบริโภคใช้สอยปัจจย 4 ของมนุษย์ในปัจจุบันจำแนกตามการใช้สอยในปัจจย 4 ทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วย (1) ประเด็นเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องนุ่งห่ม การใช้สอยหรือบริโภคเครื่องนุ่งห่มตามหลักพุทธศาสนานั้นมองว่าเครื่องนุ่งห่มจัดเป็นสิ่งจำเป็นอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อปกปิดอวัยวะ การใช้เครื่องนุ่งห่มหรือการใช้จีวรตามหลักพุทธศาสนาเป็นการบริโภคที่มีและเป็นไปเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะ ความร้อน ความหนาว เหลือบ ยุง ลม แดด เป็นต้น การบริโภคในลักษณะเช่นนี้จัดเป็นประโยชน์เชิงใช้สอย (Use Value) เป็นคุณค่าในตัว (Intrinsic Value) ของเครื่องนุ่งห่มอย่างแท้จริง เป็นการบริโภคอย่างรู้จักคุณค่าข้ามพ้นความเป็นรสนิยม(Beyond Taste) ซึ่งเป็นการเลื่อนขั้นตัวเอง (Self-Development) การรู้จักพิจารณาถึงประโยชน์ที่แท้จริงที่จะได้รับจากการใช้สอยเครื่องนุ่งห่ม สมดังพุทธพจน์ชื่อว่า (ม.ม. (ไทย) 12/23/23) “ภิกษุในธรรมวินัยนี้พิจารณาโดยแยกคายแล้วใช้สอยจีวรเพียงเพื่อป้องกันความหนาว ความร้อน เหลือบ ยุง ลม แดด และสัมผัสแห่งสัตว์เลื้อยคลานเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะที่ก่อให้เกิดความละอาย”จากพุทธพจน์นี้ทำให้สะท้อนถึงการนุ่งห่มหรือการใช้สอยเครื่องนุ่งห่มในพุทธศาสนาซึ่งทำให้

คนไม่ไปให้ความสำคัญตามกระแสค่านิยมแฟชั่น บริโภคใช้สอยเครื่องนุ่งห่มพระสงฆ์นั้นล้วนเป็นไปอย่างเรียบง่ายคุ้มค่า แม้พระอานนท้ออกแบบมาเป็นระยะเวลา มากกว่า 2,500 ปีแล้วก็ตาม แต่เครื่องนุ่งห่มดังกล่าวยังคงใช้ได้ดีและคงใช้ได้ไปอีกนานการใช้เครื่องนุ่งห่มพระพุทเจ้าทรงชี้แนะให้ใช้เครื่องนุ่งห่มให้เกิดประโยชน์ “คุ้มค่า” เครื่องนุ่งห่มเหล่านั้น เมื่อเครื่องนุ่งห่มนั้นเหล่านั้นขาด หากอยู่ในวิสัยที่จะ ซ่อม ซุน หรือปะได้ก็ควรทำ หากขาดมากแล้วให้ปะใช้ตามควรแก่ชนิดผ้า ดังกรณีพระอานนทได้แสดงวิธีการใช้จีวรที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการหมุนเวียนใช้นำกลับมาใช้ใหม่สมดังข้อความว่า “ภิกษุเมื่อได้จีวรใหม่มาให้มอบจีวรเก่าของตนแก่ภิกษุรูปอื่น ภิกษุรูปนั้นจะให้จีวรเก่าของตนแก่รูปที่มีจีวรเก่ากว่าต่อ แต่นั้นทำจีวรเก่าเป็นผ้าปูนอนทำผ้าปูนอนเก่าเป็นผ้าเปดาน เอาผ้าเปดานเก่าทำผ้าเช็ดเท้าเก่าขายป่ากับดินฉาบฝา” การใช้เครื่องนุ่งห่มตามหลักพุทธศาสนาข้างต้นทำให้เห็นว่า การบริโภคในลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้เครื่องนุ่งห่มโดยมีกระบวนการ “หมุนเวียนใช้” (Recycle) นำกลับมา “ใช้ใหม่” (Reuse) และนำกลับไป “ผลิตใหม่” (Reduce) จัดเป็นการบริโภคการใช้เครื่องนุ่งห่มด้วยปัญญาสำรวมระวังไม่เป็นโทษของเครื่องนุ่งห่มและใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายมีความพอดีและจักความประมาณ (2) ประเด็นเกี่ยวกับการบริโภคอาหารความต้องการของมนุษย์ดังกล่าว(พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2547) คือ ความหิว ความอยากกินและอยากดื่มเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) พระพุทเจ้าทรงรับรองว่า ความหิวนั้นเป็นโรคอย่างยิ่งอาหารจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต พุทธศาสนามีหลักคำสอนเรื่องการบริโภคอาหารโดยมีหลักปฏิบัติอย่างชัดเจนคือพิจารณาก่อนบริโภคเพราะให้เป็นไปตามประโยชน์ของอาหารพิจารณาให้เห็นคุณค่าแท้จำเป็นของสิ่งนั้น โดยไม่ติดอยู่กับ รูป เสียง กลิ่น รส ค่านิยมหรือกระแสนิยมของสังคมการรู้จักประมาณในการบริโภคอาหารโดยไม่ฟุ่มเฟือยและไม่สุรุ่ยสุร่ายจนเกินความจำเป็นในการดำรงชีพพระพุทเจ้าทรงได้แนะนำว่าควรบริโภคอาหารให้รู้จักพอประมาณ ทั้งนี้เพราะอาหารอาจจะส่งผลให้คุณและโทษแก่ชีวิต ดังนั้น การบริโภคอาหารจึงต้องอาศัยหลักพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจคุณค่าของอาหารอย่างถ่องแท้ก่อนจะบริโภคให้พิจารณาด้วยปัญญาก่อนบริโภคและหลังบริโภคเสมอ จนทำให้ไม่เกิดการยึดติดในรสชาติของอาหาร กล่าวคือคุณค่าของอาหารกลายเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดด้วยสิ้น การรู้จักกำหนดหรือพิจารณาให้เห็นประโยชน์ที่แท้จริงที่เกิดจากการรู้จักพอประมาณในการบริโภคอาหาร คือ บริโภคแต่พอดี ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปดังพุทธพจน์ข้อว่า(พระไตรปิฎกภาษาไทย 12/23) “ภิกษุพิจารณาโดยแยบคายแล้วฉันบิณฑบาตไม่ใช่เพื่อเล่น ไม่ใช่เพื่อความมัวเมา ไม่ใช่เพื่อระดับ ไม่ใช่เพื่อตกแต่งแต่เพียงเพื่อกายนี้ดำรงอยู่ได้ เพื่อให้ชีวิตินทรีย์เป็นไปเพื่อบำบัดความหิวเพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ ด้วยคิดเห็นว่าโดยอุบายนี้ เราจักกำจัดเวทนาเก่าเสียได้ และจักไม่ให้เวทนาใหม่เกิดขึ้น ความดำรงอยู่แห่งชีวิต ความไม่มีโทษ และการอยู่โดยผาสุกจักมีแก่เราแล้วจึงบริโภคอาหาร” จากพุทธพจน์นี้จะเห็นว่า พระพุทองค์ได้ทรงตรัสสอนแก่พระภิกษุสงฆ์ให้รู้จักพิจารณาก่อนบริโภคอาหารเพราะอาหารที่บริโภคเข้าไปเป็นอาหารของร่างกาย เพื่อให้

ร่างกายดำรงอยู่ได้ บรรเทาความหิวเก่า ป้องกันความหิวใหม่ เมื่อบริโภคแล้วก็ไม่เป็นโทษเพราะไม่ตกเป็นทาสของอาหาร ความผาสุกย่อมเกิดขึ้นและจะเป็นกำลังในการสร้างความดีบำเพ็ญธรรมจนสามารถกำจัดกิเลสได้ การบริโภคก็เพื่อป้องกันอัสวะอันจะบังเกิดขึ้นในตน พระพุทธเจ้าตรัสสอนในเชิงให้ละและป้องกันกิเลสแล้วยังทรงสอนถึงการบริโภค กล่าวคือ ให้พิจารณาว่าพระภิกษุบริโภคอาหารก็เพื่อยังชีวิตให้ดำรงอยู่ต่อไป และเพื่อระงับความหิว แล้วอาศัยกำลังกายอันเกิดจากการบริโภคนั้นศึกษาไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ประพฤติพรหมจรรย์ได้โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์เพื่อความหลุดพ้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถทำประโยชน์ให้เกิดแก่สังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตากรุณาและสันติสุข การบริโภคอาหารตามพุทธศาสนาผู้บริโภคต้องคำนึงถึงสิ่งที่เรียกว่า คุณค่าของการบริโภคอาหารเพียงเพื่อให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ บรรเทาความหิวเก่า ป้องกันความหิวใหม่ ผู้บริโภคไม่ตกเป็นทาสของอาหารความผาสุกย่อมเกิดขึ้นและจะเป็นกำลังในการสร้างความดีบำเพ็ญธรรมจนสามารถละกิเลสได้ จะมีส่วนช่วยป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันมิให้ความต้องการทางกายและจิตถูกชักนำไปด้วยวัตถุอันเป็นสิ่งยั่ววนของกิเลส ตัณหา ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงสอนให้พิจารณาโดยแยกคายด้วยปัญญาแล้วบริโภค (3) ประเด็นเกี่ยวกับการใช้สอยที่อยู่อาศัยที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ต้องการทางด้านกายภาพ(physical needs) เพราะเป็นพื้นฐานของทุกชีวิตที่เกิดมาบนโลกจะต้องรู้จักแสวงหาสิ่งของที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ตน เป็นธรรมดาฉันใด ชีวิตของสมณะในพุทธศาสนาก็นั้นเหมือนกัน โดยเฉพาะเสนาสนะหรือที่อยู่อาศัยต้องเลือกเสพบริโภคปัจจัยที่สอดคล้องกับพระธรรมวินัยกล่าวคือสมณะมีอาจสร้างที่อยู่อาศัยให้เกินขนาดตามพุทธานุญาตได้ ทั้งกรณีที่ทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำต้องให้สงฆ์ทำติดกากลางระหว่างสงฆ์ด้วยกันหรือผ่านการเห็นชอบของระบบหมู่คณะก่อนจึงสามารถสร้างได้เรียกว่าสังฆกรรม(A formal act) ร่วมกันซึ่งต่างจากที่อยู่อาศัยของฆราวาสจะนิยมสร้างตามที่ต้องการได้ โดยไม่จำกัดขนาดพื้นที่และวิธีการสร้างการใช้สอยเสนาสนะตามหลักพุทธศาสนานั้นเน้นความสำคัญแก่เรื่องที่อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกรณีผู้บวชใหม่ก็จะมีพระอุปัชฌาย์บอกให้ทราบภายหลังจากผ่านพิธีอุปสมบทแล้ว เพื่อให้รู้จักปัจจัยเหล่านั้นตามสมควรแก่ฐานะจะได้ไม่เดือดร้อนเพราะปัจจัย 4 เป็นเหตุโดยพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอนให้พิจารณาถึงประโยชน์ที่พึงประสงค์จากการใช้สอยที่อยู่อาศัยจะต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนที่ทรงให้พิจารณาด้วยอุบายวิธีที่แยกคายและต้องการให้มีการพิจารณาอยู่บ่อยๆ เพื่อปรับจิตใจให้ยอมรับความจริงเรื่องการใช้สอยที่อยู่อาศัย ดังพุทธพจน์ที่ว่า(ม.ม.(ไทย) 12/23/23)“ภิกษุพิจารณาโดยแยกคายแล้วใช้สอยเสนาสนะเพียงเพื่อป้องกันความหนาวความร้อน เหลือบ ยุง ลม แดด และสัมผัสแห่งสัตว์เลื้อยคลานเพียงเพื่อบรรเทาอันตรายที่เกิดจากฤดู และเพื่อความยินดีในการหลีกเร้น” จากพุทธพจน์นี้จะเห็นว่าการใช้สอยที่อยู่อาศัยตามลักษณะนี้ช่วยให้เกิดการประหยัดในการสร้างโดยไม่จำเป็นต้องใหญ่โตจนเกินไปเพียงให้สำเร็จประโยชน์ตามความต้องการก็เป็นอันใช้ได้และรักษาความสะอาดของเสนาสนะพระพุทธเจ้ายังทรงบัญญัติข้อปฏิบัติเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยไว้พระสงฆ์พึงตระหนักตัวเองอยู่

เสมอว่า “พึงยินดีในเสนาสนะอันสงัด” ไม่พึงคลุกคลีกับหมู่คณะที่พึงชาน เพื่อเจ้อ จนเกิดปัญหา
ขึ้นมา เรียกว่าลืมน้ำที่ของตนเอง คือ ทำตนให้พ้นทุกข์ และหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อสังคม (4) ประเด็น
เกี่ยวกับการใช้ยารักษาโรคพระพุทธรองค์ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ได้แสวงหาสมุนไพร มาบำบัดอาการ
ใช้ได้ตามความต้องการทรงอนุญาตให้ภิกษุที่อาพาธรับประทานแล้วเก็บไว้ฉันได้ แต่ให้ฉันได้เฉพาะที่มี
เหตุจำเป็นเท่านั้น ถ้าไม่มีเหตุจำเป็น ภิกษุรูปใดฉัน ต้องอาบัติทุกกฏหลักการการใช้ยารักษาโรคตาม
แนวพุทธศาสนาเพียงเพื่อระงับโรคภัยไข้เจ็บอันเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์เวทนา ในการบริโศคคิลานเภสัช
นี้ ก่อนจะบริโศคต้องพิจารณาให้ดีว่าระงับทุกข์เวทนาได้จริงและพิจารณาก่อนจะบริโศคเป็น
คิลานเภสัชที่เหมาะสมกับตนหรือไม่ พระพุทธเจ้าได้ทรงอนุญาตพืชที่ใช้เป็นยาและเภสัชที่ช่วยบรรเทา
ความหิวและโรค ดังปรากฏในเภสัชขขันธกะ มหาวรรคแห่งพระวินัยปิฎกไว้ว่า (1) ทรงอนุญาตให้พระ
ฉันเภสัช 5 คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ในเวลาวิกาลได้เมื่อถูกความหิวเสียดแทง (2) ทรง
อนุญาตให้ใช้รากไม้บางชนิดเป็นยาได้ เช่น ขมิ้น ขิง ว่านเปราะ ข่า อุตพิษ แผล และรากพืชต่าง ๆ ที่
ใช้เป็นยาได้ (3) ทรงอนุญาตให้ใช้น้ำฝาดของพืชบางชนิดเป็นยาได้ เช่น น้ำฝาดสะเดา น้ำฝาดมูกมัน
น้ำฝาดกระดอม หรือขี้กา น้ำฝาดบอระเพ็ด พยามือเหล็ก กถินพิมาน และน้ำฝาดที่เกิดจากพืชชนิด
อื่น ๆ ไปไม้บางชนิดที่ใช้เป็นยาได้ ทรงอนุญาตให้นำสิ่งเหล่านั้นมาประกอบเป็นยา เช่น ใบสะเดา ใบ
มูกเมา ใบขี้กา ใบกระดอม ใบแมงลัก ใบกระเพรา เป็นต้น (4) ทรงอนุญาตให้ใช้ผลไม้บางชนิดเป็นยา
ได้ เช่น สมอไทย สมอพิเภก มะขามป้อม พริก ลูกพลิงกาสา ดีปลี เป็นต้น และพืชบางอย่าง ยางของ
พืชเหล่านั้นใช้เป็นยาได้ เช่น มหาหิงค์ เป็นต้น พระพุทธเจ้ายังทรงอนุญาตให้ใช้เกลือเป็นยาได้ เรียก
ยาประเภทนี้ว่า “โลหณเภสัช” เช่น เกลือสมุทร เกลือสินเธาว์ เกลือโป่ง เกลือหุง ภาชนะที่ทรงอนุญาต
ให้ใช้ ใส่ยาตา เช่น กลักยาตาที่ทำด้วยกระดูก งา เขาสัตว์ ไม้้อ ไม้ไผ่ ไม้ท้วไป ทำด้วยผลไม้ ทำด้วย
ยาง โลหะ เปลือกหอยสังข์ เป็นต้น เมื่อภาชนะที่บรรจุภาชนะชนิดต่างๆ ไม่มีค่ามากนัก แต่อาจรักษา
ให้มีความสะอาดพร้อมที่จะบำบัดโรค มนุษย์ตั้งแต่กำเนิดเป็นแหล่งสะสมของโรคภัยดังพุทธพจน์ที่ว่า
(พระไตรปิฎกภาษาไทย 25/148) “ร่างกายนี้แก่ห่อหมแล้ว เป็นรังของโรค มีแต่จะทรุดโทรมลงไป
ร่างกายที่เฒ่า เปื่อยนี้ก็จะแตกดับไป เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด” แม้แต่พุทธพจน์ชื่อว่า
(พระไตรปิฎกภาษาไทย 25/150) “ร่างกายนี้ถูกสร้างให้เป็นนคร แห่งกระดูก ฉาบด้วยเนื้อและเลือด
เป็นที่สถิตแห่งความแก่ ความตาย ความถือตัว และความลบลู่กัน” การที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสในเชิง
ยืนยันว่า การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐเป็นสิ่งที่จริง ร่างกายนี้มีความเจ็บป่วย ความเสื่อม
โทรมแก่ชราและมีความตายเป็นที่สุดสมดังพุทธพจน์ชื่อว่า (พระไตรปิฎกภาษาไทย 22/57) “เรามี
ความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้ อริยสาวกนั้นพิจารณาเห็นดังนี้ว่า ไม่ใช่เราคน
เดียวเท่านั้นที่มีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้ แท้จริงสัตว์ทั้งปวงที่มีการมา การ
ไป การจุติ และการอุบัติ ก็ล้วนมีความเจ็บไข้เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้ เมื่ออริยสาวก
นั้นพิจารณาฐานะนั้นอยู่เนื่องๆมรรคย่อมเกิดขึ้น อริยสาวกนั้นย่อมเสพ เจริญทำให้มากซึ่งมรรคนั้น

เมื่อเสพเจริญทาให้มากอยู่ ย่อมละสังโยชนได้อนุสัยย่อมสิ้นไป” จะเห็นว่า ความเจ็บป่วยเป็นสภาพธรรมตาของทุกๆ ชีวิตอย่างหนึ่งในฐานะ 5 ประการ คือ ความแก่ชรา ความเจ็บไข้ เป็นต้น การบำบัดรักษาโรคด้วยยาการใช้ยารักษาโรค ตามหลักพุทธศาสนาให้พิจารณาโดยแยกคายเป็นพิจารณาด้วยตนเองว่าการบริโภคใช้สอยยาเพื่อรักษา กำจัด ป้องกันโรค บรรเทาอาพาธและเวทนาที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ การบริโภคหรือใช้ยาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานโรคที่อาจจะเกิดขึ้น ด้วยการรู้จักประมาณ รู้จักประโยชน์และโทษภัย เมื่อใช้ยาเกินขนาด เกินประมาณ และเกินกำหนด การบริโภคหรือการใช้ยาจึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างแยกคายเพื่อให้ได้รับคุณค่าที่แท้จริงจากการใช้ยาสมดังพุทธพจน์ชื่อว่า(พระไตรปิฎกภาษาไทย 12/23: 23)“ภิกษุพิจารณาโดยแยกคายแล้วใช้สอยคิลานปัจฉัยเภสัชบริหารเพียงเพื่อบรรเทาเวทนาที่เกิดจากอาพาธต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วและเพื่อไม่มีความเบียดเบียนเป็นที่สุดซึ่งเมื่อเธอไม่ใช้สอยอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้นก็จะพึงเกิดขึ้นเมื่อเธอใช้สอยอยู่อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้น ย่อมไม่มีแก่เธอด้วยอาการอย่างนี้”

จากพุทธพจน์ข้างต้นจะเห็นว่า การใช้ยารักษาโรคตามหลักพุทธศาสนาคือเพียงเพื่อบำบัดโรคภัยไข้เจ็บตลอดจนอาการอาพาธต่างๆ โดยมีลักษณะสวนทางกับหลักการบริโภคหรือการใช้ยารักษาโรคในกระแสของบริโภคนิยมที่ชอบบริโภคยารักษาโรคที่มีราคาแพงและมีลักษณะแตกต่างกันจึงไม่น่าแปลกในปัจจุบันทำให้มียาที่แปลกใหม่อย่างหลากหลายประเภทและหลายชนิด เช่น ยารักษาความอ้วน ยารักษาทำให้หุ่นดี ยารับประทานแล้ว ทำให้ผิวขาว เป็นต้น กลายเป็น“แฟชั่นใหม่” ในสมัยปัจจุบัน และผู้คนมักบริโภคหรือใช้ยาเพียงเพื่อเสริมความสวยงาม เพื่อให้ร่างกายสมบูรณ์กลายเป็นการบริโภคที่มีความเกินความจำเป็น การบริโภคในลักษณะเช่นนี้เป็นบริโภคยาเพื่อความสวยงามซึ่งเป็นการบริโภคผิดหลักของการใช้ยาตามหลักพุทธศาสนา

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยม

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจมีหลายประเด็นแต่ในประเด็นนี้เป็นการกล่าวถึงหลักธรรมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในรูปของการใช้สอยหรือการบริโภค ซึ่งจะได้กล่าวประเด็นสำคัญเพียง 2 ประเด็นเท่านั้น

1. ประเด็นการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการบริโภคแบบพอดี พอเพียง พอประมาณ หลักพุทธธรรมที่กล่าวถึงประเด็นนี้คือหลักโภชนมัตตัญญูตา (พระไตรปิฎกภาษาไทย 11/304) คำว่า โภชนมัตตัญญูตา หมายถึง ความรู้ประมาณในการบริโภค (พระไตรปิฎกภาษาไทย 20/16) การบริโภคไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปบริโภคแต่เพียงพอดีกับความต้องการของร่างกาย ความรู้ประมาณในการบริโภคนี้มีปรากฏอยู่ในหลักธรรมที่สำคัญ คือ “อปัณณกปฏิบัติ” ความรู้ประมาณในการบริโภค (พระไตรปิฎกภาษาไทย 11/330) ในโอวาทปาฏิโมกข์มีความสัมพันธ์กับหลักของสันโดษ โดยรู้จักประมาณเพื่อสันโดษมี 2 ประการ คือ 1) ประมาณโดยการรับ และ 2) ประมาณโดยการบริโภค โดยการรับคือเมื่อได้รับของถวายน้อย ควรรับเพื่อความเอ็นดูตระกูลเพื่อการรักษาตระกูล เพื่อการ

อนุเคราะห์ตระกูล และแม่เมื่อได้รับของถวายมาก ควรรับบิณฑบาตพอบริหารท้องและ โดยการบริโภคนั้นเป็นการพิจารณาโดยแยบคายแล้วจึงฉันบิณฑบาต มิใช่เพื่อเล่นมิใช่เพื่อมัวเมา มิใช่เพื่อประดับมิใช่เพื่อตบแต่ง แต่ฉันเพียงเพื่อให้ร่างกายนี้ดำรงอยู่ เพื่อให้ร่างกายนี้ดำเนินไปได้ เพื่อระงับความลำบาก เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ ด้วยการพิจารณาว่า เราจักบำบัตเวทนาเก่า ไม่ให้เวทนาใหม่เกิดขึ้น การดำเนินชีวิตของเรา ความไม่มีโทษและอยู่สบายสมดังพุทธพจน์ชื่อว่า(พระไตรปิฎกภาษาไทย 29/206) “ภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้พิจารณาโดยแยบคายว่า เราบริโภคอาหารไม่ใช่เพื่อเล่น เพื่อความมัวเมา เพื่อประเทืองผิว และเพื่อความอ้วนพี แต่เพื่อกายนี้ดำรงอยู่เพื่อให้ชีวิตินทรีย์เป็นไป เพื่อบำบัดความหิว เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ โดยอุบายนี้ เราจักกำจัดเวทนาเก่าเสียได้และจักไม่ให้เวทนาใหม่เกิดขึ้น ความเป็นไปแห่งชีวิตินทรีย์ ความไม่มีโทษ และการอยู่โดยผาสุกจักมีแก่เรา ดังนี้แล้วจึงบริโภคอาหาร ความสันโดษ ความเป็นผู้รู้จักประมาณ การพิจารณาในการบริโภคนั้นนี้เรียกว่า ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภค”จากพุทธพจน์นี้จะเห็นว่า การบริโภคด้วยการมีสติและสัมปชัญญะกำกับด้วยนั้นทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมบริโภคตามแนวทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา โดยใช้ ศีล สมาธิและปัญญาในการบริโภค ไม่บริโภคด้วยกิเลสและตัณหา เมื่อใช้ปัญญาพิจารณาในการบริโภคแล้ว จะสามารถสกัดกั้นกิเลส ซึ่งเป็นต้นตอของสาเหตุที่เข้ามากระทบตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นและจะทำให้ผู้บริโภครับรู้และปฏิบัติถึงการบริโภคตามแนวทางแห่งสายกลาง

2. ประเด็นการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการใช้จ่ายอย่างความฟุ่มเฟือยหลักพุทธธรรมที่ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เป็นหลักธรรมที่เอื้อประโยชน์ในปัจจุบันการประยุกต์หลักธรรมเรื่องการใช้จ่ายทรัพย์อย่างถูกต้องตามหลักพุทธศาสนาคือการสอนให้รู้จักการประหยัดและการออม การประหยัด เป็นการรู้จักใช้จ่ายในทางที่ถูกที่ควร การประหยัดเป็นการสอนคนให้มีความละเอียดรอบคอบ มีระเบียบวินัย มีความระมัดระวัง การประหยัดจึงเป็นการรู้จักใช้เงินและสิ่งของให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การประหยัดจึงช่วยในการรู้จักวางแผนในการใช้เงินและสิ่งของให้คุ้มค่าและเหมาะสม ซึ่งก็เท่ากับเป็นการออม คือ การรู้จักถนอม สงวน เก็บงำ เพื่อจะได้มีโอกาสเก็บสะสมให้มีมากขึ้น หรือสามารถสร้างหลักฐานให้มั่นคงต่อไปในวันข้างหน้า ความมั่นคงของชีวิตจะเกิดขึ้นได้จะต้องดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายในปัจจุบันที่เรียกได้ว่า รู้จักหารู้จักใช้ทรัพย์ ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ดี และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ ในประเด็นนี้จะกล่าวถึงการแก้ปัญหาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเอาไว้ 3 ประเด็น คือ (พระไตรปิฎกภาษาไทย 23/144)

1. ขันหาและรักษาสมบัติ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่เป็นไป เพื่อประโยชน์ปัจจุบันหรือหลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น ที่เรียกว่า ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ประการ คือ (1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงาน ที่จะต้องช่วยกันทำนั้นประกอบด้วยใช้

ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา สอดส่อง ตรวจสอบ หาวีธีการที่เหมาะสมที่สุด จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี(2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บ รักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย (3) กัลยาณมิตตตา คบหาคนดีเป็นมิตร คือรู้จักเสวนาคบหาคน ไม่คบไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลี่ยงเสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน (4) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือยจนเกินไป ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้การใช้จ่ายอย่างฉลาดได้แก่ มีรายได้ รายรับ และรายเหลือ

2. ขั้นแจกจัดสรรทรัพย์ เมื่อหาทรัพย์มาได้แล้ว รู้จักจัดสรรทรัพย์นั้นโดยถือหลักการแบ่งปันทรัพย์เป็น 4 ส่วน หรือที่เรียกว่า โภควิภาค 4 คือ (1) ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยง และทำประโยชน์ 1 ส่วน (2) ใช้เป็นทุนประกอบกิจการงาน 2 ส่วน (3) เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น 1 ส่วน

3. ขั้นจับจ่ายกินใช้ พึงเข้าใจและคำนึงไว้เสมอว่า การที่เพียรพยายามแสวงหา รักษาและครอบครองโภคทรัพย์ไว้นั้น ก็เพื่อจะใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและคนอื่น ถ้าไม่ใช้ทรัพย์สมบัติให้เกิดคุณประโยชน์แล้ว การหาและการมีทรัพย์สมบัติก็ปราศจากคุณค่าหาความหมายใดๆ มิได้ดังนั้น เมื่อมีทรัพย์หรือหาทรัพย์มาได้แล้ว พึงปฏิบัติต่อทรัพย์หนึ่งส่วนแรกในข้อ 2 ตามหลัก โภคาทียะ (ประโยชน์ที่ควรถือเอามาจากโภคทรัพย์ หรือเหตุผลที่อธิบายควรยึดถือในการที่จะมีหรือครอบครองโภคทรัพย์) ดังพระพุทธเจ้าตรัสว่า (อง.ปญจก. (ไทย) 22/41/64)“ คหบดี ประโยชน์ที่พึงถือเอาจากโภคทรัพย์ 5 ประการนี้” คือ (1) บำรุงตัว บำรุงมารดาบิดา บุตรภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข (2) บำรุงมิตรสหาย และผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข (3) ใช้ปกป้องรักษาสวัสดิภาพ ทำตนให้มั่นคงปลอดภัยจากภัยอันตราย (4) ทำพลี คือ สละเพื่อบำรุงและบูชา 5 อย่าง ได้แก่ สงเคราะห์ญาติ (ญาติพลี) ต้อนรับแขก (อติถิพลี) ทำบุญหรือสักการะอุทิศผู้ล่วงลับ (พุพเพตพลี) บำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากร (ราชพลี) และถวายเทวดา (เทวดาพลี) คือ ทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชาตามความเชื่อถือ (5) อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ และเหล่าบรรพชิตที่ประพฤติปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ปรารภณามัวเมา เมื่อได้ใช้โภคทรัพย์ และทำประโยชน์อย่างนี้แล้ว ถึงโภคะจะหมดสิ้นไป ก็สบายใจว่าได้ใช้โภคะนั้น ให้เป็นประโยชน์ถูกต้องตามเหตุผลแล้ว

สรุป

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นระบบการแข่งขันการค้าและการพาณิชย์ตามนโยบายรัฐต้องการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประเทศในรูปแบบต่างๆ กระทั่งส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีกินดีตามกระแสบริโภคนิยมผู้คนตกเป็นทาสวัตถุนิยม ประชาชนบริโภคแบบกินทิ้งกินขว้าง ใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยจนทำให้เศรษฐกิจเกิดวิกฤต จึงเป็นเหตุให้ทุกหน่วยงานได้ออกมาช่วยกันแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจให้ดีขึ้น แม้กระทั่งพระพุทธศาสนาก็มีหลักพุทธธรรมช่วยในการ

แก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจให้รู้จักบริโภคด้วยการรู้จักพอดี พอเพียง และพอประมาณ ในการบริโภค
ปัจจัย 4 ประกอบด้วยรู้จักใช้สอยเสีย รู้บริโภคอาหาร รู้ใช้สอยที่อยู่อาศัย และรู้จักใช้ยารักษาโรค
และยังรู้จักใช้หลักพุทธธรรมในแก้ปัญหาการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยให้รู้จักประหยัด รู้จักการออม และ
รู้จักวางแผนในการใช้เงินสินค้าให้เป็นประโยชน์ในปัจจุบันด้วยการหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักรักษา
ทรัพย์ที่หามาได้ รู้จักแสวงหาความรู้จากผู้รู้เพื่อรู้จักการประกอบอาชีพ และให้รู้จักเลี้ยงชีพพอดีรู้จัก
กำหนดรายได้และรายจ่าย แล้วยังรู้จักจัดการทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคตามหลักการแบ่งปันทรัพย์
เป็น 4 ส่วน ใช้เลี้ยงชีพ 1 ส่วน ใช้ประกอบทุน 2 ส่วน ใช้เก็บเอาไว้คราวจำเป็นไว้ 1 ส่วน และรู้จักใช้
จ่ายทรัพย์ว่าเป็นประโยชน์จากโภคทรัพย์ 5 ประการ คือ 1) บำรุงตัว บิดามารดา บุตรภรรยา
2) บำรุงมิตรสหาย 3) ใช้ป้องกันภัยอันตราย 4) ทำพลี 5) บำรุงพระสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

กัลยา กนกกุลศลงค์. (2547). **บริโภคนิยมของเด็ก: ศึกษากรณีความต้องการและการได้มาซึ่ง
สิ่งของจากพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
จิตวิทยา มหาวิทยาลัย.

จำนง ทองประเสริฐ. (2533). ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ: มหาคูหาลง
กรณราชมหาวิทยาลัย.

บุญศักดิ์ แสงระวี. (แปลและเรียบเรียง). (2544). **สังกรรมของสังคมมนุษยชาติ** วัตถุนิยม
ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: หจก.เอมี เทรดิง.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัฒน์ สุจำนง. (2541). สังคมกับปัญหาสภาวะแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พุทธทาส. (2548) . ศีลธรรมกับการแก้ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: ตถตาพับิเคชั่น.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.

สมภาร พรหมทา. (2538). กิณ : มุมมองในพุทธศาสนา. วารสารพุทธศาสนศึกษา. ปีที่ 10 ฉบับที่ 3
กันยายน - ธันวาคม 2546.

สุริชัย หวันแก้ว. (2540). การวิจัยเพื่อฟื้นฟูชุมชน : มิติใหม่ของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์
การศึกษาการพัฒนาสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณสาธานันท์. (2541) . เงินกับศาสนาแพทย์ทพทแห่งยศสมัย. กรุงเทพฯ: มลนิธิโกมลคีมทอง.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2539). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

อภินันท์ จันตะนี ทับทิม วงศ์ประยูร. (2537). **มนุษย์กับเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์.

Andrew Arato and Eike Gebhardt, Eds. (1978). **The Essential Frankfurt School Reader**. Oxford : Basil Blackwell.

Jonathan Crowther, Editor. (1995). **Oxford Advanced Learner's Dictionary**. Fifth edition, England : Oxford University Press.

Vielo, Frank Robert. (1987). **Cultural Anthropology Handbook**. New York: McGrawHill.

Wilkie, William L. (1990). **Consumer Behavior**. New York: John Wiley & Sons.

ศึกษาผลงานและปรัชญาของนักคิดสำคัญในพระพุทธศาสนานิกายมหายาน A STUDY OF WORK AND PHILOSOPHY OF CONSIDERABLE THINKERS IN MAHAYANA BUDDHISM

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม¹

พระธนาสาร ธีรปัญญา², เขมิกา ต่างจิต³, สิรินาถ เจริญศิริ⁴, สุวรรณี จันแบบ⁵

มนัสวี ศรีนนท์⁶

Phramaha Maghavin Purisuttamo¹

Phra Thanasan Theerapanyo², Khemika Tangcit³, Siranath Charoensiri⁴, Suwannee Chanbeab⁵

Manaswee Seenon⁶

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม¹⁻⁵

Mahamakut Buddhist university¹⁻⁵

มหาวิทยาลัยมหิดล⁶

Mahidol University⁶

E-mail: maghavin@yahoo.com

ได้รับบทความ: 5 สิงหาคม 2563; แก้ไขบทความ: 1 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 18 กันยายน 2563

Received: August 5, 2020; Revised: September 1, 2020; Accepted: September 18, 2020

บทคัดย่อ

มหายานเป็นนิกายของภิกษุฝ่ายเหนือของอินเดียเรียกว่า “อุตรนิกาย” บ้าง “อาจารย์ยวาท” บ้าง เป็นนิกายที่มีการปรับปรุงคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นไปตามลำดับ “มหายาน” แปลว่า “ยานใหญ่” เป็นนิกายที่เจริญรุ่งเรืองอยู่ในประเทศทิเบต จีน มองโกเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม ส่วนผลงานและปรัชญาของนักคิดสำคัญในพุทธศาสนานิกายมหายานมีจำนวนมาก คือ มีพระอัสวโหมส พระนาคคารชุน พระอสังคะ พระวสุพันธุ พระทินนาคะ และพระธรรมกิตติโดยมีผลงานและปรัชญาที่เด่นชัดและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้แก่ เรื่องความว่างและอภิปรัชญา

คำสำคัญ: ศึกษา, ผลงานและปรัชญา, นักคิดสำคัญ

Abstract

Mahayana is a sect of Buddhism in Northern India, sometimes called "UttaraNikaya" or "Acarayavada", which this sect of Buddhism had respectively improved the Buddha's teachings. "Mahayana" means "the great vehicle". This sect of

Buddhism had flourished in Tibet, China, Mongolia, Japan, Korea, and Vietnam. There are many considerable thinkers who have created and discovered many works and philosophy; namely, PhraAsavaKosa, PhraNakharachun, PhraAsungkha, PhraVasubandhu, Phra Dina Naga, and PhraDhamma-Kirati, whose outstanding works and philosophical principles are “the emptiness” and Alayavinnan.

Keywords: work and philosophy, considerable thinkers, Mahayana Buddhism

บทนำ

หลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วประมาณ 100 ปี พระพุทธศาสนาก็เริ่มมีการแตกแยกในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย จนมาถึงสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชก็แตกแยกกันออกเป็นนิกายใหญ่ ๆ 2 นิกาย คือ มหายานกับหินยาน มหายานเป็นนิกายของภิกษุฝ่ายเหนือของอินเดียเรียกว่า “อุตรนิกาย” บ้าง “อาจารย์วาท” บ้าง ซึ่งมีจุดมุ่งสอนให้ระงับดับกิเลส ทั้งยังได้แก้ไขคำสอนในพระพุทธศาสนา ให้ผันแปรไปตามลำดับ พวกนี้เรียกหลักทฤษฎีของตนว่า “มหายาน” ซึ่งแปลว่า “ยานใหญ่” อาจพาประชาชนให้ข้ามวิญญูสงสาร คือ ความทุกข์จากการเวียนว่ายตายเกิดได้คราวละมาก ๆ นิกายนี้ได้เข้าไปเจริญรุ่งเรืองอยู่ในประเทศทิเบต จีน มองโกเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม เมื่อมีศาสนา ย่อมมีศาสนา ศาสนธรรม และสุดท้ายคือศาสนสาวก โดยศาสนสาวกจะทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาโดยนำหลักคำสอนของศาสดามาใช้ และศาสนสาวกไม่ได้คนเดียวฉันใด ความคิดย่อมไม่ได้มีความคิดเดียวนั้นนั้น จึงเกิดมาเป็นนักคิดแห่งศาสนาขึ้น “นักคิด” จะมองในภาพกว้าง จะเก่งในด้านการวิเคราะห์ การวางแผน การวางกลยุทธ์ คนกลุ่มนี้จะคิดให้ดีกว่าการตัดสินใจ มีการประเมินข้อดีข้อเสีย นึกถึงเหตุผล และความเสี่ยงต่างๆที่จะเกิดขึ้น เป็นคนรอบคอบในหัวมักจะวางแผนเป็นขั้นตอน รู้ว่าผลคืออะไร และ รู้ว่าจะไปให้ถึงจุดนั้นได้อย่างไร ข้อดีของการเป็นนักคิด คือ ไม่ประมาท มีเป้าหมาย และกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน

นักคิดก็มักจะมาพร้อมกับความคิด ความคิดในแบบพุทธนั้นมีความเห็นว่า มนุษย์คิดอย่างไร ก็จะเป็นคนอย่างนั้นเพราะฉะนั้น ในทางพุทธจึงโน้มน้าให้มนุษย์มีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการหรือคิดชอบ ทั้งนี้เพราะองค์แห่งปัญญาจะประกอบด้วยความรู้และความคิด กระบวนการรู้และการคิดนั้น เริ่มจากอายตนะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สิ่งเหล่านี้เป็นประตูเปิดให้ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และอารมณ์ เข้ามาสู่ตัวเรา แล้วตัวเราก็รับรู้ต่ออารมณ์นั้นขึ้นมา ทำให้เกิดการปรุงแต่ง แล้วก็เกิดอาการจำได้หมายรู้ จากนั้นจึงเกิดการคิดวิเคราะห์ว่าจะทำอะไรต่อไปดี ความคิดมี 2 อย่าง คือ คิดปรุงแต่ง คือคิดตามอารมณ์พาไป กับคิดไม่ปรุงแต่ง คือการมองตามความเป็นจริงอย่างรู้เท่าทัน ความคิดปรุงแต่งเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อตัณหา ทำให้เกิดทุกข์ แต่การคิดไม่ปรุงแต่ง คิดแบบแยกกาย หรือวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ จะทำให้เกิดปัญญา ก็จะแก้ปัญหาดับทุกข์ ที่ต้นเหตุได้ จะเห็นว่า

ในทางพุทธนั้นเข้าใจเรื่องการคิดของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง และเน้นให้คิดเพื่อให้เกิดปัญญา คิดให้เห็นสิ่งต่างๆ ตามที่มันเป็นจริง จะได้ดับทุกข์ได้ในที่สุด

หลักการคิดแบบมหายาน คือ ตรีนิกาย อันหมายถึงพระกายทั้ง 3 ของพระพุทธเจ้า ในกายตรัยสูตรของมหายาน พระอานนท์ทูลถามถึงเรื่องพระกายของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสแก่พระอานนท์ว่า ตถาคตมีกายเป็น 3 สภาวะคือตรีกาย ได้แก่ 1) นิรมาณกาย หมายถึง กายที่เปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพของสังขารในฐานะที่เป็นมนุษย์ พระศากยมนิผู้ท่องเที่ยวอยู่บนโลก สอนธรรมแก่สาวกของพระองค์ และดับขันธปรินิพพานเมื่อพระชนมายุได้ 80 พรรษา 2) สัมโสกกาย หมายถึง กายที่ประทับในแดนพุทธเกษตรต่างๆ มีลักษณะเป็นทิพย์ มีอายุที่ยืนยาวมาดจวบความเป็นนิรันดร์ และมีภาวะรุ่งเรืองแผ่ซ่านปรากฏแก่พระโพธิสัตว์ทั้งหลาย 3) ธรรมกาย หมายถึง กายอันไร้รูปร่างเป็นสภาวะธรรม ในฐานะเป็นสภาพสูงสุด หลักแห่งความรู้, ความกรุณา และความสมบูรณ์ พุทธมหายานนี้ซึ่งมีนักคิดที่เก่งในด้านต่างๆ หลายๆ ท่าน และได้เป็นกำลังหลักสำคัญที่ทำให้พุทธศาสนา มหายานได้เกิดความเป็นเปลี่ยนแปลงหรือขัดแย้งกันในเรื่องต่างๆ แต่นักคิดที่เป็นกำลังหลักสำคัญประกอบด้วย พระอัสวโฆส พระนาคาชุน พระอสังคะ พระวสุพันธุ พระทินนาคะ และพระธรรมกิริติ

ประวัติและผลงานพระอัสวโฆส

1. ประวัติ

พระอัสวโฆส เป็นชาวเมืองสาเกต แคว้นอโยธยา บุตรของนาสุวรรณเกษิ ท่านเป็นบุตรพรหมณ์และรอบรู้พระเวทอย่างแตกฉาน เมื่อครั้งยังไม่ได้บวชเป็นพระภิกษุ ท่านมีความทะนงในความรู้ความสามารถของท่านมากได้เที่ยวทำทนายพระภิกษุให้วิเศษขนา-บุจนมาถึงข้อธรรมในศาสนาพรหมณ์และศาสนาพุทธว่าศาสนาใดจะลึกซึ้งกว่า ปรากฏว่าไม่มีพระภิกษุรูปใดสามารถที่จะได้อภิปรายกันท่านได้ (อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์, 2551)

2. ผลงานของพระอัสวโฆส

พระอัสวโฆส นักปราชญ์ชาวพุทธนิกายสรวาสติวาทผู้ยิ่งใหญ่ได้สร้างสรรค์ผลงานเป็นกวีนิพนธ์ไว้หลายชิ้น อาจแบ่งผลงานของท่านออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1.บทกวีนิพนธ์ทางศาสนา-ปรัชญา 2.บทกวีนิพนธ์ละครอิงธรรมะ 3.บทกวีนิพนธ์เพลงอิงธรรมะ

1) ผลงานประเภทบทกวีนิพนธ์ทางศาสนา-ปรัชญา เรื่องที่เด่นและเป็นที่รู้จักกันทั่วและจัดเป็นแบบมหากาพย์ มีอยู่ 2 เรื่องดังนี้ (1) พุทธจรีตกวีนิพนธ์ภาษาสันสกฤตเรื่องนี้เป็นงานแบบมหากาพย์ (กวีนิพนธ์เรื่องยาว) เนื้อหาบรรยายพุทธประวัติ หรืออาจจะเรียกว่าเป็น “พุทธประวัติฉบับสันสกฤต” เนื้อหาคัมภีร์แบ่งออกเป็น 28 ปริจเฉท (บท) จำนวนโคลกคาถา 2110 โคลก นับเป็นผลงานที่มีชื่อเสียงที่สุดของพระอัสวโฆส ผู้แต่งเขียนขึ้นอย่างระมัดระวัง แต่ก็ไพเราะ ลึกซึ้งจับใจ น่าเสียดายที่ปัจจุบัน ต้นฉบับของกวีนิพนธ์พุทธจรีตภาษาสันสกฤตขาดหายไป เหลือเพียง 17 ปริจเฉท 1010 โคลกเท่านั้น ที่มีอยู่ครบทั้ง 28 ปริจเฉทก็เฉพาะฉบับที่เป็นเป็นภาษาจีนโดยพระธรรม

รักษัในราวพุทศตวรรษที่ 9 และฉบับที่เป็นเป็นภาษาทิเบตเท่านั้น (2) เสนทรานันทะกวีนิพนธ์ภาษาสันสกฤตเรื่องนี้เป็นแบบมหากาพย์ เรื่องที่ 2 ของพระอศวโฆษ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 28 ปริเฉทต้นฉบับภาษาสันสกฤตทั้ง 28 ปริเฉทยังอยู่ครบบริบูรณ์ เนื้อหาว่าด้วยเรื่องพุทประวัติที่พระอศวโฆษยังมีได้กล่าวไว้ในพุทจริต และยังมีเรื่องเล่าที่เป็นตำนานของพราหมณ์ประกอบด้วย

2) ผลงานกวีนิพนธ์ทางศาสนา-ปรัชญาบทกวีสั้นๆ และบทกวียาวๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **หายานศรัทธโรตปาทศาสตร์** กวีนิพนธ์นี้เป็นงานแสดงหลักธรรมของฝ่ายมหายาน นักวิชาการฝ่ายมหายาน เชื่อว่าพระอศวโฆษเป็นผู้แต่งกวีนิพนธ์นี้ และกวีนิพนธ์ภาษาสันสกฤตนี้เองเป็น “บ่อเกิดของมหายาน” และถือว่าพระอศวโฆษเป็น “ปฐมจารย์ผู้ประกาศลัทธิมหายาน” แต่ก็มีนักวิชาการหลายท่าน เห็นแย้งว่ากวีนิพนธ์นี้มีได้แต่งโดยพระอศวโฆษ กวีนิพนธ์นี้ นับว่าแต่งขึ้นเพื่อ “เปิดเผยคำสอนชั้นมูลฐานของพระพุทเจ้าที่คนทั่วไปและพวกหินยานเข้าใจคลาดเคลื่อน” เนื้อหาสำคัญของคัมภีร์สรุปดังนี้ ความจริงแท้ ได้แก่ (1) ตถตา (ความเป็นเช่นนั้น) คำว่า “ตถตา” มีความหมายหลายนัยจึงมีชื่อเรียกหลายชื่อ คือ ก. ตถตา หมายถึง ความมีอยู่ขั้นสุดท้าย เรียกว่าภูตตถตา ข. ตถตา หมายถึง ญาณบรรลุมิ เรียกว่า โพธิปรัชญาหรือออลยวิชญาณ ค. ตถตา หมายถึง สิ่งสมบูรณ์ คือภาวะที่เป็นศูนย์รวมของสิ่งทั้งปวง เรียกว่า ธรรมกายหรือธรรมธาตุ ง. ตถตา หมายถึง ความสุขอันไม่สิ้นสุด เรียกว่า ตถตาครรรค์ (2) ตถตา คือ สังสารวัฏ (การเวียนว่ายตายเกิด) เมื่อมองจากแง่สมมุติสัจหรือสัมพุทสนัยแต่เมื่อมองจากแง่ปรมาตสัจหรือสมบูรณ์นัย ตถตาก็คือนิพพาน ซึ่งเป็นภาวะที่ไม่อาจพรรณนาได้ด้วยภาษาคน (อนิรวจนียะ) เพราะปัญญาชั้นเหตุผล (พุทธิปัญญา) ไม่สามารถเข้าถึงได้ และไม่อยู่ในขอบข่ายประพจน์สำหรับทำให้เข้าใจ (ปทารถะ) 4 ประการ คือ (ก) จะพูดว่า นิพพานเป็นสิ่งที่มี ก็ไม่ใช่ (ข) จะพูดว่า นิพพานเป็นสิ่งที่ไม่มี ก็ไม่ใช่ (ค) จะพูดว่า นิพพานเป็นสิ่งที่มีและไม่มี ก็ไม่ใช่ (ง) จะพูดว่า นิพพานไม่เป็นสิ่งที่มีและไม่มี ก็ไม่ใช่ (3) เมื่อพูดว่า “สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกไม่ใช่สิ่งจริงแท้” หมายความว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงปรากฏการณ์คือเป็นสมมุติสัจเท่านั้น ไม่ใช่เป็นความจริงแท้คือปรมาตสัจ สิ่งสมบูรณ์หรือธรรมกายเป็นความจริงขั้นสูงสุด ปรากฏการณ์ทั้งปวงเป็นเพียงสัมพัทธ์คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยกันและกัน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามกฎปฏิจจสมุปบาท มีอวิชา เป็นต้น (4) ปัญญาชั้นเหตุผล (พุทธิปัญญา) ไม่สามารถทำให้เรารู้ซึ่งถึงความจริงแท้ขั้นปรมาตสัจได้ ท่านอศวโฆษกล่าวไว้ว่าเมื่อบุคคลสามารถรู้อะไรอยู่เบื้องหลังความคิด ก็ชื่อว่าเขากำลังเดินไปสู่ปัญญาญาณของพุทศาสนา นี่แหละคือเหตุผลที่ว่า ทำไมพระตถาคตเจ้าจึงไม่ค่อยทรงพยายามสอนโดยใช้คำพูดและการนิยามความหมาย นอกจากวิธีแนะนำให้ปฏิบัติที่เรียกว่า “อุบายโกศล” (อุบายที่ฉลาด) คือทรงใช้คำพูดและการนิยามความหมายเพียงเพื่อจะนำสรรพสัตว์ไปสู่การปฏิบัติเท่านั้น เพราะจุดประสงค์อันแท้จริงของพระองค์ คือทรงให้สรรพสัตว์ทั้งหลายเลิกการยึดติดในเรื่องสัญลักษณ์(ทางภาษาที่เป็นสมมุติบัญญัติกันขึ้น) และให้มุ่งตรงไปสู่ความจริงแท้ (5) สิ่งสมบูรณ์ เมื่อมองผ่านอวิชาจะเห็นเป็นโลกแห่งปรากฏการณ์มีองค์ประกอบมากมายดังที่ท่านพระ

อศวโฆษอุปมาไว้ว่า น้ำอันสงบในมหาสมุทรเมื่อถูกลมพัดจะปรากฏเป็นคลื่นฉันใดวิญญานเมื่อถูกวิชาเข้าปรุงแต่งก็ปรากฏเป็นพุทธิปัญญานันจำกัฉนั้น ดินถูกปั้นให้เป็นหม้อชนิดต่างๆ ได้ฉันใดวิญญานดวงเดียวปรากฏออกมาให้เห็นเป็นพุทธิปัญญาได้มากมายก็ฉนั้น (2) วัชรสุจิ กวินิพนธ์นี้แต่งขึ้น ว่าด้วยศิลปะของการพูดโต้แย้งหรือโต้ตอบ ข้ออ้างต่างๆของพราหมณ์ จากกวินิพนธ์นี้ จะพบว่าพระอศวโฆษมีความรู้เกี่ยวเรื่องราวของพราหมณ์เป็นอย่างดีเลิศ ท่านวิพากษ์เรื่องระบบวรรณะพราหมณ์ โดยการพิสูจน์ทักษะของพราหมณ์ด้วยทักษะจากคัมภีร์ของพราหมณ์เอง ข้ออ้างของพราหมณ์เรื่องวรรณะมีเหตุผลอ่อนอย่างไร โดยการอ้างอิงจากคัมภีร์พระเวท คัมภีร์มหากาพย์มหากาโรตะ และคัมภีร์มนูธรรมศาสตร์ เข้าทำนองหนามยอกเอาหนามบ่ง กวินิพนธ์นี้ได้มีการแปลสู่ภาษาจีนในระหว่างปี พ.ศ.1516-1524 (3) สูตรราลังการหรือมหาลังการสูตรศาสตร์ กวินิพนธ์นี้ พระอศวโฆษต่างเป็นเรื่องเล่ารวมนิทานต่างๆ เกี่ยวกับการตามสนอง คล้ายชาดก ต้นฉบับสันสกฤตสูญหายไป แล้ว ที่เหลืออยู่เป็นฉบับแปลเป็นภาษาจีน ซึ่งแปลโดยกุมารชิฟในราว พ.ศ. 948 (4) ฉคตสังขารสูตร (5) ทศอภิสรรณปฏิบัติทาสูตร (6) นิครันถปุจฉานาคตสูตร

3. ปรัชญาของพระอศวโฆษ

ปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตรของพระอศวโฆษ ขยายความพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรผู้ประกอบด้วยโลกุตระปัญญานันลึกซึ้ง ได้มองเห็นว่า โดยธรรมชาติแท้แล้ว ชัน์ทั้งห้านั้นว่างเปล่า และด้วยเหตุที่เห็นเช่นนั้น จึงได้ก้าวล่วง พ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้สารีบุตร รูปไม่ต่างจากความว่าง ความว่าง ก็ไม่ต่างไปจากรูป รูปคือความว่างนั่นเอง และความว่างก็คือรูปนั่นเอง เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาน ก็เป็นดังนี้ด้วย สารีบุตร ธรรมทั้งหลาย มีธรรมชาติแห่งความว่าง ไม่ได้เกิดขึ้น และไม่ได้ดับลงไม่ได้สะอาดและไม่ได้สกปรก ไม่ได้เพิ่มขึ้นไม่ได้ลดลง

ประวัติและผลงานพระนาคารชุน

1. ประวัติ

ตามประวัติของท่าน ซึ่งพระกุมารชิฟได้แปลเป็นภาษาจีนไว้เมื่อ พ.ศ.948 นั้น ท่านนาคารชุนเกิดที่อินเดียใต้ ในสกุลพราหมณ์ ท่านศึกษาพระได้ปฎักเป็นเวลา 90 วัน แต่ยังไม่เป็นที่พอใจ ต่อมาได้มหายานศาสตร์ จากภิกษุผู้เฒ่าแก่ผู้เขาหิมาลัย แต่โดยปกติท่านใช้เวลาอยู่ทางทิศใต้ที่ศรีบรรพต หรือศรีไศล ท่านได้ตั้งศูนย์กลางการเผยแผ่พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน แต่ท่านก็เคยอยู่นาลันทา ท่านเขียนจึงได้พูดถึงพุทธบุตร 4 คน ผู้ยังโลกให้สว่าง ก็มีชื่อพระนาคารชุนอยู่ด้วย (อีก 3 คน คือ พระอศวโฆษ พระกุมารลัทธิ (กุมารลาตะ) และพระอารยเทวะ) ว่ากันในด้านที่เป็นนักคิดแล้ว ท่านนาคารชุนเป็นเอก พวกในมหายานในอินเดียยกย่องท่านเป็นอัจฉริยบุรุษแห่งพุทธศาสนาในยุคหลังด้วย (สิริวัฒน์ คำวันสา, 2545) มีหลักฐานที่บันทึกชีวประวัติของท่านไว้อีกแหล่งหนึ่งคือบันทึกเกาเม้งชุนของท่านพระกุมารชิฟจากบันทึกนี้ทราบว่เมื่อครั้งที่ท่านนาคารชุนเป็นหนุ่มนั้นท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านเวทย์มนตร์คาถาอาคมอิทธิปาฏิหาริย์เป็นอย่างยิ่งสามารถล่องหนหายตัวได้วันหนึ่ง

ท่านครุณาการชุนพร้อมกับเพื่อนอีกสองคนจึงใช้วิชาอาคมปลางตัวเข้าไปภายในที่พนักของเจ้าชายท่านหนึ่งและได้ลวนลามเหล่าสนมของเจ้าชายเป็นเหตุให้เกิดความโกลาหลและทำให้วิชาอาคมนั้นเสื่อมไม่สามารถจะออกมาจากสถานที่นั้นโดยไม่มีผู้ใดเห็นได้เพื่อนทั้งสองจึงถูกจับตัวและถูกประหารชีวิตในที่สุดส่วนท่านครุณาการชุนนั้นรอดมาได้อย่างหวุดหวิดท่านหลบหนีการจับกุมของทหารขึ้นไปทางตอนเหนือของประเทศจนได้พบกับพระภิกษุรูปหนึ่งซึ่งเชื่อว่าเป็นพระภิกษุฝ่ายสรวาสติวาทท่านขอบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเพราะตระหนักถึงโทษของความปรารถนาในกามคุณเมื่อบวชแล้วท่านพระนาการชุนสามารถท่องจำพระไตรปิฎกจบภายใน 3 เดือนอาศัยความเป็นผู้ที่มีสติปัญญา มาแต่เดิมท่านจึงเป็นพระภิกษุผู้ฉลาดในธรรมเชี่ยวชาญในภาษาทั้งการประพันธ์และการแสดงธรรมเพียงไม่นานท่านก็เป็นที่รู้จักของเหล่านักปราชญ์ทั้งหลาย (สุวิญ รักสัตย์, 2555)

2. ผลงานของพระนาการชุน

หนังสืออื่นที่นับว่าเป็นความรจนาของพระนาการชุนอีก คือ 1) “ธรรมส์ครท” เป็นหนังสืออภิธานศัพท์เฉพาะในศาสนา 2) “สุทถเลข” แต่งเป็นจดหมายทูลพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งแบบเดียวกันกับรัตนาวลี ฝ่ายจีนว่าพระเจ้าแผ่นดินองค์นี้คือพระเจ้าศาตวาหน ฝ่ายทิเบตว่าพระเจ้าอุทยน (อุเทณ) หนังสือนี้มีโคลงรวม 123 บทว่าด้วยข้อความอันเป็นหลักแห่งพระพุทธศาสนาตรงกับข้อความในพระบาลีด้วยต้นฉบับภาษาสกฤตศูนย์หายเสียแล้วเหลือแต่คำแปลทิเบตซึ่งเวนซัล (Wenzel) ได้แปลออกเป็นภาษาอังกฤษพิมพ์ลงไว้ใน J. PTS. ฉบับประจำค.ศ. 1886 3) คัมภีร์พระไตรปิฎกในภาษาจีนรวม 24 คัมภีร์เท่าที่กล่าวชื่อมานี้เป็นของพระนาการชุนรจนาจริงหรือไม่นั้นนักปราชญ์ไม่รับรองหรือปฏิเสธอย่างไร 4) “ศตสทสุริกาปราชญาปารมิตา” บัณฑิตตารานาผู้แต่งชาวตารประเทศทิเบต (ฉบับภาษาทิเบต) ว่าเป็นความรจนาของพระนาการชุน. แต่นายยีก. นริมันพิจารณาเห็นว่าเป็นหนังสือรุ่นใหม่ไม่ใช่ของพระนาการชุนเว้นแต่ข้อความในหนังสือศตสทสุริกาปราชญาปารมิตานั้นเป็นไปตามแนวมติของพระนาการชุน 5) “มธยมกการิกา” นี้เป็นหนังสือสำคัญที่สุดที่พระนาการชุนได้รจนาไว้เพราะเป็นตำรับสำคัญของอนุภายในพระพุทธศาสนาฝ่ายหนึ่งเชื่อว่ามธยมกนิกายซึ่งได้รับกำเนิดจากพระนาการชุนเองและเป็นหนังสือที่ทำให้ชาวพุทธศาสนิกทางประเทศอินเดียภาคเหนือนิยมพระนาการชุนเกือบว่าเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งถึงกับยกยาศิตของพระนาการชุนว่าคู่เคียงกับพระพุทธภาษิตทีเดียวหนังสือมธยมกการิกานี้ได้พิมพ์ขึ้นแล้วพร้อมด้วยคำอธิบายของอาจารย์จันทรกิริติที่ประเทศรัสเซียเมื่อ ค.ศ. 1913 มีฉบับอยู่ในหอพระสมุดวชิราวุธ (มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป, 2534)

โดยมากลักษณะของงานเขียนของท่านพระนาการชุนใช้วิธี“จตุสภาวะ”หรือ“จตุสโกฏฐิ”เป็นวิธีการไม่ยืนยันท้สุดเป็นวิธีที่เรียกว่าวิภาษวิธี (Dialectics) งานเขียนของท่านครุณาการชุนนั้นมีมากมีผู้นำไปแปลเป็นภาษาต่างๆเช่นภาษาจีนภาษาทิเบตภาษาญี่ปุ่นภาษาเกาหลีภาษาอังกฤษภาษาไทยเป็นต้นงานที่แพร่หลายและมีความสำคัญมีดังนี้ มูลมหายามิกการิยศาสตร์ (อรรถกถาขอ

งอกโตกะ) ปรัชญาปรมิตาสูตร สูตราสมุจจย (อรรคถาของทสมุมิกสูตร) สุกัลเลชะ (สหายลิติต)
วิคหยาวรตนิ ศูนย์ตาสัตติ ทวาทสมกษาศตร ภาวสังขานติศาสตร (ภาวสังกรานติศาสตร) ยุกติศา
สติก มหายานวมลิกะ รตนวลี จตุสตกะ ฯลฯ

3. ปรัชญาของพระนาคารชุน

อาจารย์นาคารชุนได้ประกาศทฤษฎีศูนย์ตวาทิน ด้วยอาศัยหลักปัจจัยการและอนัตตา
ของพระพุทธองค์เป็นปทัฐาน ท่านกล่าวว่า สังขตธรรม อสังขตธรรม มีสภาพเท่ากันคือสูญ
(สรวมศูนย์ม) ไม่มีอะไรที่มีอยู่เป็นอยู่ด้วยตัวของมันเองได้อย่างปราศจากเหตุปัจจัยปรุงแต่ง แม้กระทั่ง
พระนิรวาณ เพราะฉะนั้น อย่างว่าแต่สังขตธรรมเป็นมายาไร้แก่นสารเลย พระนิรวาณก็เป็นมายาด้วย
สิ่งที่อาจารย์นาคารชุนคัดค้านปฏิเสธก็คือ “สิ่งที่มีอยู่ด้วยตัวของมันเอง” ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นอยู่โดย
สมมติหรือปรมัตถ์ ก็สิ่งที่มีอยู่ด้วยตัวของมันเองนั้นกินความหมายกว้าง รวมทั้งอาตมันหรืออัตตาอยู่
ด้วย แต่เรื่องอาตมันนั้น พระพุทธศาสนาทุกนิกาย (ยกเว้นพวกนิกายวัชชีบุตรและพวกจิตสากล) ก็
ปฏิเสธอย่างเด็ดขาด ไม่ยอมให้มีเหลือเศษอะไรอยู่แล้ว แต่ตามทัศนะของอาจารย์นาคารชุน ท่าน
คณาจารย์เหล่านั้น ถึงแม้ปฏิเสธความมีอยู่ด้วยตัวมันเองเพียงแต่อาตมันเท่านั้น แท้จริงยังไปเกิด
อุปาทานยึดสิ่งที่มีอยู่ด้วยตัวของตัวเองในขันธ ธาตุ อายตนะ พระนิรวาณว่ามีอยู่ด้วยตัวของตัวเองอีก
เห็นว่ามีกิเลสที่จะต้องละ และมีพระนิรวาณที่จะบรรลุซึ่งเป็นความเข้าใจผิด นาคารชุนกล่าวว่า สิ่ง
ที่เราเข้าใจว่ามันเป็นจุดที่สุดท้ายที่มีอยู่ได้ด้วยตัวมันเองนั้น แท้จริงก็เกิดจากปัจจัยอื่นอีกมากมาย
ปรุงแต่งขึ้น เมื่อสิ่งทั้งหลายไม่มีภาวะอันใดแน่นอนของตัวเองเช่นนี้ สิ่งเหล่านั้นก็เป็นดุษฎายา สิ่งใด
เป็นมายา สิ่งนั้นก็ไร้ความจริง จึงจัดว่าสูญ นาคารชุนอธิบายว่า สิ่งที่มีอยู่ด้วยตัวของมันเอง ย่อมบงถึง
ความอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น จะเปลี่ยนแปลงมิได้ ซึ่งถ้าหากเป็นเช่นนั้น ก็เป็นการขัดต่อกฎปัจจัย
การของพระพุทธศาสนา เพราะตามกฎแห่งปัจจัย สิ่งทั้งปวงย่อมต่างอาศัยเหตุปัจจัย จึงมีขึ้นเป็นขึ้น
มิได้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นอยู่โดยโดดเดี่ยว ดังนั้น ถ้าถือว่ามีสิ่งที่เป็นอยู่ด้วยตัวมันเองโดดเดี่ยวเช่นนี้ ย่อม
จัดเข้าเป็นฝ่ายสัสสตทิฐิไป ด้วยประการฉะนี้

นัยว่า สังขตธรรมย่อมเกิดจากเหตุปัจจัยเช่นสำนักเถรวาทหรือสถวีรวาทถือว่ามีปัจจัยอยู่
ถึง 24 ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งสังขตธรรมทั้งหลายสำนักสรวาสติวาทินและวิชยานวาทินถือว่ามีปัจจัยอยู่ 4
ส่วนอีกหลักหนึ่งถือว่ามีทั้งปวงเกิดขึ้นโดยไร้เหตุซึ่งเป็นพวกอุจเฉทวาทนัตถิกวาทโลกายตลัทธิเชื่อถือ
กันและการยึดถือในการปฏิบัติทั้ง 4 คือ 1. เกิดขึ้นเอง 2. อาศัยสิ่งอื่นเกิดขึ้น 3. เกิดขึ้นเองด้วยอาศัยสิ่ง
อื่นด้วยรวมกัน 4. ไม่มีเหตุ (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2555)

ประวัติและผลงานพระอสังคะ-พระวสุพันธู

1. ประวัติของพระอสังคะ

ตามประวัติของพระอสังคะ เมื่อครั้งที่เป็เด็กนั้นท่านเป็นผู้ฝึกฝนในเรื่องของศาสนา ชอบ
นั่งสมาธิ จนกระทั่งอายุครบบวชจึงได้บวชอยู่ในนิกายสรวาสติวาท แยกจากนิกายมฬาสากะ ท่าน

ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและเลิกตนออกไปปฏิบัติธรรมอยู่ในถ้ำนานถึง 12 ปีเมื่อเห็นสมควรแก่เวลา จึงออกมาสู่โลกภายนอกเพื่อที่จะเผยแผ่หลักธรรมที่ตนได้ศึกษาจนชำนาญ ในระหว่างทางที่เดินมานั้น ท่านได้พบสุนัขบาดเจ็บตัวหนึ่งที่บาดเจ็บล้มนอนนอนชอนไชด้วยความมีจิตเมตตาท่านจึงฉีกเนื้อที่ขาของตนเข้าปิดบาดแผลของสุนัขเพื่อให้มันนอนหลับพักผ่อนในขณะนั้นพระอริยมะตไตรยเห็นเหตุการณ์นั้นจึงลงมาจากสวรรค์ชั้นดุสิตแล้วพาท่านไปที่นั่นพร้อมทั้งสอนมหายานสูตรให้ 5 สูตร คือ มหายานสูตราลังการ มัยยัณตวิภังคสูตร อัมมาอัมมาตวิภังค อภิสมยาลังการ และ อุตตรตันตระ หลังจากทีศึกษาสูตรของมหายานอยู่ที่สวรรค์ชั้นดุสิตแล้วท่านลงมาสู่โลกมนุษย์เพื่อเผยแผ่พระสูตรเหล่านี้ให้แก่ชาวโลกแต่ไม่มีผู้ใดเชื่อจนกระทั่งพระอริยมะตไตรยโพธิสัตว์ต้องลงมาช่วยในปีหนึ่งๆท่านพระอสังคะสามารถแต่งโคลกธรรมถึง 1 แสนโคลก

2. ประวัติของพระวสุพันธู

พระวสุพันธูผู้เป็นน้องชายนั้น ตอนแรกบวชอยู่ในนิกายสรวาสติวาท ต่อมาเมื่อท่านพระอสังคะผู้เป็นพี่ชายเผยแผ่หลักธรรมตามแนวแห่งนิกายโยคจารจนเป็นที่รู้จักกันมาก ดังนั้นจึงมาร่วมเผยแผ่ในนิกายโยคจารจนเป็นที่รู้จักกันไปทั่วอินเดียและกระจายไปสู่ประเทศใกล้เคียง ถือว่านิกายโยคจารเจริญสูงสุดในยุคของท่านพระวสุพันธู

3. ผลงานของพระอสังคะและพระวสุพันธู

พระอสังคะประกาศหลักธรรมมหายานอย่างเต็มรูปแบบ งานที่ท่านนำเสนอไม่ว่าจะเป็นโยคจารภูมิศาสตร์ ทสภูมิศาสตร์ ล้วนเน้นถึงการประพฤติปฏิบัติตามแนวมหายาน คือ เน้นบำเพ็ญพระโพธิสัตว์ เน้นเคารพพระโพธิสัตว์ ทฤษฎีตรีกาย เน้นการปฏิบัติเพื่อก้าวได้มาซึ่งอิทธิฤทธิ์แสดงลักษณะท่ามือตามลักษณะของพระพุทเจ้าทั้งหลายในพุทเกษตร (มูทรา) และท่านรจนาพระสูตรออกมาอีกมาก เช่น มหายานสังคะวัชรเจทิกาปรัชญาปารมิตา ปรัชญาปารมิตาสูตราศาสตร์ ซึ่งเป็นอรรถกถาของวัชรเจทิกา มหายานโนตตรตันตระศาสตร์ ตัตตววินิจฉัย โพธิสัตว์ภูมิ เป็นต้น แต่โดยสรุปงานของท่านหลายสูตรได้รับอิทธิพลจากอินดุตันตระต่อมากลายมาเป็นนิกายหนึ่งในพระพุทศาสนา ในที่สุดคือ นิกายพุทตันตระหรือวัชรยาน ในช่วงท้ายชีวิตของท่านพระอสังคะ พระราชาคัมภีร์ปักษะทรงสร้างวัดถวายแด่พระภิกษุมหายานเป็นอันมาก และได้สร้างวัดธัมมังกุระวิหารที่เวฬุวันถวายให้ท่านพระอสังคะ ท่านมรณภาพ ณ วัดแห่งนี้

4. ปรัชญาของพระอสังคะและพระวสุพันธู

การยอมรับความมียู่ของจิตคือหลักธรรมที่สำคัญที่สุดของพระอสังคะและพระวสุพันธูผู้ร่วมกันพัฒนานิกายโยคจาร ส่วนผู้ที่ก่อตั้งนิกายนี้คือ ท่านพระไมตรียานาถ พระสูตรที่ถือว่าเป็นต้นแห่งแนวความคิดของโยคจารก็คือ ลังการตารสูตร แต่เนื้อหาและหลักธรรมนั้นถือว่า ได้มาจากโยคจารภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโพธิสัตว์ภูมิ กระทั่งด้าน “โยคจาร” ก็มาจากโยคจารภูมินี้เอง คัมภีร์ลังการตารสูตรซึ่งเป็นคัมภีร์หลักของแนวคตินี้กล่าวว่า “สรรพสิ่งมียู่ในอาณาเขตของจิต ความ

จริงข้อนี้คนเขาไม่อาจหยั่งเห็นได้เลย คนเหล่านี้คิดฝันไปต่างๆ นานาจึงสับสนไม่รู้ซึ่งถึงสัจธรรมข้อนี้...โลกนี้ตามที่มองเห็นมีได้มีอยู่จริง ความหลากหลายของสรรพสิ่งที่เรามองเห็นเกิดจากจิต ร่างกายของเรา ทรัพย์สินของเรา บ้านของเรา เป็นเพียงภาพสะท้อนออกมาจากจิตเท่านั้น”จิตอยู่เหนือภาษาที่จะอธิบายได้ ดังนั้นจิตเท่านั้นที่มีอยู่จริง เป็นปฐมธาตุของสิ่งทั้งปวง จิตนี้คือ อลยวิญญูณ ซึ่งมี “พีชะ” (Seeds) คือพลาณภาพในการสร้างความรู้สึกรู้สึกนึกคิด แสดงออกอย่างวิจิตรพิสดาร

ประวัติและผลงานพระทินนาคะ-พระธรรมกิริติ

1. ประวัติของพระทินนาคะ

ท่านเกิดที่สิงห์หวักตระ ซึ่งเป็นตำบลหนึ่งในเขตเมืองกาญจนบุรีในอินเดียตอนใต้ ในสกุลพราหมณ์ต่อมาได้ออกบวชในพุทธศาสนา แล้วเดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยนาลันทา ท่านเป็นศิษย์ของพระวสุพันธ์ เมื่อแรกบวชท่านเป็นภิกษุฝ่ายสาวกยาน

2. ประวัติของพระธรรมกิริติ

ตามประวัติว่า ท่านเกิดที่หมู่บ้านตรุมโล ในรัฐโจฬะ เมื่อประมาณ พ.ศ. 1300 กว่าพระธรรมกิริติ เกิดที่บ้านจุฑามณี หรือตริมาลัย รัฐโจฬะ อินเดียใต้ บิดาเป็นพราหมณ์นามว่าโรรุณทะ (Rorunanda) เป็นลูกศิษย์ของพระทินนาคะและเป็นนักตรรกวิทยาที่หาตัวจับยากในยุคนั้นเมื่อออกบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนในสำนักของท่าน “อิศวรเสน” ซึ่งเป็นศิษย์ของท่านทินนาคะ

ท่านธรรมกิริติได้เป็นอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงของนิยายวิญญูณวาทชื่อเสียงของท่านในฐานะเป็นนักปรัชญาและนักตรรกวิทยาที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก และยังคงเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักปราชญ์มาจนถึงปัจจุบันนี้แม้กระทั่งพวกพราหมณ์ที่เป็นคู่แข่งของท่านก็ยอมรับในภูมิความรู้ทางตรรกวิทยาของท่านว่าเหนือกว่าพวกตน

3. ผลงานของพระทินนาคะและพระธรรมกิริติ

ผลงานของพระทินนาคะ ได้แก่ ประมาณสมุจจัยว่าด้วยการให้เหตุผลเชิงตรรกวิทยานิยายประเวศ และเหตุจักรทมรุ ส่วนผลงานของท่านธรรมกิริติ ท่านได้เขียนหนังสือปรัชญาและตรรกวิทยาทางพระพุทธศาสนาไว้หลายเล่ม หนังสือเล่มสำคัญของท่านมีดังนี้ ประมาณวินิจัย นิยายพิณฑุ สัมพันธปริกษา ประมาณวาติกา เหตุพิทุ ทินยาย และ สมานันตรลิสท (อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ ศาสตราจารย์, 2551) อนึ่ง ประกาศเผยแผ่ลัทธิวิญญูณวาท และคัมภีร์เหตุวิทยา ท่านทินนาคะเกิดในสกุลพราหมณ์ในอินเดียภาคใต้ ออกบวชในนิกายวัชชีบุตร ภายหลังได้ติดตามมาศึกษากับท่านวสุพันธ์ มีความรอบรู้แตกฉานในพระไตรปิฎก ทั้งฝ่ายมหายานและเถรวาท กล่าวกันว่า ท่านสามารถจำทรงอักษรไว้ซึ่งพระสูตรประเภทต่างๆ ถึง 500 สูตร ต่อมาท่านได้มาจำพรรษาอยู่ ณ นาลันทา ณ ที่นั่นท่านใช้ความรู้ของท่านปราบทมิฬของพวกพาทิสลัทธิ และเป็นศาสตราจารย์บรรยายวิชาแก่คณะสงฆ์ในนาลันทาด้วย กล่าวกันว่าผลงานรจนาปกรณ์ของท่านมีอยู่ราว 100 เล่ม เมื่อท่านชราแล้ว ได้

ออกไปแสวงหาความวิเวกอยู่เียบๆ ที่โอริสสา และได้รับนาปรณต์ต่างๆ เกี่ยวกับนิกายวิญาณวาท พร้อมทั้งตรรกวิทยาด้วย คัมภีร์ที่มีชื่อเสียง อาทิ เช่นประมาณสมุจจัย ศิษย์ของท่านทินนาคคือท่านธรรมปาละ

4. ปรัชญาของพระทินนาคะและพระธรรมกิริติ

สำนักปรัชญาพุทธโดยท่านทินนาคะได้ทำการแบ่งประเภทของการรับรู้แบบประจักษ์ ออกเป็น4 รูปแบบได้แก่ 1.การรับรู้แบบประจักษ์ทางประสาทสัมผัสทั้งห้า (อินทริยปรตยักษะ or sense-perception) 2. การรับรู้แบบประจักษ์ทางจิตใจ (มนสปรตยักษะ or mental perception) 3. การรับรู้แบบประจักษ์ในกระบวนการรับรู้ั่นเอง (สวสัมเวทนา or self-perception) และ 4. การรับรู้แบบประจักษ์ของพระอริยบุคคล (โยคิปรตยักษะ or perception of yogi) และท่านทินนาค ได้ย้าประเด็นสำคัญไว้ว่า รูปแบบของการรับรู้แบบประจักษ์ทั้ง 4 ประการนี้มีความคล้ายคลึงกันตรงที่ว่าเป็นการรับรู้สภาวะที่เป็นจริงของสิ่งที่ถูกรู้ เป็นอิสระจากการปรุงแต่งของจิตใจ (Mental construction) ท่านธรรมกิริติก็เช่นกันได้แบ่งการรับรู้แบบประจักษ์ออกเป็น 4 รูปแบบ ดังเช่นอาจารย์ของท่านคือท่านทินนาคะ

สำนักไวเศษิกะ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการของการเข้าถึงการรับรู้ที่ถูกต้องไว้ 2 ประเภท ได้แก่ ปรตยักษะ (perception) และ อนุมาน(inference) เหมือนสำนัคนยายใน 2 ประเภทแรก แต่ได้รวมเอาประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 ไว้ใน แหล่งการรับรู้ที่ถูกต้องประเภทที่ 2 คือ อนุมาน ในการตอบปัญหาญาณวิทยาเกี่ยวกับกระบวนการเข้าถึงการรับรู้ที่ถูกต้องนี้ นักปรัชญาฝ่ายพุทธคือ ท่านทินนาค และท่านธรรมกิริติได้เสนอทฤษฎีว่าด้วยกระบวนการเข้าถึงการรับรู้ที่ถูกต้องไว้ 2 ประเภท ได้แก่ ปรตยักษะ และ อนุมาน” เท่านั้น เพราะเห็นว่า กระบวนการเข้าถึงการรับรู้ที่ถูกต้องแบบ อุปมาน และศัพท์ ที่เสนอโดยสำนักปรัชญานยายะนั้นสามารถรวมเข้าในประเภทที่ 2 คือ อนุมานได้ ซึ่งกระบวนการเข้าถึงการรับรู้แบบอนุมานเป็นการรับรู้ผ่านการปรุงแต่ง ตัดสิน กำหนดว่าอะไรเป็นอะไรในบทความนี้จะกล่าวถึงการรับรู้ หรือ กระบวนการที่เข้าถึงการรับรู้ที่ถูกต้อง ประเภทแรก คือ ปรตยักษะ ตามทัศนะของท่านธรรมกิริติเท่านั้นเพื่อตรวจสอบว่าการรับรู้ประเภทนี้สามารถรับรู้โลกภายนอกได้จริงหรือไม่และรับรู้ได้อย่างไรโดยสืบค้นข้อมูลจากผลงานทั้ง 2 ของท่านธรรมกิริติ ได้แก่ คัมภีร์ประมาณวรตัก และคัมภีร์นยายพินทุตามทัศนะของท่านธรรมกิริติ เนื่องจากสิ่งที่ถูกรู้มี 2 รูปแบบเพราะเกี่ยวเนื่องกับวิธีการรับรู้ กล่าวคือ สิ่งที่ถูกรู้ในขณะแรกที่สั้นที่สุดเรียกว่าขณะปรมัตถ์ สภาวะที่แท้จริงของสิ่งที่ถูกรู้ (สวลักษณะ) ปรากฏต่อการรับรู้แล้วหายไปทันที ขณะต่อมาจากนั้นเกิดการรับรู้ที่จิตใจเข้าไปปรุงแต่งขึ้นจากอิทธิพลของกิเลสและพื้นเพอุปนิสัยที่สั่งสมไว้เกิดการรับรู้ที่ก่อให้เกิดรูปแบบที่สองของสิ่งที่ถูกรู้ เรียกว่า สามานยลักษณะ (มโนภาพ) ดังนั้นจึงเกิดการรับรู้ 2 ประเภท คือ สภาวะของสิ่งที่แท้จริงก่อให้เกิด การรับรู้แท้จริงระดับปรมัตถ์ คือการ

รับรู้แบบประจักษ์ และสามารถลักษณะก่อให้เกิดการรับรู้แบบอนุมาน สำหรับการรับรู้ทั้ง 2 แบบ
เหล่านี้ ท่านธรรมกิริติถือว่าการรับรู้ที่ถูกต้อง แต่มีระดับเข้มข้นของความถูกต้องที่ไม่เท่ากัน

สรุป

ในพระพุทธศาสนานิกายมหายานนี้ซึ่งมีพระที่เก่งในด้านต่างๆ หรือเป็นหลักกำลังสำคัญ
ของมหายานไม่ว่าจะเป็นพระอัสวโหมะที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้พัฒนาสำนวนลีลาการแต่งบทกวีนิพนธ์ภาษา
สันสกฤตแบบกาพย์ขึ้นในอินเดีย จนได้ชื่อว่าเป็น “บิดาแห่งบทละคร” ท่านเป็นอาจารย์ที่ใครก็ไม่อาจ
โต้แย้งได้ในความสามารถด้านบทละคร และท่านมีชีวิตอยู่ก่อนกาลิลาสจะเกิดถึง 300 ปีหรืออาจารย์
นาการชุนก็ได้ประกาศทฤษฎีศูนย์ตวาหิน ด้วยอาศัยหลักปัจจัยการและอนัตตาของพระพุทธองค์เป็น
ปทัฏฐาน ท่านกล่าวว่า สังขตธรรม อสังขตธรรม มีสภาพเท่ากันคือสูญ (สรวมศุนยม) ไม่มีอะไรที่มีอยู่
เป็นอยู่ด้วยตัวของมันเองได้อย่างปราศจากเหตุปัจจัยปรุงแต่ง แม้กระทั่งพระนิรวาณ เพราะฉะนั้น
อย่าว่าแต่สังขตธรรมเป็นมายาไรแก่นสารเลย พระนิรวาณก็เป็นมายาด้วย สิ่งที่อาจารย์นาการชุน
คัดค้านปฏิเสธก็คือ “สิ่งที่มีอยู่ด้วยตัวของมันเอง” รวมทั้งพระอสังคะและพระวสุพันธุพระทินนาคะ
และพระธรรมกิริติ ได้เป็นกำลังหลักสำคัญช่วยกันในด้านความคิดหรือปรัชญาที่มีความเห็นผิดต่างกัน
หลายๆ ด้าน

เอกสารอ้างอิง

- มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป. (2534). **รัตนาวลี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เสถียร โพนินันทะ. (2555). **ปรัชญามหายาน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. นครปฐม: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
สุวิญ รักษัตย์. (2555). **พระพุทธศาสนามหายาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด
บางกอกบลิ๊อก.
สิริวัฒน์ คำวันสา. (2545). **พุทธศาสนาในอินเดีย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พัทธอักษร.
อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์. (2551). **พระพุทธศาสนามหายาน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนากฎหมายขายฝากสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน
THE DEVELOPMENT OF THE SALE WITH RIGHT OF REDEMPTION LAW
TO SUSTAINABLE SOCIETY DEVELOPMENT

ปองปรัชญ์ เกษาสุวรรณ¹, กฤษณะ ตุ่มกตากร²
Pongprach Kesasuwan¹, Kritsana Toomukdakorn²
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม¹
Rajabhat Mahasarakham University¹
นักวิชาการอิสระ²
Independent Scholars²
E-mail: Pongprach.rmu@gmail.com

Received: August 6, 2020; Revised: August 25, 2020; Accepted: September 10, 2020

บทคัดย่อ

การขายฝากถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนและธุรกิจขนาดเล็กพระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ.2562 โดยบังคับใช้แยกจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเพิ่มความช่วยเหลือชาวนาเกษตรกร ให้ได้รับความคุ้มครอง เพื่อการพัฒนากฎหมายควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมต่อไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สัญญาขายฝาก, กู้ยืม, ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

Abstract

Sale with Right of Redemption is considered as an alternative to access funding for the people and small businesses. Act to protect people in the contract of Sale with Right of Redemption agricultural land or residence B.E.2562 (2019) increasing help to farmers to be protected For the development of the law along with the sustainable social development.

Keywords: Sale with Right of Redemption, Debt, agricultural land, residence, sustainable social development

บทนำ

จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายของไทย จะพบว่า กฎหมายขายฝากมีความเป็นมา และวิวัฒนาการเป็นลำดับนับแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2528) โดยในสมัยแรก สัญญาขายฝาก มีแต่เพียงสัญญาขายฝากทาส ก่อนมีประกาศประกาศเลิกทาส เป็นการพัฒนามาจาก สัญญากู้ยืมเงิน มาเป็นสัญญาจำนำ แต่เดิมการกู้ยืมเงินผู้กู้ยืมจะต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับและ กลายเป็นคนของผู้ให้กู้ มีความผูกพันต่อผู้ให้กู้ ทั้งเนื้อตัวร่างกายและทรัพย์สิน ต่อมาเมื่อเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ ยินยอมให้ลูกหนี้ผู้กู้ได้หลุดพ้นจากหน้าที่ต้องรับใช้เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้มักจะบังคับให้นำคนใน ครอบครัวหรือทรัพย์สินมาจำนำไว้แก่เจ้าหนี้ เรียกว่า การจำนำคนลงเป็นทาส เพื่อเป็นประกันการ กู้ยืมนั้น โดยมีการกำหนดระยะเวลา 3 ปี หากระยะเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้แก่ เจ้าหนี้ภายในกำหนด บุคคลที่ถูกจำนำไว้ย้อยตกลงเป็นทาสของเจ้าหนี้โดยเด็ดขาด ต่อมาการจำนำด้วย คนหรือทรัพย์สินนั้นเป็นเหตุให้หลุดเป็นสิทธิของเจ้าหนี้ภายในเวลาอันสั้น และต่อมาภายหลังมีการ ประกาศเลิกทาส ทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้นจึงนิยมทำสัญญาขายฝากกันมากขึ้น คู่สัญญาจึงคิดหาวิธี หลีกเลี่ยงผลของการสัญญาจำนำดังกล่าวโดยวิธีนำรูปแบบของสัญญาซื้อขายมาผสมกับรูปแบบของ สัญญาจำนำ และจึงกลายเป็นสัญญาขายฝากในที่สุด

แต่สัญญาขายฝากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับที่ใช้บังคับในปัจจุบันมี ลักษณะเป็นสัญญาซื้อขายอย่างหนึ่ง ซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายฝากได้โอนไปยังผู้รับซื้อฝากแล้ว ตั้งแต่ขณะมีการทำสัญญาขายฝากกัน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 491) แต่มีข้อตกลง ในสัญญาขายฝากว่า สามารถไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากนั้นคืนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดในสัญญานั้น หรือโดยกฎหมาย เหตุนี้ทำให้สัญญาขายฝากตามกฎหมายปัจจุบันจึงไม่มีลักษณะเป็นการประกันการ ชำระหนี้ดังเช่นกฎหมายเก่า แต่เป็นสัญญาโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเช่นเดียวกับการซื้อขายธรรมดา

ในระยะเวลาที่ผ่านมา กฎหมายขายฝากมักถูกวิพากษ์วิจารณ์เสมอว่าเป็นกฎหมายที่ไม่ เป็นธรรม ทั้งเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการทำสัญญาขายฝาก ผู้ขายฝากมักเข้าใจว่าการ ขายฝากนั้นเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินของตน หรือกรณีที่กำหนดจำนวนเงินในสัญญา ขายฝากที่โดยซื้อฝากในราคาหนึ่ง และกำหนดสินไถ่เป็นอีกราคาหนึ่ง โดยคำนวณดอกเบี้ยและค่าอื่น ๆ รวมเข้าไป ทำให้จำนวนสินไถ่สูงมากจนผู้ขายฝากไม่สามารถหาเงินมาไถ่เอาทรัพย์สินของตนเองคืน ได้ และปัญหาที่เกิดขึ้นมักเป็นที่ดินเกษตรกรรม เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนไม่มีที่ดินทำกิน เนื่องจากการขายฝากมีระยะเวลาที่จำกัด และประกอบกับการรายได้เกษตรกรมักมีรายได้ไม่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถหาเงินมาไถ่ที่ดินทำกินของตนเองได้ภายในกำหนดเวลา และปัญหาที่พบคือเมื่อผู้ขาย ฝากมีเงินเพียงพอที่จะไปชำระสินไถ่ ผู้รับซื้อฝากจะบ่ายเบี่ยงไม่ยอมรับชำระหนี้ เพื่อให้พ้น กำหนดเวลาในการชำระหนี้ ทำให้ผู้ซื้อฝากได้ในราคาที่ถูกลง ที่ดินจึงตกเป็นของนายทุนเป็นจำนวนมาก

เกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินต้องเช่าที่ดินเพื่อปลูกข้าว ทำเกษตร รัฐบาลจึงมีความจำเป็นอย่างย้งที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหานี้

ตารางที่ 1 : สถิติปริมาณงานการจดทะเบียนขายฝาก

สถิติ	พ.ศ. ๒๕๕๖	พ.ศ. ๒๕๕๗	พ.ศ. ๒๕๕๘	พ.ศ. ๒๕๕๙	พ.ศ. ๒๕๖๐	ค่าเฉลี่ย/ปี
การจดทะเบียน ขายฝาก	๖๒,๒๘๓	๓๘,๖๙๔	๙๐,๕๖๙	๘๔,๕๖๔	๕๖,๔๙๖	๖๖,๕๒๑

ตารางสถิติปริมาณงานการจดทะเบียนขายฝาก จะพบตัวเลขของการทำสัญญาขายฝากที่มีอัตราการขึ้นและลง โดยเฉพาะปี 2558 มีอัตราการเพิ่มขึ้น ของการจดทะเบียนขายฝากมากที่สุดเป็นจำนวน 90,569 ราย และมีค่าเฉลี่ยจำนวน 66,521 ราย (สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย , 2561) แสดงถึงความจำเป็นของประชาชนที่ยังต้องพึ่งแหล่งทุนนอกระบบในรูปแบบของสัญญาขายฝากอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย

ต่อมาจึงมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องกฎหมายขายฝาก คือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2541 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องขายฝากมีบทบัญญัติยังไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้มีการเอาเปรียบผู้ขายฝากโดยการกำหนดสินไถ่ที่สูงเกินควรเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา รวมทั้งในกรณีที่ถึงกำหนดเวลาไถ่ผู้ซื้อฝากมักจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมให้มีการไถ่ จนเป็นเหตุให้ผู้ขายฝากต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปโดยไม่ชอบธรรม นอกจากนี้ เห็นควรปรับปรุงระยะเวลาในการใช้สิทธิไถ่ในสัญญาขายฝากให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2541)

ตามประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ.2562 ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่ากฎหมายขายฝากมีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการขายฝาก เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ขายฝากที่เป็นเกษตรกร และยังคงรักษาผลตอบแทนให้แก่ผู้ซื้อฝากเช่นกัน

การกำหนดเวลาไถ่ ไม่ต่ำกว่า 1 ปี และไม่เกิน 10 ปี

การกำหนดเวลาไถ่ไม่ต่ำกว่า 1 ปี เป็นระยะเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าว ซึ่งจะต้องรอเวลาในการเก็บเกี่ยว 1 ครั้งต่อปี เนื่องจากในทางปฏิบัติ คู่สัญญามักจะตกลงระยะเวลาในการไถ่ประมาณ 6 เดือน ทำให้ผู้ขายฝากซึ่งประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ไม่สามารถเก็บเกี่ยวและขายผลผลิตได้ทัน ทำให้ไม่สามารถ

ที่จะหาเงินมาไถ่ทรัพย์สินของตนได้ทันภายในเวลาที่กำหนด(พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ.2562 มาตรา 10)

กำหนดสินไถ่สูงกว่าราคาขายฝากก็ได้ แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี

ปัญหาที่พบบ่อยคือ การที่ผู้ซื้อฝากมักจะมีการกำหนดราคาไถ่ทรัพย์สินคืนในราคาที่สูงกว่าราคาประเมิน และมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ย โดยคิดเพิ่มจากราคาขายจริง ทำให้สินไถ่มีจำนวนสูงมากจนทำให้ผู้ขายฝากไม่สามารถไถ่ทรัพย์สินนั้นได้ ได้รับความเดือดร้อน และในมาตรา 8 วรรคสาม มีการกำหนดให้สินไถ่มีราคาสูงกว่าที่ขายฝากได้ แต่เมื่อคำนวณเป็นดอกเบี้ยแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปีคำนวณนับแต่วันที่ย้ายฝากจนถึงวันครบกำหนดเวลาไถ่ ซึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 654 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการขายฝากของสังคมไทย ที่ใช้ที่ดินในเพื่อกฎหมายการกู้ยืมเงิน ซึ่งเป็นการช่วยลดปัญหาการกำหนดสินไถ่เกินสมควร

กรณีผู้ซื้อฝากได้รับเงิน ทรัพย์สิน

กรณีผู้ซื้อฝากได้รับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ขายฝาก ให้ถือว่าเงิน ทรัพย์สิน ประโยชน์ หรือค่าตอบแทนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสินไถ่ที่ได้ชำระแล้ว ตามมาตรา 13 วรรคสอง

1) กรณีที่คู่สัญญาอาจตกลงกันเป็นหนังสือให้ผู้ขายฝากมีสิทธินำทรัพย์สินที่ขายฝากให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์เพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยจะกำหนดให้ค่าตอบแทนตกเป็นของผู้ขายฝากหรือผู้ซื้อฝากก็ได้

2) กรณีไม่ได้มีการตกลงกัน ผู้ขายฝากมีสิทธิให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้และให้ค่าตอบแทนที่ได้รับเป็นของผู้ซื้อฝาก

แต่ทั้งนี้ ตามมาตรา 8 วรรคสอง ได้บัญญัติเพิ่มเติมในเรื่องของการชำระ หากผู้ซื้อฝากได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้งค่าตอบแทนที่ผู้ซื้อฝากได้รับจากการให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินจากผู้ขายฝาก ที่ได้มาจากการซื้อฝาก ให้ถือว่าเงิน ทรัพย์สิน ประโยชน์ หรือค่าตอบแทนนั้น เป็นส่วนหนึ่งของสินไถ่ที่ได้ชำระแล้ว

การขยายสถานที่วางทรัพย์สินโดยอาจชำระสินไถ่ การตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง

ปัญหาที่พบบ่อยในทางปฏิบัติ จะพบว่าผู้ซื้อฝากมักมีการขายเบี่ยงไม่ยอมรับสินไถ่ โดยมีเจตนาให้ผู้ขายฝากไม่สามารถใช้สิทธิไถ่ได้ภายในกำหนด และเมื่อพ้นกำหนดเวลาไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้ออย่างถาวร

ในประเด็นนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้มีการกำหนดให้ผู้ขายฝากสามารถนำสินไถ่ไปวางชำระ ณ สำนักงานวางทรัพย์สินแทนได้ แต่เนื่องจากสำนักงานวางทรัพย์สินนั้นจะมีเพียงในสำนักงานบังคับคดี ซึ่งมีเพียงจังหวัดละแห่ง และส่วนใหญ่อยู่ภายในตัวเมือง ซึ่งหากผู้ขายฝากอยู่ต่าง

อำเภอทำให้มีปัญหาในการเดินทาง ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ขายฝากเพิ่มเติมจาก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้ขายฝากสามารถนำเงินไปวางชำระสินไถ่ได้ ณ สำนักงานวาง ทรัพย์สิน กรมบังคับคดี หรือสำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินที่รับจดทะเบียนการขายฝาก ทรัพย์สินนั้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ที่ดินยังมีหน้าที่ในการแจ้งให้ผู้ซื้อฝากรับทราบถึงการวางทรัพย์สิน ดังกล่าวอีกด้วย

ผู้ซื้อฝากมีหน้าที่บอกกล่าวเพื่อให้ผู้ขายฝากทราบกำหนดเวลาไถ่และจำนวนสินไถ่

ก่อนวันครบกำหนดเวลาไถ่ไม่น้อยกว่าสามเดือนไม่เกินหกเดือน ผู้ซื้อฝากมีหน้าที่ต้องแจ้ง เป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังผู้ขายฝาก เพื่อให้ผู้ขายฝากทราบกำหนดเวลาไถ่ และจำนวนสินไถ่ พร้อมทั้งแนบสำเนาสัญญาขายฝากไปด้วย ในกรณีที่ผู้แจ้งมิใช่ผู้ซื้อฝากเดิม ต้องแจ้ง ไปด้วยว่าผู้ขายฝากจะต้องไถ่กับผู้ใดและสถานที่ที่จะต้องชำระสินไถ่ ในกรณีที่ผู้ซื้อฝากไม่ได้ ดำเนินการแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขายฝากภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือมิได้ส่งสำเนาสัญญาขายฝาก ไปด้วย ให้กำหนดเวลาในการไถ่ขยายออกไปอีกนับแต่วันครบกำหนดไถ่ โดยผู้ขายฝากมีหน้าที่ชำระ สินไถ่ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญา

ผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ที่เกี่ยวกับการขายฝากนั้น จะเห็นได้ว่า ก่อนที่จะมีประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สัญญาขายฝากถือเป็นสัญญาประกันหนี้ ประเภทหนึ่ง เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายฝากนั้นยังคงเป็นของผู้ขาย แต่ต่อมาเมื่อประกาศใช้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สัญญาขายฝากได้มีการเปลี่ยนลักษณะเป็นสัญญาซื้อขายประเภท หนึ่ง โดยให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายฝากโอนไปยังผู้ซื้อนับแต่เวลาที่ทำสัญญา เพียงแต่มีการกำหนด เงื่อนไขว่าผู้ขายสามารถไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากคืนได้ แต่การขายฝากในกฎหมายปัจจุบันนั้นเป็นการ โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปยังผู้ซื้อฝาก แต่ผู้ขายฝากยังมีสิทธิไถ่คืนในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งต่างจาก สัญญาจำนำ และสัญญาจำนอง ที่ผู้จำนำหรือผู้จำนอง ยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นอยู่ เพียงแต่ส่งมอบการครอบครอง หรือเอาทะเบียนตราไว้เป็นประกันหนี้เท่านั้น และในช่วงเวลา 20 ปีที่ ผ่านมานั้นจากการศึกษาจะพบว่าหลายรัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดจากการขายฝากที่ถูกมองว่า เป็นกฎหมายไม่เป็นธรรม เกิดการเอารัดเอาเปรียบ เนื่องจากปัญหาที่พบ เช่น การกำหนดจำนวนสิน ไถ่สูงกว่าจำนวนเงินที่ผู้ขายฝากได้รับไปจริง โดยการหักค่าธรรมเนียมหรือค่ากินเปล่าของนายทุน และปัญหาการกำหนดระยะเวลาที่สั้นเกินไป และมีการกำหนดสินไถ่เกินกว่าสมควร และการมุ่งเอา ทรัพย์สินติดเป็นของผู้ซื้อฝาก โดยมีเจตนาให้ผู้ขายฝากไม่สามารถใช้สิทธิไถ่ทรัพย์สินของตนคืนในเวลา ที่กำหนดได้ โดย

ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ได้ให้ความเห็นว่า “เกี่ยวกับกฎหมายลักษณะขายฝากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นเห็นสมควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมสอดคล้องกับอุปนิสัยของคนไทยและหลักความเป็นธรรมมากกว่าที่จะยกเลิกเสียโดยสิ้นเชิงแล้ว ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่เดือดร้อนทางการเงินอาจสมคบกับนายทุนเจ้าของเงินหลักเลียงกฎหมายโดยการทำสัญญาเพื่อเลียงกฎหมาย...ซึ่งจะมีผลให้เกิดข้อพิพาทโต้แย้งมากยิ่งขึ้น และยากต่อการควบคุมและการให้ความคุ้มครองของรัฐ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่องสังคมการเมือง และเศรษฐกิจได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะขายฝากที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน” (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2528)

ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าว หากพิจารณาใช้ช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา กฎหมายขายฝากได้มีการพัฒนาสอดคล้องกับบริบทของการกู้ยืมเงินโดยอาศัยสัญญาขายฝาก โดยนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินมาปรับเข้ากับการขายฝาก เช่น การกำหนดสินไถ่สามารถเรียกได้สูงกว่าราคาขายฝาก แต่ต้องไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีของราคาขายฝากจริง และการบอกกล่าวกำหนดเวลาไถ่ทรัพย์สินโดยให้ผู้ซื้อฝากมีหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังผู้ขายฝากเพื่อให้ผู้ขายฝากทราบกำหนดเวลาไถ่และจำนวนสินไถ่ หากมิได้แจ้งให้ถือว่าเป็นการขายระยะเวลาไถ่ทรัพย์สินออกไปอีก 6 เดือนทันที เป็นต้น

สรุป

กฎหมายขายฝากเป็นทางเลือกหนึ่งของการกู้ยืมเงินโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน แต่ในรูปแบบของการซื้อขายทรัพย์สิน โดยสามารถไถ่คืนได้ภายในเวลาที่กำหนด เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชน โดยเฉพาะอาชีพที่ไม่มีรายได้ที่ชัดเจนพอที่จะขอสินเชื่อจากธนาคารได้ ทำให้มีการหนีบยืมโดยอาศัยกฎหมายขายฝาก ที่ยังพอจูงใจให้เจ้าหนี้ปล่อยเงินกู้โดยอาศัยการขายฝากที่มีความคล่องตัว เนื่องจากหากพ้นกำหนดเวลาไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากย่อมตกเป็นของผู้ซื้อฝากในทันที ไม่ต้องผ่านกระบวนการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับชำระหนี้ และมีการกำหนดราคาขายฝากต่ำกว่าราคาประเมินที่ดิน และกำหนดสินไถ่ในราคาที่สูงกว่าราคาขายฝาก โดยอาศัยหลักเจตนาระหว่างคู่สัญญาเป็นสำคัญ กฎหมายจึงไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมการทำสัญญามากนัก แต่มุ่งเน้นไปพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืม เช่น เรื่องดอกเบี้ยเกินอัตรา แต่เมื่อพิจารณาจากอุปนิสัยบริบทของสังคมไทย และปัญหาการเอาเปรียบโดยอาศัยความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ กฎหมายจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องและคุ้มครองประชาชน การกำหนดเวลาไถ่ในสัญญาต้องไม่ต่ำกว่า 1 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการทำการเกษตรที่เกี่ยวปีละหนึ่งครั้ง ดังนั้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562 จะเห็นถึงพัฒนากฎหมายควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม โดยอาศัยกฎหมายเป็นบทบังคับให้ประชาชนปฏิบัติไปในแนวทางที่เหมาะสม และยกระดับความคุ้มครองคู่สัญญาให้เหมาะสมกับสังคมที่เจริญก้าวหน้า

เอกสารอ้างอิง

- ปราณี นางแล. (2555). การไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2528). การแก้ไขความไม่เป็นธรรมในกฎหมายขายฝาก. *รายงานวิจัย*. ภาควิชา
กฎหมายวิธีพิจารณา และธรรมนูญศาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิชุมชนในสังคมผู้สูงอายุกับรัฐสวัสดิการ

COMMUNITY RIGHTS IN AGED SOCIETY WITH WELFARE STATE

ชัชวรินทร์ ลีโรจนวุฒิกุล

Chartchawan Leerodanawutikun

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

E-mail: chatchawan_lee@yahoo.com

ได้รับบทความ: 7 ตุลาคม 2563; แก้ไขบทความ: 28 ตุลาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 16 พฤศจิกายน 2563

Received: October 7, 2020; Revised: October 28, 2020; Accepted: November 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสิทธิชุมชนผู้สูงอายุเกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐ และวิธีการ จัดการหาแหล่งเงินทุนสำหรับกองทุนผู้สูงอายุจากแหล่งเงินทุนภาคเอกชนที่มีศักยภาพในการตอบแทน กลับคืนสู่สังคม เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้เรื้อรัง รวมถึงเป็นการพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ จากผลการศึกษาพบว่าในประเทศไทย บุคคลผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะประสบปัญหาความยากจน ครอบครัว และการไร้ที่อยู่อาศัย ทำให้ความมั่นคงของมนุษย์มิได้รับสิทธิในความเสมอภาค ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์แห่งชาติและการกำหนดแหล่งทุน จากธุรกิจห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เพื่อเป็นการช่วยเหลือรัฐให้มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน ท้องที่ได้้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, สิทธิชุมชน, รัฐสวัสดิการ

Abstract

This article aims to study the possible amendments of Community rights in aged society with Welfare state and how to find elderly fund from the private sector has the potential to be replaced back into society. In order to be a solution to problem related to homelessness. As well as being community development for quality of elderly life. The study shows that most elderly person in Thailand, they are confront a problem in family, and homeless problem which they are not entitled to equality of civil rights. Hence, should have amendment in line with the National strategic policy

and Business funding sources; Partnership or Company, and in order to help effectively the state managing community elderly welfare.

Keywords: elderly person , Community rights, Welfare state

บทนำ

ผู้สูงอายุคือใคร ปัจจุบันในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 “ผู้สูงอายุ” (elderly person) หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย รวมถึงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 48 วรรคสอง ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี และไม่มีรายได้ เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่ กฎหมายบัญญัติ” และในส่วนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีได้จำกัดความไว้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง ทั้งนี้ได้มีการศึกษารวบรวมข้อมูลประชากร ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุตอนต้น หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60-69 ปี ทั้งชายและหญิง ส่วนผู้สูงอายุตอนปลาย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง อย่างไรก็ตาม ในการเรียกผู้สูงอายุก็จะมี ความแตกต่างกันไป อาทิเช่น ผู้สูงอายุ หมายถึง เอาอายุเป็นหลัก ในการเรียก คนชรา หมายถึง เอาลักษณะทางกายภาพเป็นหลัก ในการเรียก ผู้อาวุโส หมายถึง เอาสถาน ภาพทางราชการ แก่กว่า เก่ากว่า เป็นหลักในการเรียก (นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช, 2541)

สิทธิชุมชน คือ อำนาจอันชอบธรรมตามประเพณีและกฎเกณฑ์ที่ยึดถือร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยกลุ่มบุคคลนี้เป็นกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ มีที่อยู่ มีขอบเขตร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันทางสังคมและ วัฒนธรรม รวมทั้งมีการจัดสรรและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน สิทธิชุมชนนี้ย่อมจะเป็นสิทธิจาก ความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน (นิตยา โพธิ์นอก, 2557) โดยสิทธิชุมชนมี ลักษณะสำคัญ 2 ประการ (นพดล พลเสน ,2559) คือ

1) สิทธิชุมชนเป็นสิทธิเชิงซ้อน เพราะภายใต้ข้อตกลงร่วมกันยังมีสิทธิอีกหลายประเภทที่ สัมพันธ์กัน เช่น สิทธิการครอบครอง ใช้และจัดการ โดยแต่ละสิทธิไม่ได้แยกออกจากกันเพราะมีกติการ่วมกันของชุมชนและสิทธิชุมชนอาจมีสิทธิเบ็ดเสร็จ (Absolute Rights)

2) สิทธิชุมชนเน้นการมีส่วนร่วม คือ ต้องการให้คนหรือหน่วยงานภายนอกมาร่วมสนับสนุน ถ่วง ดุลตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ แต่จะไม่เปิดโอกาสให้เข้ามาละเมิดสิทธิในการมีชีวิตรอด สิทธิ เรื่องปากท้อง หรือสิทธิในการดำรงความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะสิทธิชุมชนจะให้ความสำคัญกับผู้ที่ใช้ ทรัพยากรเพื่อความอยู่รอดของชุมชนก่อน (กิตติศักดิ์ ปรกติ, 2550 หน้า 6.)

รัฐสวัสดิการ คือ รัฐหรือประเทศที่รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมและจัดสวัสดิ การสังคม ให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างจริงจังและเป็นระบบ โดยให้ประชาชนได้รับ

บริการด้านต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ที่อยู่อาศัย การคมนาคมขนส่ง ซึ่งบริการต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะเป็นบริการแบบให้เปล่าหรือคิดค่าบริการอัตราต่ำ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2553)

แนวคิด

ในปี พ.ศ. 2525 องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมสมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย และได้ให้ความหมายของคำว่า "ผู้สูงอายุ" ไว้ดังนี้ ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลทั้งเพศ ชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป และได้พิจารณาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ 3 ประการ คือ 1. ด้านมนุษยธรรม 2. ด้านการพัฒนา และ 3. ด้านการศึกษา

นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลกยังได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2525 เป็นปีรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ โดยกำหนดคำขวัญว่า Add life to years เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ช่วยกันส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการวันอนามัยโลกของกระทรวงสาธารณสุขได้มีมติให้ใช้คำขวัญเป็นภาษาไทยว่า "ให้ความรัก พิทักษ์อนามัย ผู้สูงวัยอายุยืน" รัฐบาลในสมัยนั้น(พล.เอกเปรม ติณสูลานนท์) ได้ตระหนัก ถึงความสำคัญของผู้สูงอายุและปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2525 อนุมัติให้วันที่ 13 เมษายนของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุและได้เลือก"ดอกคำءวน" เป็นสัญลักษณ์ของ ผู้สูงอายุ (บุญลือ วันทายนต, 2537)

จากความสำคัญดังกล่าวและปณิธานในอันมุ่งหมายให้ประชาชนอยู่ดีกินดี สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงมีพระบรมราโชบายในด้านการศึกษาที่ต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ ผู้เรียน 4 ด้าน (1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง (2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม (3) มีงานทำ มีอาชีพ และ (4) เป็นพลเมืองดี

การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน คือ

1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ข้อนี้มีคำขยายว่าต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน

2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ข้อนี้มีคำขยายว่า ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ที่ถูกต้อง สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ติงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง

3. มีงานทำ มีอาชีพ ข้อนี้มีคำขยายว่า ต้องให้เด็กรักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียน รู้การทำงาน ให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้

4. เป็นพลเมืองดี ข้อนี้มีคำขยายว่า การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่พลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีหมายถึง

การมี น้ำใจ มีความเอื้ออาทร ต้องทำงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อ บ้านเมืองได้ ก็ต้องทำ” (ดาร์พงษ์ รัตนสุวรรณ,2560)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในข้อที่ 1.ที่ได้บัญญัติไว้ คือ การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมืองในเรื่องมีความ เอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน จึงเป็นที่ชี้ชัดได้ว่าพระองค์ทรงมีความห่วงใยต่อ ประชาชนใน เรื่องของความเป็นอยู่ทีควรจะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้มีพื้นฐานใน ชีวิตทีมั่นคงต่อไป

ในความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญทีจำต้องมีการจัดสวัสดิการ ให้แก่ สังคม ผู้สูงอายุ และมีการวางแผนให้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ทีได้บัญญัติไว้ ในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอ กัน” และใน มาตรา 43 บัญญัติว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน ด้วยเหตุนี้การ มีระบบสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ให้มีความ เป็นอยู่ทีดี ซึ่งมีได้ กระทำการในลักษณะเป็นการทอดทิ้งโดยขาดไร้ซึ่งคุณธรรมอันพึงมีต่อกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของ รัฐบาลและหน่วยงานทีเกี่ยวข้องทีจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิบุคคล ระบบ สวัสดิการของผู้สูงอายุให้ เป็นหลักประกันในการได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมาย อันสูงสุดของประเทศ

สภาพปัญหา

ในปัจจุบันสถิติของผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากในทุกจังหวัดทั่วประเทศ คิดเป็นเพศชาย จำนวนทั้งสิ้น 4,905,786 คน คิดเป็นเพศหญิงจำนวนทั้งสิ้น 6,124,501 คน ยอดรวมทั้งสิ้น 11,030,287 คน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ ‘สังคมสูงวัย’ (Aging Society) มา ตั้งแต่ ปี 2547 โดยมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปเท่ากับร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ปัจจุบันสัดส่วน ของประชากรสูงอายุเพิ่มเป็นร้อยละ 15 และมีการคาดการณ์ว่าในปี 2565 ไทยจะ เข้าสู่ ‘สังคมสูงวัย โดยสมบูรณ์’ (Aged Society) ประชากรอายุ 60 ปี จะขึ้นเพิ่มขึ้นเป็น 13.6 ล้าน คน คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 20.5 ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ สถิติผู้สูงอายุในประเทศไทย , 2541)

1. ปัญหาของสถานสงเคราะห์คนชรา

จากสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุทีเพิ่มขึ้น ส่งผลให้จำต้องมีสถานสงเคราะห์คนชราเพิ่มมากขึ้น ตามไปด้วย ซึ่งจำนวนสถานสงเคราะห์ทีเป็นของรัฐบาลและเอกชน สามารถแยกออกได้ดังนี้

1) สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล ซึ่งดำเนินภายใต้กรมประชาสงเคราะห์ ปัจจุบันมี 20 แห่ง และแบ่งประเภทได้ 3 ประเภท

- ประเภทสามัญ ผู้สูงอายุไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

- ประเภทหอพัก ผู้สูงอายุต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน
- ประเภทพิเศษ ผู้สูงอายุต้องสามารถปลูกบ้านอยู่เองตามแบบแปลนที่กำหนด

รวมถึงการให้บริการในลักษณะการช่วยเหลืออื่น ๆ เป็นการให้บริการตามวัตถุประสงค์ของแต่ละมูลนิธิหรือสมาคม เช่น ด้านการเงิน อาหาร สิ่งของที่จำเป็นด้านสุขภาพ และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งใน ด้านความรู้และความบันเทิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ : Statstd.nso.go.th)

2) สถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน

โดยข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าระบุว่า ปัจจุบัน (ปี 2560) พบว่า มีผู้ประกอบการธุรกิจดูแล ผู้สูงอายุในประเทศไทยประมาณ 800 ราย มีสถานะเป็นนิติบุคคลจำนวน 200 ราย ทุนจดทะเบียนรวม 2,282.97 ล้านบาท และเป็นบุคคลธรรมดา 600 ราย มีธุรกิจที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพบริหารจัดการ การจำนวน 75 ราย เป็นนิติบุคคล 35 ราย และบุคคลธรรมดา 40 ราย

ด้วยเหตุนี้ จากจำนวนประชากรอายุ 60 ปี ที่จะมีเพิ่มขึ้นเป็น 13.6 ล้านคน ในปี 2565 คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 20.5 ของประชากรทั้งหมด ทำให้จำนวนสถานสงเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นของรัฐ หรือของ เอกชนมีแนวโน้มที่ไม่อาจรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นได้อย่างทั่วถึง

2. ปัญหางบประมาณในการจัดสวัสดิการของรัฐ

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ของบ้านพักคนชราในสังกัดหน่วยงานรัฐ พบว่า ต้นทุนการดูแลคนชราต่อคนเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากงานวิจัยเรื่องต้นทุนการจัดการดูแลผู้สูงอายุระยะในสถาบัน : กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในปี 2557 ต้นทุน การจัดการดูแลผู้สูงอายุของศูนย์พัฒนาการ จัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านธรรมปกรณ์ จ.เชียงใหม่ สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ทั้งหมดต้นทุน อยู่ที่ 461.39 บาทต่อคนต่อวัน ผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ในระดับมาก 456.91 บาทต่อคนต่อวัน และ ผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ในระดับปานกลาง 445.20 บาทต่อคนต่อวัน (นำมาหาค่าเฉลี่ยโดย TCII อยู่ที่ 454.50 บาทต่อคนต่อวัน หรือคิดเป็น 13,635 บาทต่อ คนต่อเดือน) โดยร้อยละ 17 ของต้นทุนดูแล ผู้สูงอายุมาจากเงินบริจาค (รองศาสตราจารย์ ดร. วรเวชม์ สุวรรณระดา และคณะ,2557)

ก่อนหน้านี้ ในการศึกษาเรื่อง Projection of demand and expenditure for institutional long term care in Thailand (อ้างอิงงานวิจัยของ รศ.ดร.วรเวศม์ และคณะ) ได้คำนวณต้นทุน ของบ้านพักคนชราเมื่อปี 2550 จากของภาครัฐ 2 แห่ง องค์กรไม่แสวงกำไร (NGO) 1 แห่ง และภาค เอกชน 5 แห่ง พบว่าต้นทุนบ้านพักคนชราของภาครัฐเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 10,799-12,450 บาทต่อคน ต่อเดือนขององค์กรไม่แสวงกำไร 9,354 บาทต่อคนต่อเดือน และของเอกชน (รวมบริการ พื้นฐานและ บริการของนักกิจกรรมบำบัด) เฉลี่ย 25,750 บาทต่อคนต่อเดือน ส่วนงานศึกษา เรื่อง Financing of long-term care services for older persons in Bangkok Metropolitan (รองศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ และคณะ) ระบุว่าในปี 2551 อัตราค่าบริการของสถานบริบาลผู้สูงอายุ

รายเดือนที่เหมา รวมเฉลี่ย โดยไม่จำแนกห้องในกรุงเทพฯและปริมณฑล อยู่ที่ 16,000 บาทต่อเดือน ในภาคเหนืออยู่ที่ 14,000 บาทต่อเดือน และในภาคใต้อยู่ที่ 22,000 บาทต่อเดือน (ข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุในเครือข่าย ร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ โดยกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.))

3. ปัญหาข้อกฎหมายตาม มาตรา 65 ตรี (3) แห่งประมวลรัษฎากร

ในความเคลื่อนไหวขององค์กรธุรกิจในการที่จะขับเคลื่อนเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR : Corporate Social Responsibility) ด้วยการหันมาให้ความสนใจกับกิจกรรมเพื่อสังคม การผลักดันความรับผิดชอบต่อภายในกระบวนการธุรกิจที่จะทำประโยชน์เพื่อสังคมได้แท้จริง โดยอาศัย แรงบันดาลใจจากภายใน เพราะการทำเช่นนั้นเป็นการส่งผลดีกับธุรกิจซึ่งธุรกิจภาคเอกชนแต่ละที่ หากมีการทำ CSR จะเกิดผลดีทั้งมุมมองของประชาชนและลูกค้า โดยเชื่อว่าถ้าธุรกิจดำเนินบทบาทที่ดีใน สังคม สิ่งดีเหล่านี้จะส่งผลสะท้อนกลับมาที่ธุรกิจ ส่งผลให้คนรู้สึกดีรู้สึกผูกพันและมีคุณค่าพิเศษ ซึ่งเป็น คุณค่าทางใจโดยองค์กรรวม (Thai CSR Network, 2542)

ในประมวลรัษฎากร ตามมาตรา 65 ตรี (3) ได้มีการกำหนดรายจ่ายสำหรับองค์กรธุรกิจต่างๆ ที่ทำกิจการให้แก่สังคมเพื่อการสาธารณะ หรือที่เข้าใจกันก็คือ การทำ CSR ให้แก่สังคม ดังนั้นจึงมีการ กำหนดให้รายจ่ายดังกล่าวสามารถนำมาคำนวณทางด้านภาษีได้ แต่ต้องไม่เป็นรายจ่ายต้องห้ามโดยแท้ (Proper Non Deductible Expenditure) หมายถึง รายจ่ายที่โดยปกติธรรมดาในทางธุรกิจ ไม่ถือเป็นรายจ่าย ในการคำนวณกำไรสุทธิ ยกเว้นรายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะหรือรายจ่ายเพื่อการ สาธารณประโยชน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(3) รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการส่วนตัว การให้โดยเสน่หา หรือการกุศลส่วนตัวแต่รายจ่ายเพื่อการ กุศลสาธารณะ หรือเพื่อการสาธารณะประโยชน์ตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี ให้หักได้ในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ และรายจ่ายเพื่อการศึกษาหรือเพื่อการกีฬาตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติ รัฐมนตรี ให้หักได้อีกในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ

ในกรณีตามมาตรา 65 ตรี (3) ในเรื่องเกี่ยวกับรายจ่าย เพื่อการกุศลสาธารณะหรือเพื่อการ สาธารณะประโยชน์นั้น แบ่งได้ตามลักษณะดังต่อไปนี้

(1) รายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะ ได้แก่ รายจ่ายในการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่จ่าย ให้ แก่หรือเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(ก) รัฐบาล

(ข) กระทรวง ทบวง กรม เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น รัฐ วิสาหกิจ ที่มีใช้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

(ค) โรงพยาบาลของรัฐบาล หรือโรงพยาบาลขององค์การของรัฐบาล

(ง) สภาอากาศไทย

(จ) วัดวาอาราม

(ฉ) มูลนิธิหรือสมาคมที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนด ให้เป็น
องค์การ สาธารณกุศล ตามมาตรา 47(7)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร

(ช) องค์การสาธารณกุศลอื่นๆ เช่นกิจการแพทย์หลวง (หนังสือกรมสรรพากรที่
กค 0804/ 11050 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2519) องค์การยูนิเซฟ (หนังสือกรมสรรพากรที่
กค 0802/10858 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2527)

(2) รายจ่ายเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายให้แก่หรือเพื่อกิจการ
ดังต่อไปนี้

(ก) การส่งเสริม อนุรักษ์ และรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามกฎหมาย
ว่า ด้วยการสงวนปลัดคุ้มครองสัตว์ป่า

(ข) การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

(ค) การคุ้มครองและรักษาป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

(ง) การส่งเสริม คุ้มครอง และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม
และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(จ) การควบคุม ป้องกัน แก้ไข ตลอดจนการลดและขจัดอันตรายอันเกิดจากการ
แพร่กระจาย ของมลพิษหรือภาวะมลพิษและของเสียอันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและ
รักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(ฉ) กองทุนสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
แห่งชาติ (กรมสรรพากร ,2561)

อย่างไรก็ดี จากบทบัญญัติดังกล่าวจะพบในประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 65 ตรี (3)
มิได้มี การกำหนดให้องค์กรธุรกิจต่าง ๆ ที่มีการบริจาคเพื่อการสาธารณประโยชน์ทางด้านส่งเสริม
สนับสนุน ในส่วนของผู้สูงอายุ ที่สามารถนำมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ หรือการหัก
ลดหย่อนภาษี กรณีที่องค์กรธุรกิจได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมได้ ในบทบัญญัติดังกล่าวมีเพียงการบริจาค
โรงพยาบาลของ รัฐบาล หรือโรงพยาบาลขององค์การของรัฐบาลหรือองค์กรสาธารณะอื่น ๆ ซึ่งสถาน
สงเคราะห์คนชรา เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีได้ถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

ผลการศึกษา

1. สถานสงเคราะห์คนชรา

จากสถานการณ์ในสถานสงเคราะห์ที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้สูงอายุ
เนื่องจาก ในวิถีชีวิตของคนเมืองมีแนวโน้มในการใช้ชีวิตในครอบครัวใหญ่ ไปสู่การแยกครอบครัวของ
ตนเองออกไป ต่างหาก ทำให้ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่ในบ้านเพียงลำพังก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ไม่ดี ตลอดจน
ในเวลาเจ็บ ป่วยผู้สูงอายุยังต้องการลูกหลานหรือผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นสิทธิของผู้สูงอายุในแต่ละ

ชุมชนอันพึงมี อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันมีกองทุนดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (LTC) ได้นำเสนอตัวอย่างการจัดระบบ การดูแลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ใน จ.อุทัยธานี ที่ได้เข้าร่วมดำเนินงานบริหารจัดการการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care: LTC) กับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ตั้งแต่ปี 2559 ปัจจุบันมี อปท.สมัครเข้าร่วม 60 แห่ง จากจำนวน อปท.ใน จ.อุทัยธานี ทั้งสิ้น 62 แห่ง สำหรับ อปท.ที่เหลืออีก 2 แห่ง เตรียมที่จะเข้าร่วมเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้ อุทัยธานีเป็นจังหวัดแรกของประเทศที่ อปท.เข้าร่วมดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงครบทุกแห่ง (TCIJ , 2560)

แนวทางการดำเนินงานดังกล่าว รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดสรรบ้านพักคนชรา ให้แต่ละจังหวัด ๆ ละ 1 แห่ง หรือมีกองทุนดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (LTC) ตามสัดส่วนที่เหมาะสมแก่พื้นที่ในแต่ละจังหวัด เนื่องจากแต่ละจังหวัดมีพื้นที่และจำนวนประชากรไม่เท่ากัน

2. งบประมาณในการจัดสวัสดิการของรัฐ

ในสภาพปัญหาคนชราที่มากขึ้นนั้น จึงได้มีการผลักดันร่าง พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ (ฉบับที่...) พ.ศ. คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ เข้าสู่สภา เมื่อวันที่ 5 ต.ค. 2560) ที่มีการกำหนดแหล่งเงินเพิ่มเติมสำหรับกองทุนผู้สูงอายุ โดยให้ได้รับเงินบำรุงกองทุน ในอัตราร้อยละ 2 ของภาษีที่เก็บจากสินค้าสุราและยาสูบ ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต แต่ไม่เกินปีละ 4,000 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560)

เมื่อไทยก้าวสู่สังคมสูงวัย ประกอบกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ลูกหลานนิยมแยกครอบครัว การดูแลคนชราตกเป็นภาระของสังคมมากขึ้น ซึ่งกระทรวงการคลังประเมินอีก 10-15 ปี ว่า รัฐต้องใช้งบ ดูแลคนชราถึง 6-7 แสนล้านบาท โดยเตรียมนำเงินจากภาษีสุรាយาสูดหนุนคนชรา 2% จากงาน ศึกษาพบต้นทุนการดูแลบ้านพักคนชรารัฐพุ่ง 13,635 บาท/คน/เดือน แต่ยังคงพึ่งเงินบริจาคกว่า 17% ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราของรัฐนั้น ยังขาดแหล่งเงินสนับสนุนหรือทรัพยากรจากแหล่งอื่น ๆ (TCIJ , 2560)

จากปัญหาในเรื่องของงบประมาณของรัฐบาลที่มีไม่เพียงพอ ทางกระทรวงการคลังได้เตรียมนำ เงินจากภาษีสุรายาสูดหนุนกองทุนฯ 2 % เพื่อรองรับเหตุการณ์ในอนาคต อย่างไรก็ตาม อธิบดี กรมสรรพสามิตได้เปิดเผยว่า ผลการจัดเก็บรายได้ของกรมเริ่มดีขึ้น โดยในเดือน ม.ค.62 เป็นเดือนแรก ที่กรมจัดเก็บภาษีเกินกว่าเป้าหมายที่คาดไว้ 0.14% หรือ 78 ล้านบาท เป็นผลจากสินค้าในกลุ่มสุรา ยาสูบ เบียร์ เครื่องดื่ม และรถยนต์ (ไทยรัฐ ออนไลน์ ,2562)

ด้วยเหตุนี้ หากการจัดเก็บรายได้ภาษีดังกล่าวมีแนวโน้มที่สูงขึ้นและเกินเป้าหมาย ทางกระทรวงการคลังควรมีการขยับเงินงบประมาณที่เก็บจากภาษีสุรายาสูดที่กำหนด จากเดิมที่ประมาณการไว้ที่ 2% ทั้งนี้ ควรมีการศึกษาให้มีการจัดเก็บรายได้มายังกองทุนผู้สูงอายุเพิ่มเติมในลักษณะ ที่

เหมาะสมให้มากกว่าที่ประมาณการไว้ หรือมีการจัดเก็บรายได้จากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เนื่องจากการจัดสรรเงินที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ส่วนหนึ่งประมาณ 23% เป็นเงินนำส่งรายได้แผ่นดิน อีก 17% เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานและค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย ส่วนอีก 60% เป็นเงินรางวัลของผู้ที่ถูกลสลากกินแบ่งรัฐบาล (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล,2558) ซึ่งกิจกรรมทางสังคมที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลช่วยบริจาค ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการทำนุบำรุงศาสนาและการศึกษา ดังนี้ จึงเห็นได้ว่า หากมีการนำส่วนของเงินจากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ในร้อยละที่เหมาะสมมาสมทบร่วมกับเงินจากภาษีสุรายาสูบมาอุดหนุน กองทุนฯ 2% ก็จะช่วยให้กองทุนผู้สูงอายุมีเงินทุนในการบริหารจัดการได้มากขึ้นเช่นกัน

3. ข้อกฎหมายตามประมวลรัษฎากร มาตรา 65 ตี (3)

จากข้อมูลทางกฎหมายในเรื่องของการลดหย่อนภาษีให้แก่องค์กรธุรกิจในการดำเนินงานเพื่อทำกิจกรรมทางสังคม (CSR) ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ซึ่งหากพิจารณาและวิเคราะห์ตามตัวบท กฎหมายแล้ว ประมวลกฎหมายรัษฎากรมิได้มีการบัญญัติหรือกำหนดในส่วนของการบริจาคจากองค์กร ธุรกิจให้แก่ทางสถานสงเคราะห์คนชราที่ชัดเจน ซึ่งองค์กรธุรกิจส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมทางสังคมในด้าน สิ่งแวดล้อม ปลูกป่า รักษาป่า โดยวิธีโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อเพื่อให้ประชาชนมองเห็น รูปแบบที่องค์กรธุรกิจนั้น ๆ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างไร หรือกรณีการบริจาคสิ่งของแล้วถ่ายภาพ ร่วมกันเป็นอันเสร็จสิ้นไป โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบยาวที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อสังคมผู้สูงอายุที่มีจำนวน เพิ่มมากขึ้นในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม

ถึงแม้ว่าประมาณแผ่นดินของรัฐไม่พอเพียงต่อความต้องการที่อยู่อาศัยหรือที่พักพิงของผู้สูงอายุได้เพียงพอ ด้วยเหตุนี้จำเป็นต้องจะต้องมีการระดมแหล่งเงินทุนจากภาคเอกชนมาสมทบในการสร้าง เสริมพัฒนาความเป็นอยู่และสามารถส่งมอบคุณค่าที่สังคมควรจะได้รับประโยชน์จริง ๆ โดยให้ต่างฝ่าย ต่างได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้ทางองค์กรธุรกิจสามารถหักลดหย่อนภาษีได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงควรมีแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ชัดเจนหรือขยายความให้ครอบคลุมถึงการบริจาคให้แก่สถาน สงเคราะห์คนชราเพื่อการสาธารณประโยชน์ ให้หักได้ในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ และตามที่ อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี โดยกำหนดให้หักได้อีกในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิเพื่อ ความเหมาะสม

สรุป

สิทธิชุมชนเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญกับประชาชนผู้คนเพื่อความอยู่รอดของชุมชน เอื้ออาทรต่อกันเป็นพื้นฐานเมตตาจิตที่มนุษย์พึงกระทำต่อกัน ในปัจจุบันระบบสวัสดิการผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอและมิได้สัดส่วนกับจำนวนผู้สูงอายุที่กำลังเพิ่มขึ้น การเน้นให้ชุมชนหรือในแต่ละจังหวัด มีส่วนร่วมในการผลักดันให้ท้องถิ่นมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ย่อม เป็นสิทธิในการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกและย่อมเป็นสิทธิอันชอบธรรมและเสมอภาคในส่วนบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งรัฐและ

ภาคเอกชนควรมีบทบาทที่จะช่วยให้ระบบสวัสดิการผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นสถานสงเคราะห์หรือกองทุนดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวเกิดขึ้นแบบกระจายตัวไปตามแต่ละท้องถิ่นเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติได้อย่างเท่าเทียมกัน

จากการศึกษาผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) จำนวนสถานสงเคราะห์คนชราหรือผู้สูงอายุในปัจจุบันมีจำนวนน้อย ซึ่งในอนาคตจำนวน ผู้สูงอายุจะมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การรองรับอาจมีได้ไม่เพียงพอ จึงเห็นควรให้มีการจัดสวัสดิการ ของรัฐให้ครอบคลุมทั่วทุกจังหวัดของประเทศ 2) ควรมีการจัดเก็บเงินบำรุงกองทุนผู้สูงอายุ จากภาษีที่เก็บจากสินค้าสุราและยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต และการจัดเก็บจากสลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มเติม 3) เห็นควรให้มีการแก้ไขข้อกฎหมายตามประมวลรัษฎากร ตามมาตรา 65 ตรี (3) ในการ ลดหย่อนภาษีจากแหล่งทุนภาคเอกชน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการบริจาคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ดีของผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นิตยา โพธิ์นอก. (2557). **ชุมชนกับสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- กิตติศักดิ์ ปกติ. (2550). **สิทธิของบุคคลซึ่งรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.
- บุญลือ วันทายนต์. (2537). **ข้อมูลวันสำคัญโครงการปรีณรงค์วัฒนธรรมไทยและแนวทางในการจัดกิจกรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ดาร์พงษ์ รัตนสุวรรณ. (2560). **พระบรมราโชบายด้านการศึกษาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร**.จาก ออนไลน์. แหล่งที่มา: www.bic.moe.go.th/.สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563.
- กรมสรรพากร. (2561). **หมวด 3 ภาษีเงินได้**. ออนไลน์. แหล่งที่มา: www.rd.go.th/. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2563.
- TCIJ ทำความจริงให้ปรากฏ. (2560). **ต้นทุนดูแลคนชราพุ่ง คาดอีก 10-15 ปีทะลุ 6-7 แสนล้านบาท**. ออนไลน์.แหล่งที่มา: www.tcijthai.com/ สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563
- สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. (2558). **การจัดเก็บรายได้**. ออนไลน์. แหล่งที่มา: www.glo.or.th/ สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2563.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). **กรม.ขึ้นภาษีสุรา ยาสูบ 2% เข้ากองทุนผู้สูงอายุนำเงินช่วยคนชรายากจน**. ออนไลน์. แหล่งที่มา: www.thairath.co.th/ สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2563.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

1. สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

บัณฑิตศึกษา ห้อง 434 ชั้น 3 อาคารพระพรหมบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ 305 หมู่ 8 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
โทรศัพท์ 09-4514-1161, 08-3374-8741, 086-4654195, 08-1725-8693
E-mail: Vanamdr@hotmail.com

2. ประเภท การส่ง การตรวจสอบ การเตรียม และการพิจารณาคัดเลือกบทความ

วารสารวรมัญญองแหกรพุทธศาสนปริทรรศน์ มีการกำหนดประเภท การส่ง การตรวจสอบ การเตรียม และการพิจารณาคัดเลือกบทความตีพิมพ์ในวารสารดังนี้

2.1 ประเภทบทความ

วารสารวรมัญญองแหกรพุทธศาสนปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ บทความที่เขียนขึ้นเป็นผลงานที่ได้จากการทำวิจัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน รูปแบบบทความวิจัยโดยทั่วไปมักประกอบด้วย ชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียนบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หน่วยงานต้นสังกัด บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลของการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

2.1.2 บทความทางวิชาการ (Academic Article) ได้แก่ บทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ ลักษณะวิเคราะห์ วิจัย โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี หรือนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน รูปแบบบทความวิชาการโดยทั่วไปมักประกอบด้วย ชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียนบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หน่วยงานต้นสังกัด บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ เนื้อหา สรุป และเอกสารอ้างอิง

2.1.3 บทความในลักษณะอื่น เช่น ๑) บทความพิเศษ (Special Article) ได้แก่ บทความที่นำเสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ อย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ ๒) บทความปริทรรศน์ (Review Article) ได้แก่ บทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ วารสาร จากผลงานหรือประสบการณ์ ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย เปรียบเทียบกัน ๓) บทความปกิณกะ (Miscellany Article) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล

ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ เป็นต้น สำหรับรูปแบบบทความในลักษณะอื่นโดยทั่วไปมักใช้เช่นเดียวกับบทความทางวิชาการ (Academic Article)

2.2 การส่งบทความ

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวณิภรณ์แห่งพุทธศาสตร์ปริทัศน์ของบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Vanam_434 และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

2.3 การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน ทั้งพิสูจน์อักษรก่อนส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

2.4 การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้แบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง สำหรับบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Time Ex Roman ขนาดอักษร 12 และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย ขนาด 3.81 ซม., ขอบด้านขวาและด้านล่าง ขนาด 2.54 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้าทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้า กระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

2.5 การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

3. รูปแบบบทความวิจัย

รูปแบบบทความวิจัยโดยทั่วไปมักประกอบด้วย ชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียนบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หน่วยงานต้นสังกัด บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

คำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลของการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ชื่อบทความ (Article) ให้เขียนชื่อของบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.2 ชื่อผู้นิพนธ์ (Name and Surname of Author) ให้เขียนชื่อผู้นิพนธ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3 หน่วยงานต้นสังกัด (Affiliated agency) ให้เขียนว่าผู้เขียนบทความมีหน่วยงานต้นสังกัดจากที่ใด (สาขาวิชา คณะ มหาวิทยาลัย) หรือกรณีเป็นนิสิต นักศึกษา ควรมีรายละเอียด เช่น หลักสูตร สาขา มหาวิทยาลัย ปีดำเนินการวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และตำแหน่งวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเขียนคำอธิบายเพิ่มเติมไว้เป็นเชิงอรรถแสดงไว้ตอนบนทางด้านขวาของหน้ากระดาษใต้ชื่อบทความที่เป็นภาษาอังกฤษ

3.4 บทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนให้ได้ใจความทั้งหมด บทคัดย่อของบทความไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง ให้มีเนื้อหาเขียนไว้ในบทคัดย่อที่สำคัญเพียง 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์และผลการวิจัย เท่านั้น

3.5 คำสำคัญ (Keyword) คือ คำที่เขียนขึ้นให้ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา ปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละคำเขียนคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;) ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 5 คำ

3.6 บทนำ (Introduction) ข้อเขียนเบื้องต้นที่นำเข้าสู่เนื้อหา เขียนให้เห็นประเด็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัยว่ามีภูมิหลังอย่างไร ปัญหาดังกล่าวมีผู้เสนอแนวคิด ทฤษฎี ใดอย่างไร มีประเด็นใดที่ยังมิได้คำตอบ หากวิจัยเรื่องนี้แล้วคาดว่าจะได้คำตอบปัญหานี้อย่างไร เขียนให้ชัดเจน มีข้อมูลที่เป็นเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุนความเห็นได้อย่างสมเหตุสมผล

3.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน ควรเขียนแยกกันให้เห็นเป็นข้อ ๆ

3.8 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด รูปแบบการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง (วิจัยเชิงปริมาณ) กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (วิจัยเชิงคุณภาพ) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล (ถ้ามี) แต่ละประเด็นมีรายละเอียดชัดเจน

3.9 ผลการวิจัย (Results) เป็นการนำเสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ในการนำเสนอผลการวิจัย อาจใช้ภาพถ่าย ตาราง หรือแผนภูมิประกอบได้

3.10 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการอภิปรายผลการวิจัยเข้ากับหลักแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อค้นพบการวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาการ วิจัย หรือทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.11 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการวิจัย ในข้อ 3.7 ควรจำแนกผล ออกเป็นหมวดหมู่ และสัมพันธ์ กับวัตถุประสงค์ ของการวิจัย โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรืออาจ แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.12 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้ นิพนธ์ควรเขียนให้ได้ทั้ง ๓ ประเด็น คือ ๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๒) ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้ และ ๓) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.13 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ใน เครื่องหมาย วงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์ การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่ง่าย ทันสมัย ถูกต้อง การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่มีใช้ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ได้แปล เป็นภาษาอังกฤษไว้ถูกต้อง เป็นรูปแบบเดียวกัน

4. รูปแบบบทความวิชาการ หรือบทความในลักษณะอื่น

รูปแบบบทความวิชาการโดยทั่วไปมักประกอบด้วย ชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียนบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หน่วยงานต้นสังกัด บทคัดย่อภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ คำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ เนื้อหา สรุป และเอกสารอ้างอิง ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

4.1 ชื่อบทความ ชื่อผู้นิพนธ์ หน่วยงานต้นสังกัด บทคัดย่อ คำสำคัญ ให้ปรับใช้ตามที่ได้ แนะนำไว้ในบทความวิจัย ข้อ 3.1-3.5 โดยอนุโลม

4.2 บทนำ (Introduction) ข้อเขียนเบื้องต้นที่นำเข้าสู่เนื้อหา เป็นส่วนกล่าวนำ โดยอาศัย การทบทวนข้อมูลจากเอกสาร รายงานวิจัย และหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทความในเรื่องนี้ และ กล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาที่ต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านได้รับทราบ เขียนให้ชัดเจน โดย นำข้อมูลที่เป็นเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนความเห็นได้อย่างสมเหตุสมผล

4.3 เนื้อหา (Content) คือ ส่วนเป็นเรื่องราวหรือเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้ผู้อ่าน ได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีการกำหนดประเด็นและรายละเอียดชัดเจน น่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

4.4 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มี ความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวม หรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

4.5 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์
APA (American Psychological Association) ซึ่งได้นำเสนอไว้แล้วใน (ข้อ 3.13)

รูปแบบบทความวิจัย

1.5 นิ้ว หรือ 3.81 ซม.

(ชื่อบทความ)ภาษาไทย (พิมพ์ตัวหนา, 20 pt)

(ชื่อบทความ)ภาษาอังกฤษ (พิมพ์ตัวหนา, 18 pt)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ-นามสกุลผู้พิมพ์บทความภาษาไทย (14 pt)

Name and Surname of Author (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (14 pt)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt) (ไม่เกิน 350 คำ).....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (16 pt)

(16 pt) (ไม่เกิน 350 คำ).....

Keyword:

บทนำ (ทุกหัวข้อให้ขีดซ้าย) (18 pt)

(16 pt)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

(16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt)

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt)

สรุปผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt)

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(ไทย) (16 pt)

1.5 นิ้ว
หรือ
3.81 ซม.

1 นิ้ว
หรือ
2.54 ซม.

รูปแบบบทความวิชาการ

1.5 นิ้ว หรือ 3.81 ซม.

(ชื่อบทความ)ภาษาไทย (พิมพ์ตัวหนา, 20 pt)

(ชื่อบทความ)ภาษาอังกฤษ (พิมพ์ตัวหนา, 18 pt)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ-นามสกุลผู้พิมพ์บทความภาษาไทย (14 pt)

Name and Surname of Author (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (14 pt)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt) (ไม่เกิน 350 คำ).....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (16 pt)

(16 pt) (ไม่เกิน 350 คำ).....

Keyword:

บทนำ (ทุกหัวข้อให้ขีดซ้าย) (18 pt)

(16 pt)

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(ไทย) (16 pt)

(อังกฤษ) (16 pt)

1.5 นิ้ว

หรือ

3.81 ซม.

1 นิ้ว

หรือ

2.54 ซม.

1 นิ้ว หรือ 2.54 ซม.

5. การเขียนเอกสารอ้างอิง ตามแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 (แทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ)

5.1 หนังสือ

5.1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

ตัวอย่าง

อ้างพระไตรปิฎกภาษาบาลี (ที.สี. (บาลี), 9/276/97)

อ้างพระไตรปิฎกภาษาไทย (ที.สี. (ไทย), 9/276/97)

5.1.2 หนังสือ และวารสาร

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง)

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไปให้ใส่คำว่า พระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วย ฉายานาม (ชื่อภาษาบาลี) และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ ชื่อสมณศักดิ์ ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะ ชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่าง

(ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2561)

(Taweesak Tongtip, 2018)

(พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ, 2544)

(Phra Maha Somjin Sammapanno, 2001)

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557)

(Phraphrombandit (Prayūn Thammachittō), 2014)

ผู้แต่งมากกว่า 1 คน แต่ไม่เกิน 6 คน ให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่าง

(ดอกจันทร์, พรหมกุล และ โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คนขึ้นไป ให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่น ๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่าง

(รัฐสินธุ และคณะ, 2525)

(Ratsin, et al., 1982)

6. การเขียนเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

6.1 หนังสือ:

ชื่อ-นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี))/ เมืองที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

จุมพต สายสุนทร. (2552). **กฎหมายระหว่างประเทศ**(พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไข เพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

Maslow, A. (1970). **Motivation and Personality**. New York: Harper and Row Publishers.

6.2. วารสาร:

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ ชื่อวารสาร, /ปีที่(ฉบับที่)/ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2553). การจัดการป้องกันและลดสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ. วารสารสุทธิปริทัศน์, 24(72), 103- 119.

Prescott, S. G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. *Journal of Microbiology & Biology Education*. 16(2), 298.

6.3 วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ ระดับวิทยานิพนธ์/ ชื่อคณะ:/ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

ก้องเกียรติบุรณศรี. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้ประกอบการขององค์กรสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและผลการดำเนินงานในพื้นที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Phra channa Bhaddharakhito. (2015). An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district,

Mongkolborei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle. Master of arts. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

6.4 สัมภาษณ์:

ชื่อ-นามสกุล. /(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)/ตำแหน่ง(ถ้ามี)/สัมภาษณ์

ตัวอย่าง

พระสมุห์หาญ ปญฺญารโ, (17 มีนาคม 2562). เจ้าอาวาสวัดป่าอาเจียง หมู่ 14 ตำบลกระโพ
อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์.

PhraKrusuvithanphatthanabandhit. (10 May 2013). Voice-Rector. Interview.

6.5 สื่อดิจิทัล:

ชื่อ-นามสกุล. /(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ชื่อเว็บไซต์./(วัน เดือน ปี ที่สืบค้น).จาก

<http://www.xxxxxxxxxx>.

ตัวอย่าง

สุนันทา เลาวัญศิริ. (2553). ธาตุอาหารหลักของน้ำสกัดชีวภาพแบบเข้มข้นจากขยะครัวเรือน.

วารสารออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (17 มีนาคม 2562). จาก

http://www.journal.msu.ac.th/index.php?option=com_

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). Positive Effect of Probiotic Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in Mouse Model. (12 February 2014).

[http://jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;](http://jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7o.x-sgm-live-03)
[jsessionid=1me6a81o04g7o.x-sgm-live-03.](http://jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7o.x-sgm-live-03)

7. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น สำหรับ คำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวณิฏวาทศาสตร์ปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการ” วารสารวณิฏวาทศาสตร์ปริทรรศน์ บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ 305 หมู่ที่ 8 ตำบลนอกเมือง อำเภอ
เมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000

https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Vanam_434

E-mail: Vanamdr@hotmail.com

โทรศัพท์ 09-4514-1161 นางสาวจิรารัตน์ พิมพ์ประเสริฐ

08-3374-8741 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บรรจง โสดาดี

086-4654195 ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

081-7258693 รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

อัตราค่าวารสาร

จำหน่ายราคา ฉบับละ 150 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน “วารสารนันทมืองแหวกพุทธศาสตรปริทรรศน์”

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้าชื่อ.....ฉายา.....นามสกุล.....

2. สถานภาพผู้เขียน

○ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....

โปรแกรม.....คณะ.....

○ บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน).....

3. มีความประสงค์ขอตีพิมพ์ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ เรื่อง
ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

4. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี).....

5. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....เขต/
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....E-mail.....

6. สิ่งที่ส่งมาด้วย

○ แผ่นดิสก์หรือไฟล์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

○ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด

7. หากบทความนี้ จำเป็นต้องเชิญให้ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 อ่านอีก ข้าพเจ้ายินดียอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มและหากเมื่อ
ข้าพเจ้าแก้ไขแล้วแต่ยังไม่เรียบร้อยและไม่ได้ให้ลงตีพิมพ์ ข้าพเจ้าไม่ติดใจเอาความใด ๆ ทั้งสิ้น จะยอมรับการ
พิจารณาของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด และไม่ขอเรียกร้องค่าใช้จ่ายทั้งหมดคืน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Author Ethical Responsibilities)

1. บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อนและไม่ส่งต้นฉบับ บทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. เนื้อหาของบทความจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. บทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความของตัวเอง ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานเหล่านั้น
4. ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของบทความ ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหาตามแบบฟอร์ม (template) ของวารสาร
5. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการและรับผิดชอบบทความจริง
6. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความ และแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
7. ผู้เขียนควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
8. การกล่าวขอบคุณในกิตติกรรมประกาศ ผู้เขียนควรขออนุญาตจากผู้ที่กล่าวขอบคุณเสียก่อน
9. บทความของผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคนอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาวะของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ถือเป็นขั้นสุดท้าย

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Editor Roles and Responsibility)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น
3. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้องและให้ผลที่น่าเชื่อถือ มีคุณค่าทั้งด้านวิชาการและสังคม
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง

6. เมื่อบรรณาธิการตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียน เพื่อพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์การตีพิมพ์

7. บรรณาธิการมีเอกสิทธิ์ในการตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์ และรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Reviewer Roles and Responsibilities)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

2. หากผู้ประเมินบทความมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนผู้ประเมินบทความจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความควรรับประเมินบทความเฉพาะสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และหากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ